

Časopis
slovenskega
rodoslovnega
društva

Letnik 15
Številka 2
Marec 2008

PREVESA

Vsebina

Uvodnik	2
Evgen Lah	
O pomenu naših krajevnih imen	3
Silvo Torkar	
Hudajužna in Obloke v terezijanskem katastru 1752	14
Silvo Torkar	
Toponim <i>Preserje</i> in slovansko-romansko prepletanje pripon <i>-jane</i> in <i>-anum</i>	16
France Planina	
Imena naselij v Loški občini	22
Silvo Torkar	
Priimek Kumperščak	33
Matjaž Blokar	
Izvor priimka Strasberger	33
Janez Toplišek	
Leksikon priimkov	35
France Planina	
Imena naselij v Loški občini	37
Peter Hawlina	
Imena in priimki skozi čas	41
Peter Hawlina	
Hišna imena	44
Peter Hawlina	
Prenos arhivskega gradiva na sodobne medije	44
Ema Goričan	
Rodbine na Stari Vrhniki	52
Peter Hawlina	
Prešernova sorodovina	59
Bernard Nežmah	
Od Očenaša do Pizdine, pomen slovenskih krajevnih imen	60

Uvodnik

Ta številka je posvečena imenom. Imena so osnovno obeležje, s katerim smo se privadili prepoznavati in nezmotljivo določati posamezno osebo, družino, pa tudi kraj in še kaj drugega. So osnovno, ne pa edino. Saj vemo, da se med seboj poznamo še bolj po videzu in številnih drugih značilnostih. Kako bi sicer v množici v hrbet prepoznavali celo manj znane osebe? Kako bi sicer neko osebo nezmotljivo prepoznali po hoji, glasu, smehu...? In celo, kako bi sicer v nekem dobrem ali slabem dejanju prepoznali neimenovanega tvorca?

O imenih in zlasti priimkih smo v časopisu Drevesa objavili že številne prispevke. Na tematskih predavanjih so nam o priimkih predavali že vsi najbolj znani poznavalci tega področja. Zanimanje za imena s tem ni potešeno. Nasprotno.

V zadnjem času je prispelo nekaj prispevkov, ki obravnavajo priimke, osebna, hišna in krajevna imena. Istočasno se je kolega Toplišek odločil, da na svoji spletni strani www.rodoslovje.com/priimki/index.htm ponudi priložnost objavljanja strokovnih in laičnih razlag nastanka priimkov. Njegova pobuda je bila najprej konstrukcijsko predstavljena po modelu Wikipedije. Pa ni, kar ima prednosti in slabosti. Kot prednost se navadno navaja preprečevanje dodajanja nekakovostnih vsebin, kot slabost pa toliko večji napor za urednika in onemogočeno neposredno sodelovanje v slogu odprtih sistemov.

Vse bolj se sprašujem ali je sploh še smiselno izdajati rodoslovni časopis. Videti je namreč, da različna strokovna in društvena glasila vse bolj nadomeščajo elektronske objave kot so ezini. V Wikipediji preberemo kratko definicijo *An ezine is a periodic publication distributed by email or posted on a website. Ezines are typically tightly focused on a subject area.* Ezine je skovanka iz electronic magazine in torej pomeni elektronsko objavo, ki se razpošlje po elektronski pošti ali objavi na spletu.

To vprašanje se mi še bolj vsiljuje ravno pri tej tematski številki. Na spletu sem našel marsikateri zanimiv prispevek na tokratno tematiko. Za vzorec sem uporabil enega. Bralci boste sami lahko iskali pod pojmi imena, priimki... Še več bo v tujih jezikih. Zelo zanimivi so tudi spletni prispevki v hrvaškem in srbskem jeziku. Nisem jih vključil zaradi obsežnosti, še bolj pa zato, ker bi moral biti pri bogati izbiri uredniško odgovoren.

Sam sem pred nekaj meseci vse slovarje, leksikone, enciklopedije, atlase, da ne omenjam telefonskih imenikov, odstranil s polic, kjer so mi bili vse življenje nujno potrebni. Nazadnje sem s priročne police odstranil celo Loške razglede. Vse to mi je hitreje in bolje dosegljivo prek spleta. Iskano dobim hitreje in popolneje od vseh natisnjenih objav. Tudi področje imen je na spletu vse bogatejše in dokaj prepričan sem, da imenom posvečene tematske številke Dreves ne bo več.

O pomenu naših krajevnih imen¹

Evgen Lah

Znana stvar je, da ima skoro vsak kraj svoj poseben pomen. Imena krajev so pa privzeta zelo različnim pojmom in so zaradi tega jako raznovrstna in razmetana na vse strani. Zanimljivo bi bilo, spraviti jih v pravilno skupino, še zanimljiveje pa preiskati, kakó so nastala.

Ker se natančneje bavim s slovenskim krajepisjem, lotil sem se prve omenjenih tvarin in hočem podati nekakšen, sevéda nepopoln poskus take razdelitve kranjskih krajev po njih pomenu. Sestavek je sevéda le nekaka statistiška šala.

Pričnimo s kraji, ki imajo svoja imena od različnih pojmov bivališč. Najpreprostejše človeško bivališče (tu sevéda ne jemljem v pošteb brlogov, podzemeljskih jam, globin i. t. d., v katerih so svoje dni baje tudi prebivali ljudje) so kočé. Vasi tega imena so še dandanes na Kočevskem in Postojnskem. Več koč zaznamujejo s skupnim imenom kočevje. Takó nazivljamo metropolo kranjske nemške naselbine, ki pa neče ničesar slišati o kočah in hoče biti mesto. Drugo skupno ime te vrste slóve kočarija, ki je tudi ohranjena kot vaški pójem. Prebivalci koč so kočarji, ki so tudi dali neki kranjski vasi svoje ime.

Več koč, ali recimo hiš, skupaj napravlja selo. Da je krajev tega imena na Kranjskem vse polno, to je obče znano. Časih se rabi tudi v množini. Dostokrat ni zadoščalo zgolj selo, treba je bilo sestave. Takó govorimo n. pr. o Nadanjem, Górenjem, Spodnjem, Breganskem, Ivanjem, Zdihovem, Luterskem, Čudnem in Račjem selu. Znana so nam takisto Nova, Stara, Spodnja, Gorenja in Úršna sela. Časih so rabile tudi varijante Selce, Selca, Seliše in Selšček i. t. d.

Najrazširjenjša so pa óna bivališča, ki jih imenujemo vasi. Na Kranjskem samem jih imamo nad 2500. In čudno, komaj dvanajsti del te vrste skupnih bivališč je ohranil svoj značaj tudi v imeni samem. Golo ime »Vas« se ni ohranilo v nobenem kranjskem kraji. Pač pa rabijo mnogobrojnim kranjskim krajem (okrog 200) z različnimi pridevki sestavljene vasi kot imena. Nečem jih tu naštevati, premučno bi jih bilo poslušati. Omenim naj le ónih, ki se po različnih kranjskih pokrajinah ponavljajo petkrat do desetkrat; te so: Gorenja, Srednja in Dolenja vas, Stara in Nova vas, Velika in Mala vas. Dostavljam le še, da je največ krajev te vrste v novomeškem in krškem okraji in sploh na Dolenjskem več nego na Gorenjskem in Notranjskem.

Skupina hiš večje vrste je po naših pojmih »trg«. Trgov resničnih imamo na Kranjskem nad 20. Le malo krajev pa je ohranilo ta pójem tudi v svojih imenih, in vsi ti so z jedno samo izjemo dandanes vasi. Jeden sam trg s to koreniko imamo na Kranjskem, in še ta je le »Tržič«. Koreniko trg so pa tudi ohranile vasi Tržišče, Stari trg (imamo jih več), Predtrg i. t. d.

Najvišja skupina te vrste je mesto. Na Kranjskem imamo 14 mest; toda vsa imajo celó drugačna imena. Le jedno se ni izneverilo prvotnemu značaju, pa tudi to je »Novo«.

Posebne naselbine so tudi »gradovi« z vsem, kar jim pripada. Da so tudi po Kranjskem strašili srednjeveški vitezi, temu so nam porok mnogi stari, tú pa tam še dobro ohranjeni gradovi. Imamo pa na Kranjskem jako dosti krajev, v katerih imeni je ohranjen ta pójem. Zlasti vasi »Grad« (teh je namreč več), potem Gradič, Gradnik, Stari Grad, Novi Grad, Predgrad in Nagrad, Gorenji in Spodnji Grad, Zagradec, Gradišče, Zagradišče, Kovačji Grad i. t. d.

Gradovi so imeli v svojem obližji »pristave«. Kraji s tem imenom so na Kranjskem še ohranjeni. Imamo namreč nekaj Pristav, potem Veliko in Malo pristavo, Pristavico i. t. d.

Okrog gradov nahajamo po navadi široke dvore. Sledove takih dvorov dobivamo še v mnogih kranjskih vaséh. Na Kranjskem imamo več vasij, ki jih imenujemo »Dvor«; imamo pa tudi Zadvor, Predvor, Dvorje, Stari dvor, več Dvorskih vasij, in človek bi kmalu mislil, »si licet parva componere magnis«, da so se nekdanje »ἐγχτομπυλοι Θήβαι« preselile v bohinjski »Stodvor«.

Kjer so gradovi, tam morajo biti tudi knezi. To nam izpričuje Knežak, to nam dokazuje Knežja lipa, Knežja njiva in Knežja vas. Čudno, da so Nemci naše kneze ponizali v grofe in da govoré »Grafenbrunn, Graflinden, Grafenacker in Grafendorf.«

Velikega pomena so bili pri gradovih z vsem potrebnim obližjem tudi mostovi, ki so jih družili, oziroma ločili od drugih naselbin. Umevno je torej, da se je kazal vpliv mostov tudi pri nazivljanji nekaterih naših krajev. Takó imamo pri nas nekaj Most, Zidanimost, Zamostec in Primostek.

Pa še kdo reci, da nima Kranjska za sabo stare zgodovine! To nam jasno dokazujejo ne le Aemona, Nauportus, Noviodumum in Metullum, tudi Kočevarji imajo svoj Römergrund, Bohinjci svoj Nomen in Kostelci celó svoj Kaptol, ki so brez dvojbe rimskega izvira.

Kaj pa naše socialno življenje?

Ko so se naši pradedje naselili po Kranjskem, imeli so že pójem za stan; to nam živo priča vas »Stan«, kateri bi lahko še dodali vasi Staje, Stanišče in Stanešice. Družinska vas nam kaže, da so poznali že družinsko življenje; Dečja vas in Ženovo, da so že razločevali med moškim in ženskim spolom. Vender je moralo imeti moštvo pri ženstvu tudi že zgodaj svoje grenke ure; kreg je bil neizogiben, letele so psovke. Nečastno ime, s katerim so možje v takih trenutkih znamenovali žene, ohranilo se je v vaséh Babino polje, Babina gora, Babina polica i. t. d. Kranjsko prebivalstvo se je pomnoževalo na Porodišči pri Šmárijji, v Rodnjah pri Rádovljici, v Rodinah na Belem Kranjskem in v Rodici pri Domžalah. Tem štirim krajem se je treba zahvaliti, da kranjski rod še ni zamrl.

Če so Kranjci poznali že sela, vasi, trge, mesta, gradove, dvore i. t. d., če so se družili in spoznavali, tedaj je umevno,

da jim je bila skoro znana tudi óna večja skupina, v kateri se dandanes po navadi druží več krajev, to je občina. O tem nas uverja trebanjska Općina. Načelnik občini je bil baje že nekđaj župan. Da je to ime znano že dolgo, dokazujejo nam kamniške Županje njive. Ko so se začele družinske razmere také lepó razvijati, dobili so Kranjci polagoma tudi pójem o imenji; dokaz temu vasi: Imenje in Imovica. Toda kakor povsod hudoba ne miruje, rodile so se tudi pri nas skoro osebe, ki so bile nevarne tuji svojini. Domá so bile sicer iz Uzmanov in Tatinca, toda ker so se potikale navadno po skritih kotih, treba je bilo organov, ki so jih sledili. Ti organi so bili doma iz Biričevega pri Dolu. Časih se jim je posrečilo take nepridiprave zasačiti, toda če so jih hoteli izročiti pravici, imeli so po navadi jako dolg pot, ker le v Sodinski Vasi in na Sodjem Vrhú so šele dobili sodnike. Straže so bile takrat tudi še zeló redke. Le pri Kranji so imeli svoje posebno Stražišče, in pri Novem Mestu sta bili dve Straži. Tatovi so imeli tedaj takrat jako dobre čase.

Popolnoma lahko umevno je, da je neštevilno imen kranjskih krajev vzetih iz prirode, najsí potem pripadajo stroki orografski ali hidrografski, zoološki, botaniški ali mineraloški i. t. d.

Jako dosti kranjskih krajevnih imen spominja različnih oblik zemeljskega površja. Kranjsko prebivalstvo je poznalo vse glavne orografske pojme. Natančno je razločevalo gore in doline, hribe in ravnine; imelo je že pójem o višini in nižini i. t. d.

Pójem gora se ponavlja po kranjskih krajih na vsakovrsten način. Razločujemo Veliko in Malo goro, Mlado in Staro goro, Bukovo, Brezovo, Gabersko in Višnjo goro, Nemško, Kranjsko, Goriško in Loško goro, Križno, Šmárijino, Štefanjo in Šenturško goro i. t. d. Toda ne le sestavljene oblike, nahajajo se tudi druge, ki se izvajajo od prvotnega pójma »gora«. Na Kranjskem imamo Gorje in Gorjuše, Zagorje in Razgorje, Predgorje in Podgorje, Podgoro. Dalje se nahaja pri nas Goričica, Gorica in Goriče. Goric je zopet več, namreč: Unanje in Notranje, Nadgorica in Podgorica, Predgorica, Prigorica in Zagorica, Slaba, Kamna, Babina in Pijava gorica.

Če natančneje opazujemo, vidimo, da se nahajajo vse mogoče različne oblike višavja, ne samó gore. Tú dobimo greben, slemen in reber, breg in klanec, planino in grič, hrib in holm, peč, rob in steno. Najmnogobrojnejši so pa vrhóvi, in sicer ne le v različnih vrstah istega debla, ampak tudi v sestavljenih oblikah. Kranjci imamo Podvršje in Završje, Vrhok in Vrhovo, Vrhovce in Vrhovlje, Vrhovsko vas in Vrhniko. Na Kranjskem se dobí več Vrhov sploh, potem Jesenov, Rožni in Žirovski vrh, Topli in Mrzli vrh, Veliki in Mali vrh, Goli, Hudi in Ostri vrh, nasprotno pa tudi Krasni, Lepi in Tolsti vrh, Zajčji in Telečji vrh, Završ in Podvrš, Deden, Jermanov, Stojanski, Lavtarski, Dereči, Kitni in Krsni vrh i. t. d.

Na Kranjskem imamo dolgo vrsto Planin in Zaplanino, celo Sv. Planino.

Več vasij je, ki jih imenujemo Breg; nahaja se pa tudi Brežje, Stari in Novi Breg, Čisti breg in Breška vas.

Neka vas se imenuje Grič, zato pa tudi ni smeti pogrešati Podgriča.

Hribov imamo vse polno, ne le Hrib sam, ampak tudi Mačkov in Konjski hrib, Rogati in Pusti hrib, Martinji hrib in Zahrib.

Na Kranjskem dobiš Peč, Pečeh in Vrhpeč, Belo, Mirno, Vranjo in Savino peč i. t. d.

Ker je naša dežela večinoma gorata, zato je v nji tudi dosti strmin in sten. To nam kažejo vasi Strmca, Strmec, Mali in Veliki Strmec, Strma reber i. t. d.; pa tudi Postenje, Postenjšek, in Podstene.

Če se nekoliko ozreš, n. pr. z ljubljanskega Gradú, zapaziš lepo ležeči Homec, daleč na Gorenjskem pa Hom in Podhom.

Klancev je sicer tudi dosti po cestah, in sicer hudih. Komu n. pr. niso znani Turjak, Vagenšperk, Rebernice in Gobovec i. t. d. Toda tudi vasi so ohranile to ime, n. pr. Klanec pri Kranji in Komendi, potem Podklanec in Zaklanec.

Da spopolnim vrsto teh krajevnih imen, naj dostavim še Poreber, Zarebrije, Gručo in Drčo.

Preidimo k pojmu »ravnina« in k vsem imenom, ki se sučejo okrog njega. Da je tudi krajev te vrste po Kranjskem dovolj, pričajo jasno mnogi Logi, in Doli, Brda in Loke, Polja in Poljane i. t. d.

Na Kranjskem imamo Ravno in Ravne, Ravnik in Ravni dol i. t. d.

Raznovrstnih Logov imamo dôkaj, namreč: Novi in Stari log, Mali in Zali log, Veliki in Mali podlog, Zalog in Zadlog, Mrzli in Iderski log, Lozice in Logarje.

Kaj pa šele brda! Tú so Mala in Velika, tam Gorenje, Srednje in Spodnje brdo, drugje zopet Ostrožno, Janeževo in Rateževo brdo; v loškem okraji Lovsko in Podjelovo brdo, v vrhniškem Leseno in Medvedje brdo. Celó Tičje in Kameno, Praprotno in Jarčje brdo dobiš poleg Brdec in Zabrdja.

Kjer je dosti brd, morajo biti tudi raznovrstne loke. Kranjska ima Preloko in Zaloko, Škofjo loko in takoj zraven Staro loko, potem Veliko in Malo loko, Gladko in Bogato loko, Gorenjo in Spodnjo loko, Banjo, Iško in Nemško loko.

Kjer je kaj ravnine, ondu je navadno tudi kaj poljá. In res; na Kranjskem nahajamo Malo in Veliko polje mimo Polja sploh, potem Dobro in Mrzlo polje, Mokro in Rožno polje, Zgornje in Spodnje polje, Kompolje in Vrhpolje. Dobé se pa tudi cele poljane, namreč Poljane sploh, potem Velike in Male poljane, Dolge poljane in Podpoljane i. t. d.

Na Kranjskem dobiš Ravan in Planico, Dolenjo, Gorenjo in Četeno ravan, Dolenje in Gorenje, Veliko in Malo Dolino, Dolenčice i. t. d.

Kjer je dolina, tam so tudi doli. Kranjska ima Dol in Dole, Ravni dol, Ivandol, Hrastov in Dobni dol, Ravni in Travní dol, Globočni dol in Globodol, Sinadole in Zadore.

Da pa ni bilo tudi vse také lepó ravno, piano ali k večjemu

brdovito, kažejo nam imena vasij: Graben, Brlog, Kotel, Zgornje in Spodnje Duplje, Velika in Mala Duplica, Andol, Veliki in Mali Breznik, Zabreznik, Breznica in Zabreznica, Globoko in Globočica, Globodol in Globelj.

Da se takšen ves razpokan in preotljen svet, kjer je bilo vse Razdrto (vasí pri Kostanjevici, pri Šmariji in pri Postójini) ni mogel dolgo protiviti elementarnim Silam (vas pri Črnomlji), umevno je samó ob sebi. Prišle so od Tržiča sém Zgornje in Spodnje Veterne moči, ki so se pri Krškem izpremenile v cele Vihre. Da se takemu vetru nič ne more upirati, da vse poišče in Obrije (vas ljubljanske okolice), to je brez dvojbe. Vse se je moralo razrušiti na Kranjskem, od severa do juga, od zapada do vzhoda. Dokaz temu porazu so vasí: Polom (na Kočevškem) in Podlom (pri Kamniku), Lomi (pri Idriji) in Lomno (pri Krškem) in kot nameček še kočevski vasici Verderb in Verdrenj in borovniški Padež.

Da so prebivalci vertikalno také razvite dežele imeli tudi pojem o višavi in nižavi in celó o različnih stopnjavah višine, umejemo lahko; tega nas tudi do trdnega prepričajo vasí: Visoko, Visoče, Viševk, Višelnica in Nižavec.

Kaj pa vode? Tudi tú bogata razlika! Najprej dolga vrsta splošnih pojmov: več Vodíc, Vodavle, Sovodnje, Zavodo, Medvode, Povodje, Teška voda i. t. d.

Vode so lahko ali stoječe ali pa tekoče; obojih imamo dovòlj.

Pričnimo s stoječimi. Najmanjša in zajedno najgrša stoječa voda je mlaka. Teh imamo več. Kjer so Mlake, tam tudi blato ne more biti daleč. O tem nas uverjajo vasí Blato, Blatnik in Blatna Brezovica.

Mlaki podobna voda je luža. Tudi teh je dovòlj. Na Kranjskem imamo Luže, Zgornjo in Spodnjo lužo, Žabjo lužo (kar je seveda prav umevno), Žabnico, Mrzlo lužo in Lužarje.

Mimo prostranega resničnega ljubljanskega močvirja imamo tudi vasí Močvirje, Močivno in Močile.

Toda pustimo umazane vode in pojdemo k Ribniku (vas na Kočevškem) in k naši Ribnici. Končno sevéda ne smemo prezreti Dolenjega in Gorenjega jezera (vasí ob cerkniškem jezeru), po katerih plavajo Brodí (več vasíj po Kranjskem) in Ladija (vas pri Medvodah).

Je li za tekoče vode tudi skrbno také dobro? Rěči moramo, da isto také.

Vsaka tekoča voda ima po prirodnih pojmih svoj vir, svojo strugo in svoje ustje. Na to so mislile tudi kranjske vasí Vir, Izvir, Struge, Predstrug in Ustije.

Najmanjša tekoča voda je studenec. Teh imamo na Kranjskem vse polno; vrhu tega pa Studeno in Studenčice.

Večji je že potok. Tudi teh je obilo, samih in sestavljenih, kakor: Svetli, Črni, Gorenji potok, Zapotok, Zgornji in Spodnji Tiefenbach in Potoče.

Večje tekoče vode so potem reke. Tudi teh je več. Mimo Reke sploh tudi še Rečica, Zarečica, Zarečje, Poreče in Porečje i. t. d. Nekatere so sósebno bistré, kakor Bistra pri Vrhniku, več Bistric in Bistrišica pri Kamniku.

Mimo Peričnika, Savice in Radolne imamo tudi Slap pri Vipavi in Slape pri Ljubljani.

Da so praktični Kranjci to obilo vodno silo tudi že zgodaj uporabljali na svojo korist, temu so porok vasí: Žaga, Spodnja in Zgornja žaga, Podžaga, Stob in Stope, Malne, Malni in Mlino.

Toliko vodá in nobenega otoka, bilo bi vender prečudno. Res imamo na Kranjskem več otokov: Otok, Zgornji in Spodnji otok, Mali in Veliki otok, Otoče i. t. d.

Prav lepo in hvaležno od Kranjcev je, da so največjima slovenskima rekama na čast imenovali več krajev, da namreč govorimo o dveh Savah, o Savljah, o Dravljah, o Zasavji, Posavci in Savini peči, pa tudi o Moravi (le tega ne véim, ali je to srbska ali moravska) in o Moravčah.

Kjer se voda ni pravilno pretakala, pomagala sije umetno roka. Napravili so si jarke (to nam kažejo vasí Jarček, Jarčeje brdo i. dr.), časih pa cela korita (glej vasí: Korito, Korita, Koritno in Koritnice).

Ker so imeli dosti vode, zató so marljivo prali; evo vasíj: Periše, Zgornja in Spodnja Pirašica.

Časih pluska voda na suho; ako pade kdo v vodo, zmoči se in treba se mu je obrisati, ako se hoče takoj zopet posušiti. To so gotovo že védeli nekdanji prebivalci naše Kranjske; priča temu so vasí Pluska in Mokro polje, trg Mokronog, vasí Suha, Nasoviče in Briše.

Voda je res dobra stvar, koristna stvar in zdrava stvar. Kakor smo slišali, vode je bilo na Kranjskem tudi vedno dosti. Toda kdor pozná Kranjca le od te strani, pozná ga na pol. Kranjcu je znana še neka druga tekočina, ki mu je veliko ljubša. Da jo je imel že od nekdaj v visokih čísljih, o tem ni dvojbe. Le pomislimo na kraje Vínó, Vínce, Vínica, Vínje! Trto je sadil na Vínjeni vrhu, Vínskem vrhu in na Vínharjih. Že takrat so na trto pazili posebni Vínčarji (vas pri Škofji Loki). Vínski pridelek so prodajali in točili v Vínji vasi (pri Novem Mestu) v poliče, ki so jih dobivali v Poljčah pri Rádovljici. Šhajali so se v posebni Oštariji (pri Mirni na Dolenjskem). Vse je vrelo tja, také da je moralo biti tam vedno natlačeno polno. Točilo se je namreč jako dobro in močno víno, ki izvestno ni zgrešilo svojega pota. Pač pa so ga zgrešili pivci domóv gredé; v celih gručah so obležali na óni góri pri Krškem, ki se imenuje v spomin na to Pijana gora.

Toda pustimo prirodo sámo in preidimo k bitjem, ki živé v nji. To so mimo človeka sósebno živalí. Da se jih je človek že zgodaj okoristil, spoznaval jih in uporabljal v svoj prid, to je dokazana stvar. Tudi to je védel, da so nekatere mirne, da se dadó udomaćiti, in nasprotno, da so druge divje in neukrotne. S prvimi se je spoprijaznil, drugim je napovedal vojsko in jih zatiral. Da so bile in so še také zvane domače živali za človeka neizmerne koristi, uvaževali so tudi Kranjci in jim bili za to hvaležni. Stesali so jim posebna bivališča, ki so jih imenovali hleve (Hlevni vrh, Hlevišče in Puštal). Poznali so pa sploh že zgodaj skoro vse domače živali. Znana jim je bila óna žival, o kateri se pravi, da je

najlepša, namreč konj, o čemer nas poučujejo vasi: Konj, Konjsko in Konjski hrib. Poznali so tudi že Kobile. Časih jih konji niso hoteli slušati; izumili so torej posebno bodrilo, to je naš Bič. Poznali so že dobro rogate domače živali (Rogati hrib, Rogatec). Velikega pomena je bila že takrat goved, znana v vseh plemenih, tedaj še natančneje nego konji, kjer še niso poznali žrebcev in žrebet. To sklepamo lahko iz krajev Govejek, Junče, Volovnik, Kravjek, Telče in Telečji vrh. V hlevih so že takrat nastiljali (glej vas Stelnik). Poznali so že ovco in kozo; to nam pričajo vasi Ovčjak in Janče, Kozlovo in Kozarje, Kozarše in Koziše, Kozjak, Kositzen in Pokstein. Sevėda sta jim bili že znani 6ni živali, ki sta bili in sta še v večni borbi, namreč pes in mačka. Dokaz temu so nam Pasjek, Maček in Mačje, Mačkova vas in Mačkovec, Mačkin hrib in Mačji dol. Za mačjo hrano je bilo že tedaj skrbeno; p6njo je hodila mačka na Mišače pri Radovljici. S6sebnost ukusno se jim je gotovo zdelo svinjsko mes6. Svinji, tej sicer zelo umazani, a koristni domači živali na čast so imenovane vasi Svinjsko, Svinje, Špeharji, Gorenja in Dolenja šetina. Sicer ne toli koristni, zato pa potrpežljivi domači živalci je morala biti tudi že svojih dnij prisojena vsaj nekakšna, dasi ne važna naloga. To lahko vidiš iz vasij Stara oslica, Nova oslica in Muljava.

Kakor pa je Kranjec domače živali spoznaval in spoznal od koristne strani, tak6 je bil prisiljen spoznavati in spoznati druge živali od škodljive strani. Pričnimo z malimi škodljivci. Znan mu je bil krt. Odkod sicer celo Roviše pri Litiji? Vsi pomisleki pa izginejo, če pomislimo na Krtino pri Brdu. Toda tudi drugi škodljivi rovar mu je bil že znan; o tem nam pričata obe Mramorovi. Tudi z jazbecem si nista bila prijatelja, ker ga je zasledoval po Jazbinah. Polh mu je delal škodo s6sebnost po oreh in lešnikih; preganjal ga je tedaj okrog Polhovega Gradca in Polhovice, kjer jih je baje posebno dosti. Tudi vidro so že poznali, in sicer na Kočevskem; morila je ribe v posebnem potoku, ki so ga imenovali po nji Otterbach. Zajec mu je delal škodo pri drevju; zaradi tega, nekoliko pa tudi zaradi ukusnega mesá in kože ga je zalezoval po Zajčjem vrhu.

Časih so bili pa proti živalim tudi krivični. Ne da bi jim bile provzročevale posebne škode, preganjali so jih močno in jih skoro popolnoma zatrli, tak6 da nimamo na Kranjskem n. pr. skoro nič več jelenov in srn. Da bi krivico vsaj nekoliko popravili, imenovali so tema dvema živalima na čast več krajev. Govorimo namreč o Jeleniku, Jelenovci, Jelenji vasi, Jelenjem dolu in Srniku. Pravijo, da je na Kranjskem d6kaj volkov, ki napravljajo našemu seljaku zlasti o zimskem času pri domačih živalih mnogo škode. V takih slučajih se napravijo naši ljudje nánje in jim napoved6 črno vojsko. Dasi ved6 natanko, kam volk zahaja, kje navadno biva, po katerem polji dela škodo, kam hodi pit (vasi Volčje, Volčkova vas, Volčje jame, Volčje njive, Volčji potok), vendar jim redno spodletí. Pravijo, da je na Kranjskem tudi dosti medvedov, zlasti na Kočevskem, kjer imajo kár svoj Bärenheim, Ober- in Unterbärenthal. Toda tudi drugje po Kranjskem jih je neki

dov6lj, saj imamo Medvedjek, Medvedico in Medvedje brdo. Se več, celo do Tacnja pod Šmárijno goro seza medvedova taca. Tù pa tam naletimo še na káko divjo mačko, toda nji na čast se ni izplačalo imenovati nobenega kraja. Ris je iz naših krajev izginil. Tolikih sovražnikov bi se bil pa človek le slabo branil z navadnimi oskromnimi pomočki. Skopci, pastí i. t. d., to kmalu ni zadoščalo; treba je bilo gotovejših moril. Človek je začel loviti in streljati (vasi Lovsko brdo in Strelec).

Priroda pa pozná še druge živali, nji so znani n. pr. tudi ptiči. Tudi kranjski prebivalec jih je spoznaval že zgodaj in jih ločil od drugih živalij (Tičje Brdo). Vėdel je, da so pokriti s perjem (Perovo, Zgornje in Spodnje Pirmiče). Ker je videl vsakovrstne živali te vrste, začel je posamezne tudi razločevati. Nekateri si je udomačil, drugi so ga razveseljevali s petjem, zopet drugi so mu delali škodo v hiši in na polji i. t. d. Kot domačo perjad je zgodaj poznal kokoši, race in golobe. O tem nam pričajo imena vasij Peteline, Golobinjek, Zgornja in Spodnja Račna, Račja vas, Račje selo in Racna gora. Ker je kmalu uvaževal korist teh domačih živalij, ker si jih je za to marljivo vzgajal, moral je tudi že zgodaj spoznavati njih sovražnike in čuvati svoje varovance proti njim. Znani so mu bili orli in skopci (vasi Orle, Skopica, Zgornji in Spodnji Skopec; trg Postojina i. t. d.). Spoznal je pa tudi kmalu poljske razbojnik in tatove, kar lahko povzamemo vasem Vranja Peč, Vranšica in Vranoviče. Spoznal je 6no klepetavo tatico, ki s6sebnost rada izmika vse, kar se sveti; temu dokaz so Srakovle. Spoznal je tudi 6nega ponočnega modrijana, ki se ne m6ni nič za to, kar se podnevi godí okrog njega, dasi ga manjši ptičji páglavci radi dražijo — spoznal je čuka, kar nam kaže Čučja Mlaka. Zanimal se je tudi za ptičje petje in ga dostojno cenil, čemur so porok vasi Škerjančevo, Velike in Male Škerjanče, Finkovo, Gimpel, Slavčja vas, Lisek, Nadlesk, Brinovšica. Znan mu je bil 6ni domači nepridiprav, ki ima svoj kljun povsod, kjer ga ni treba, to je naš vrabec (vasi Vrabče, Grabče in Grabci). Poznal je senice in nje mladiče (vasi Zgornja in Spodnja Senica, Seničica). Tudi mu je že prerokovala na Kukovi gori usodo in srečo kukavica. Poznal je Brgleza, poznal žerjava, ker ga je videl vsako jesen letečega na jug (vasi Žerjavka in Žerjovin).

Tudi na to, kar lazi, bili so naši Kranjci opozorjeni že zgodaj. To nam svedoči vasi Martinček, Slepšek i. t. d. S6sebnost neznosna je morala biti žaba. Dolgo časa so jo kár prezirali, ker se je pa le še množila in še vedno kvakala, mislili so si, da ji zamaš6 usta, če jo pošljejo na Žabjek (pri Trebnem), v Žabnico, v Velike in Male Žablje, Žabjo vas in če ji odmenijo posebno Žabjo lužo. Menili so, da bode stvar s tem pri kraju — toda varali so se, kvaka jim še dandanes. Ribe so jim morale biti vsekakor izvrstna jed, ker so jih umetno vzgajali v posebnem Ribniku in ker so dobro poznali kraje, kjer je dosti rib (Ribno, Ribnica in Ribjek). Že takrat so bili t6 posebni ljudje, ki so imeli pazno ok6 na ribe: zvali so jih ribiče (vasi Velike in Male Ribče). Dobra se jim

je pa zdela skoro gotovo kár vsaka riba brez razločka, ker jih še niso ločili v posebne vrste. Znana jim je bila posebej le ščuka (vas Šukovo), to pa morebiti zató, ker so spoznali, da je ta riba velika morilka med svojimi vrstnicami.

Kar je osel med višjim, to je polž med nižjim živalstvom; tista oskromnost, tista lenoba, tista počasnost, katero so morali tudi skoro zaslediti (vasi Zapuže in Polžica, ki se večkrat ponavljata na Kranjskem). So li že takrat tudi polže jedli ali ne in s sladkorjem ali brez sladkorja, to se ne dá dokazati in apodiktiško dognati.

Poznali so že kačjega pastirja, toda ne po tem imeni, ampak po imeni Libelj, kar kaže na latinski izvor, čemur se pa ni čuditi, ker sem že povedal, da so imeli naši pradedje obilo duhá za klasicizem. Znani so jim bili tudi že Roji in Vošče, ki jasno dokazujejo, da so Kranjci poznali in dostojno cenili našo prekorigino bučelo. Da bode dokaz neovržen, pokličem na pomoč še vas Pikovnik. Gotovo je bilo že takrat dosti mrčesa, sicer bi Kobilica ne bila dobila zadosti hrane. In da je bilo tudi dovolj muh, priča nam Muhova vas. Muha, ki je dandanes zlasti v vročih poletnih dnevih zeló nadležna, nekdanj vsaj vsem brez razločka ni mogla biti nepovoljna. Nekateri so namreč muhe nabirali, drugi sevéda so se jih branili prav odločno. Dokaze imamo v vaséh Muhaber in Muhobran. Bolj nego ljudje sevéda so jih že od nekdanj preganjali pajki, ki so se shajali na posvet, kakó bi zalezovali muhe, na Pajkovem. Neko drugo nadlogo so pa tudi že poznali Kranjci, imeli so namreč že ščurke po kuhinjah in shrambah. To nam kaže vasi Šurkovo in Šurke.

Rake so Kranjci že davno čislali; ali so jih pa že takrat prodajali na tuje, o tem kranjski anali ne poročajo. Vzemimo, da rak kot tržni produkt Kranjcem svojih dniž že ni bil znan. Zató so pa sami tem pridneje sezali po njem in tudi lahko, ker so imeli poseben Rakovlik, Rakovnik, Rakov potok; poznali so Rako in Rakek.

Ščasoma so morali Kranjci dobiti jako gorko kri. Če ima namreč človek preveč krvi, stavijo mu pijavke. Tega zdravstvenega pomočka so se morali Kranjci gotovo že kmalu poprijeti in tedaj časih imeti preveč krvi; o tem pričajo vasi Pijavsko, Pijavce in Pijava Gorica.

Da je tudi naša kranjska zemlja iz sebe poganjala kalí, da je bila dalje po nekaterih krajih plodnejša nego po drugih, videli so Kranjci že zgodaj. Rodovitostí kranjske zemlje nas spominjajo vasi Kal, Lučarjev Kal, dvoje Kališ, Kalce in Tolsti vrh. Veliko več zemlje je bilo pa prvotno gole in suhe, torej same po sebi nerodovite. To nam pričajo vasi Zgornje in Spodnje Golo, Golek, Golnik, Goliše in Goli vrh, Suha (vasíj tega imena je več), Suša, Sušje, Zgornja in Spodnja Sušica, Suhor, Suhorije, Suhi dol in Suhadole; končno Pleša, Velika in Mala Plešivica.

Ker je bila torej zemlja večinoma nerodovita in ker bi se bila gotovo tudi prvotno rodovita zemlja izneverila in lenuhom odrekla svojo pomoč, češ, da niso samó »fruges consumere nati,« ampak da si morajo v potu obraza služiti svoj kruh in ga tudi zaslužiti, morali so se naši pradedje lotiti

poljedelstva; kmetovati so jeli, kakor kmetujejo naši rojaki večinoma še dandanes.

Ko so si pa jeli pomagati z obdelovanjem in umetnimi pomočki, prepričali so se skoro, da ugajajo različni zemlji različni pridelki. Danes govorimo po navadi o gozdih in njivah, o travnikih in pašnikih, po vinskih krajih pa še posebe o vinogradih. Takó se po naših pojmi delí produktivna zemlja, kateri je nasproti še peščica neproduktivnega svetá. So li že starodavni Kranjci svet delili tako zistematiško ali ne, o tem se ne dá reči nič pozitivnega. Da so imeli pa za to vender že nekoliko pojma in razuma, prepričamo se prav lahko. Razločevali so že glavne pojme; to nam kažejo vasi Gojzd, Njiva, Travnik. Le namesto pašnika jim je rabil še nedoločeni izraz Gmajna. Pri nekaterih teh oddelkov so pa tudi že poznali podrobnejše razločke. Poznali niso n. pr. le gozda, znan jim je bil tudi Boršt, Zaboršt in Podboršt, Hosta in Podhosta, Gaj. Da so gozd časih tropiško nazivljali les, kaže nam vasi Leseno Brdo in Lesce i. dr. Posekani svet so imenovali že tedaj Frato. Tudi niso poznali zgolj njiv, ampak takisto Dolge Njive, Havčje Njive, Volčje Njive in Županje Njive. Male njive so imenovali prav upravičeno Nivice (vas pri Ratečah in med Kropo in Selcamí pod Jamnikom), več njiv skupaj polje, toda o tem smo že govorili. Mimo običnega travnika so poznali več Trat in Senožet, mimo Gmajne pa Gmajnco.

Ker so nekdanji Kranjci takó natančno razločevali posamezne gozde, smemo reči, ne da bi bila naša trditev prazna, da so gotovo že dobro poznali različno drevje. Oglejmo si najprej sadno drevje. Da so sploh poznali pójem sad, priča nam jednako imenovana vas. Najpopularnejše in povsod po Kranjskem razširjeno sadje so jabolka in hruške. Da to ni Kranjcem časih kár z néba letelo v usta, to je skoro gotovo. Vsak pomislek pa izgine, če pomislimo na vasi Jablanico (več) in Jablan, dalje na vasi: Zgornjo in Spodnjo Hrušico in Podhruško, Hruševo, Hruševje, Hruškarje in Birno vas. Hrušek pa niso že takrat le jedli in morebiti sušili, ampak narejali so od njih mošt; to nam jasno dokazujeta vasi Hruševce in Hruševka, scilicet hruševa voda. Posameznih jabolčnih vrst niso še poznali, pač pa sta jim bili znani izmed hrušek Vodenica in Kutina. Češpelj še ni bilo, torej tudi ne češpljevca, pač pa so imeli slive. To nam pričajo vasi Slivje, Slivica in Slivnica. Razločevali posameznih sliv sevéda še niso; čemu tudi, ker niso niti jabolk. Zeló znana jim je morala biti že črešnja; to nam svedočijo vasi Črešnica (več), Male in Velike Črešnice, Črešnjek i. dr. Razločevali so pa tudi že črešnje in višnje. Saj se o tem lahko prepričamo iz vasi Višnje in iz mesta Višnje gore. Prav dobro so že poznali oreh; moral je biti pa že takrat proti mrazu zeló občuten, ker mimo Orehovlja, Orehovice in Orešja se je drugíj posrečil le Orehek. Prav pridno so že trli lešnike in jih iskali po Leševji (v zatiški okolici). Dostikrat niso bili kár navadni lešniki, ampak že pravi Lešnjaki (v bloški okolici). Leskovo olje je moralo biti že takrat dobro mazilo za malopridnike, ker so ga rabili dôkaj pridno, o čemer nam pričata Leskovec in

Leskovicca. Naši kostonjarji so morali že takrat dobro tržiiti; da so Kranjci radi jedli kostonj, kažeta nam vasi Kostonj (pri Kamniku) in mesto Kostonjevica. Vasi Rožično in Rožičev vrh končno spominjata sadú, ki sicer pri nas ni domač, ki je pa moral biti semkaj zanesen in našim ljudem vender že zgodaj znan.

Katerega sadja pa še niso poznali? Najprej grozdja, kar je tem čudneje, ker so pridelovali, točili in pili vino (morebiti ponarejeno). Zname jim niso bile breskve, marelice in fige, kar je pa lahko umevno, ker so še dandanes pri nas le lokalnega pomena. Poznali niso iz enakih razlogov oranž in datljev, zname jim pa tudi niso bile nešplje.

Preidimo k drevju, ki sestavlja naše gozde. Kranjska je morala biti svoje dni jedna najgozdatejših dežel. Se dandanes, ko je vender ves Kras opustošen, ima nad 40 % gozda in je v tem oziru peta avstro-ogerska pokrajina ter ima še vedno lepe in obsežne gozde. To kaže na marljive in umne roke naših ljudi j, ki so spoznavši velike koristi, katere jim donašajo gozdi, zasajali našo zemljo z vsakovrstnim drevjem. Ta bogata razlika je tudi vplivala na mnogovrstna krajevna imena te skupine.

Začnimo z onim drevesom, ki nam prisopodablja mehki slovanski značaj, začnimo s slovansko lipo. Na Kranjskem poznamo Novo in Staro Lipo, Lipico, Podlipo, Prilipe, Lipnik in več Lipnic, Liplje, Velike in Male Lipeljne, Lipovec in Lipovico. Nasproti lipi postavljamo trdi nemški hrast, ki se ponavlja v vseh možnih verzijah po naših kranjskih vaséh. Na Kranjskem dobiš Hrast in Hrastek, Hrastje (več) in Hraše, Hrastno in Hrastnik, Hrastovle in Hrastovico, Hrastenice in Hrastov dol. Če so pa Kranjci pri sadnem drevju poznali ne le drevje, ampak tudi sadje, katero so pridno jedli, zakaj bi ne bili poznali mimo hrasta tudi želoda (vas Želodnik), ki so ga gotovo pokladali prašičem. Po hrastih pa so tudi šiške, tedaj ne samó blizu Ljubljane. Poznali so pa tudi dob in cér. Za to imamo obilo dokazov v vaseh Dob, Dobe, Dobje, Poddob, Dobovec, Dobni dol, Dobeno, več Dobrav in Dobravica. Istotakó: Cerje, Cerovec, Veliko in Malo Cerovo in Cerov log.

Ločili so tudi že bukev in gaber: vasi Bukovec in Bukovje, Bukovica in Bukovščica, Bukova gora in Zabukovje. Znan jim je bil takisto žir: vasi Žir, Žirovnica in Žirovski vrh. Gabra nas spominjajo vasi Veliki in Mali Gaber, Gaberje, Gaberce, Gabrovo, Gabrovka, Gabrovnica in Gaberska gora. Zeló priljubljen jim je moral biti javorjev les, kakor še dandanes vidiš skoro v vsaki kmetski hiši kaj javorjevega hišnega orodja. Z javorjem v zvezi so vasi Javor, Javorje, (dvoje), Javornik (trije), Javorjev dol, Zgornja in Spodnja Javoršica i. dr. Jednako razširjena je breza; tu imaš Brezo, tam polno Brezij, med njimi najpoznatejšo kranjsko božjo pot. Ne daleč od te dobiš tri Podbrezja. Drugje zopet Zgornje in Spodnje Brezovo. Brezovic je vse polno, bodisi že Zgornjih ali pa Spodnjih. Končno ne smeta izostati Brezova reber in Brezova gora. Lepi drevesi sta tudi jesen in topol. Da so ji Kranjci poznali že davno, pričajo nam vasi Jasen, Jesenice (dvoje) in Jesenov vrh na jedni, Topol, Topolc in

Topole na drugi strani. Tudi glogov les jim ni mogel biti neznan, kar nam kaže Glogovica pri Zatičini. Poznali so brst in jelšo: vasi Brstovec, Jelša, Jelše, Jelševce in Podjevše; takisto vrbo in bezeg: vasi Bezgovica, Vrba, Zgornja in Spodnja Vrbica, Vrbovo, Vrbnje, Vrbovec in Vrbice. Drenov les lahko doseže visoko starost, umevno, da so ga že tedaj poznali: vasi Drenovec, Drenovo, Drenik, Drenov grič in Drenova gora. Toliko o listnatem drevju.

Kaj pa igličasto drevje? Na Kranjskem imamo Smrečje, Smrečnjek in Podsmreko. Že od nekdanj so tudi poznali ponosno jelko in jo strogo ločili od smreke. Jelke spominjajo vasi Jelovo, Jelovec, Jelovica, Podjele in Podjelovim brdom. Obema soroden je borovec, ki ima svoji zastopnici v vaseh Borovci in Borovaku. Jako redko drevo po Kranjskem je tisa. Posebno lep izvod dobiš na Lipnici pri Rádovljici, tesno ob neki vaški hiši. Nje lastnik ti ponosno razklada nje visoko starost in vesel dovoli, da si utrgaš vejico za spomin. Dasi redka, mora biti vender že dolgo znana; nji na čast se imenuje vas Tisovec. O lepem mecesnu nimamo sledú.

Dejali smo že, da so naši ljudje ločili gozd in njivo, travnik in pašnik. Omenili smo že, da ni zadoščal samó pójem njiva, da so poznali tudi njivico, polje, poljane, trato, senožet, gmajno in gmajnico. Čemú pa je bilo Kranjcem vse to? Ali je nastalo kár samó od sebe? Ali so zraven stali, roke križema držali in morebiti gledali, ali celó poslušali, kako rase? Če je hotelo rasti, ni zadoščala samó mokrina, treba je bilo tudi kaj vsaditi. To so naši ljudje dobro védeli, o čemer pričajo vasi Sad, Sadnik in Sadinja vas. To, kar so sadili, imenovali so seme, katero so dobivali iz Semiča. Predno se je pa ta proces zvršil, bilo je treba zemljo po njivah posebe povleči in zrahljati, tem skrbneje, če je bila ledina (vasi Ledine in Ledinica). Poznali so tudi že potrebno orodje, ker bi sicer ne mogli po njivah napravljati razorov (vas Rozore pri Dobrovi). Sicer pa pričata o tem tudi primorski vasici Plužne in Branica, od koder so dotične pojme gotovo zgodaj zanesli k nam. Kar so obsajali in sploh obdelovali, delali so zató, da tudi kaj pridelajo. Če so sadili, tedaj so tudi želi (vasica Žeje), želi so pa s srpom, katerega so jeli spoznavati tudi po bližnjih Primorcih (vas Srpenica). Morali so znati kositi, ker so imeli že travnike; do tega sklepa nas dovaja več Kosez po Kranjskem. Pri nas se po navadi žito zanje in trava kosí. Časih pa niso imeli povsod še teh nazorov, in zdelo se jim je morebiti prikladneje, da so tu pa tam tudi travo želi, n. pr. v Senožečah.

Toda pustimo nekdanje ekonomie in vprašajmo se rajši, kakšne so bile nekdanje rastline in kaj vse seje pridelalo?

Imele so že takrat korenine in stebila, o čemer nam pričajo vasi Veliki in Mali Koren, Podkoren, Korenika in Steblo.

Njive niso bile vedno le čiste njive, travniki tudi ne čisti travniki; časih se je zmotil med nje kak grm (vasi Grm in Grmole). Toda teh grmov so se takoj okoristili; rezali so si palice (vas Palčje), ki so jih rabili za različne namene. Jednega teh namenov nam pa označuje vas Butoraj, rabili so jih namreč za butare, drugega pa zvemo, če pomislimo na

leskovko. Na zemlji ni nedostajalo trnja. O tem nam pričajo kraji Veliki in Mali Trn, Trnje, Trnovo, Trnovec, Trnovica, Trnovec in Trnjava in koj ob kranjski meji kár cel gozd trnja Trnovski gozd. Tudi osata in plevela je moralo biti dosti, sicer bi ne bilo treba toliko trebiti in čistiti (Trebneje, Trebce in Trebivnik, Trebelevo in Trebelno).

Najvažnejši poljski pridelek je bilo gotovo že takrat žito, le s tem razločkom, da niso poznali še toliko vrst. Znana jim je bila pač pšenica (vasi Pševo in Pšenična polica), oves (Ovsiše) in ajda (Ajdovica).

Od travnikov so dobivali travo (vas na Kočevskem), s katero so gotovo že takrat krmili svojo živino. Kosili so pa tudi že dvakrat in so prav redno že takrat imenovali jedno košnjo senó, drugo otavo, kar prav jasno kažejo kraji Senuše, Senožet in Senožeče na jedni, Otave, Otavica in Otavnica na drugi strani.

Poznati so morali pa tudi že prosó, sicer bi ne bili jedli še kaše (vas Kašca).

Ajda in kaša, kje pa je zelje? Saj pravi vender že Vodnik:

»Na žgancih tropine, pa kislega zelja

Bob, kaša vse mine, ko pridem od dela.«

Saj je tudi kranjsko zelje jedno najimenovaljših, kar bi gotovo ne bilo, da nima za sabo starodavne minulosti. Iz tega umovanja in iz te zadrege nas rešita vasi Zelno in Zelnik. Kar je Kastorju Poluks, to je zelju repa. Tudi kranjska repa sloví, sósebnó óna iz loške in kranjske okolice. Da je tudi repa že poljski veteran za Kranjsko, to nam svedočijo vasi Repče, Repnje in Reparje. Krompir sevéda še ni bil znan, ker se je na Kranjskem kakor povsod drugje udomačil šele pozno. Priljubljeni in zeló razširjeni prikuhi sta grah in fižol, sósebnó fižol. Fižol še sicer ni bil znan po vseh vrstah, poznali so ga pa sploh vender že, také tudi grah. Treba mi je le opozarjati na vasi Grahovo in Češnovce. Fižolu in še marsičemu drugemu se dobro prilega čebula; tudi na to so že mislili naši praktični pradedje; le pogledjmo vasi Čepulje in Cvibolj. K svinjini spada hren, v kisu je pa dobra primaka. Zakaj bi ga tedaj tudi ne bili poznali (Hrenovice). Jagode so poznali že vsakovrstne: navadne rdeče jagode, maline, robide in borovnice. Kdor ne verjame, naj pomisli na Jagodnik, Malence, Malinšek, Malenski vrh, Robidnico in Borovnico.

Prašiče so jako pridno pitali z bučami (Bučka, Velika in Mala Bučna vas).

Botaniki so bili še zeló slabi. Mimo naštetih poljskih pridelkov, katere so sevéda poznali tudi v cvetji, če so hoteli rabiti njih sad, poznali so le še rožo, koprivo, bršljan, praprot, bičeje in trst. Saj o tem se moramo prepričati, če pomislimo na kraje Rožnik, Rožni vrh, Rožni Pah, Rožno polje, Koprivnik, Bršlin, Praprot, Praprotno, Prapreče, Praprotno polico, Praprotno brdo, Bičeje, Biško vas in Trstenik. To so pa že koj védeli, da nobena cvetica dolgo ne traja, da kmalu zvene in usahne. Tega nas spominjata vasi Venuše in Vevče.

To se jim mora tedaj reči, praktični so bili naši ljudje. Le-tó, kar jim je donášalo kakeršnekoli koristi, poznali so in rabili, kar jim je pa škodovalo, to so trebili in pokonča vali.

Kar pa na njih življenje ni vplivalo neposredno, kar jim ni moglo niti koristiti niti škodovati, za to se niso menili.

Slišali smo že, da so bili naši Kranjci jako praktični zoologi in botaniki, v teoriji pa so bili jako slabi ali vsaj zeló nedostatni. Toda kaj jim je bilo te tudi treba? Saj takrat še ni bilo govora o znanstvu, poskusih, najdbah in zistemih!

Tretja prirodoslovna stroka je rudinstvo. Oglejmo si še to, morebiti dobimo tú vse drugačno razmerje. Glej ga, premetenca! Tudi tukaj se je oziral po tem, kar mu je donášalo trajne koristi, ne pa po minljivem in dostikrat tudi varajočem blesku, uprav po pregovoru, da ni vse zlató, kar se sveti.

Kjer je bilo toliko pečin, strmin, golin i. t. d., tam je morala nehoté vsakega človeka v oči zbsti skala, tam je moralo biti dosti kamenja. »Čemú je prirodi toliko kamenja? Nji sámí ga je preveč, meni pa tudi dela napotje. Kaj, ko bi se ga nekoliko, vsaj kar ga je preveč, vzelo prirodi in morda porabilo záse?« Takó nekako je modroval, in ni bilo treba dolgih pomislekov, ker iznajde jo bistra glava in méni: »Ta bode najbolj prava. Sezidam si hišo od kamenja, ta bode še najtrdnéjša« (prej so imeli namreč lesene). Zdajci je bilo tu vse potrebno gradivo: pesek, šuta, ilovica, apno, opeka i. t. d. (vasi Peščenik, Šutna, Ilovka, Ilova gora, Zgornji in Spodnji Aplenik, Apnenik, Staro Apno, Cegelnica in Cegovnica). Nastale so cele kamenite vasi: Kamen, Kamne, Kamenje, Zgornja in Spodnja Kamnica, Kamna vas in Kamna gorica, nastalo je kamenito mesto Kamnik.

Jedna najkoristnejših, recimo najkoristnejša ruda je železo, porabna za stotine različnih koristnih namenov, boljša in koristnejša od vseh dragocenih rud. To so védeli že Rimljani, odkod sicer pregovor: »Ferro nocentius aurum«; to so pa védeli tudi naši ljudje, ki so nje korist hvaležno priznavali in nji na čast krstili Železno, Železnik in Železnike. Pravijo, da so začeli zidati železnice šele v našem stoletji. Ne verjamem: naši ljudje poznajo Železnico neki že od pamtiveka; verjetno, morebiti tudi resnično, premeteni so bili zadosti. Znano je, da se po Kranjskem močno kuha oglje; gotovo pa se Kranjci s tem poslom ukvarjajo že dolgo; tega nas spominjata vasi Voglje in Zavoglje. Ko še ni bilo vžigalic, zažigali so Kranjci svoje historiske pipice s kremenom in gobo. Še dandanes konservativni starci s svojim kresilom, kremenom in gobo niso také redki in ne živé samó v Kremeniku in Kremenici, ampak po vsem Kranjskem.

Svoje dni je morala biti po Kranjskem jako živahna trgovina s smolo. Se rajni Jurčič nam v svojem »Desetem bratu« pripoveduje o tem, ko govori o originalnem smolarji, o ónem Kerjavlji, ki je hudiča presekal in kozi puščal. Morda je to zadnji ostanek iz smolnatih časov, ko so imeli svoj Smolnik in svojo Smolino vas. Da so morali za naše kotlarje važni baker tudi že nekđaj poznati, priča vas Bakerc.

Za žlahtne rude še niso imeli toliko pojma, poznali so jih le bolj iz pravljíc. Da so jih pa vender že poznali vsaj po imeni, dokazujejo vasi Opale, Srebrniče, Zlatnik, Zlatna in Zlati rep.

Ogledali smo si našega kmeta in ga spoznavali v njega sicer starokopitnih, vendar večinoma praktičnih nazorih. Poglejmo še nekoliko v obrtniško življenje. Dejali smo že, da je kranjska природа in zemlja zelo bogata, in slišali, da jo je naš ratar pridno uporabljal zase. Vprašajmo se, ali je tudi naš obrtnik kaj mislil na Vodnikove besede: »Glej, stvarnica vse ti ponudi, le jemati od nje ne zamudi.«

Tudi naši obrtniki že od nekdaj niso bili leni. Dobro in marljivo so pletli in predli. Odkod sicer vlpavske Šturije, mimo domžalskih tudi bohinjski Slamniki, laško Retije, kostanjeviške Vrvi, zatiški Bič, loške Metle, dolenjska Metlika, kraški Košani, čemu sicer šmarijsko Laniše in litijski Kolovrat?

Rekli smo že, da so dostojno cenili korist in pomen železa. To bi pa sicer ne bilo mogoče, da ga niso tudi uporabljali. Bili so pa dobri kovači, to nam pričajo vasi Kovski vrh, Kovačja vas in Kovačji grad, Kovor in Lopata. Imeli so svoje Naklo, kládivo (vas Kládje). Da je bil njih obrt že močno razvit, da se je uspel celo do industrije, kažejo nam vasi Plavž, Stara Fužina, več Fužin in Cajnarji. Kolarskega obrta nas spominja vas Kolarice. Bili so tudi že zvédeni ključavničarji. Imeli so svojo Ključevico; dobivali so sósebno dosti naročil za izdelovanje zapahov, ker so se varovali premnogih tatov. Saj smo že slišali, da so imeli takrat tatovi zelo dobre dni, ker je bilo malo straž, biričev in sodnikov. Zlasti po Kočevskem prebivalstvo ni bilo varno in se je skrbno zapiralo. Tam imajo kár svoj Pröriegel, Grossriegel, Unterriegel in Ramsriegel. Ker so imeli obilo železa in svoj Rudnik, treba je bilo tudi rudarjev, da so rudo izkopavali. Imenovali so jih knape, in dóma so bili iz Knapovega v loških hribih. Da so imeli že takrat mizarje, ni dvojbe; kdo bi bil sicer izdeloval mnoge Police in Klopce in druga mizarška dela? Poznati so morali že kleparski obrt, sicer bi jim ne bile znane Žice, Žlebi in Žlebič. Tesarsko delo, dasi najpreprostejše, šlo jim je tudi že dobro izpod rók; stesali so si Štango, Kol in Kij; poznali so pa tudi Kolovec in Količevo. Lončarji in steklarji močno potrebujejo kita. Ker so tudi to lepilo že poznali, kar vidimo iz Kitnega vrha, morala sta jim biti znana tudi imenovana obrta. Dejali smo že, da je bilo svoje dni po Kranjskem dókaj divjačine in da so jo tudi močno preganjali, toda ne le zaradi ukusnega mesá, ampak tudi zaradi kože, ki so jo dajali strojit in so jo prodajali za lepe novce. Tega zelo hvaležnega posla nas spominjajo kraji Oderga, Ogulin in Kožljek. Ne le s kožami, tudi s ptičjim perjem so morali tržiti prav dobro. Ustreljenemu ptiču so vzeli perje in imenovali ta proces smukanje (vas Smuka pri Žužemperku). Osmukano perje so prav dobro spravljali v denar. Kupci so je rabili za blazine in za »tuhinje« po posteljah, katere so morale biti znane tudi po Kranjskem (Zgornji in Spodnji Tuhinj). Govorili smo že o tem, da so si Kranjci zgodaj zidali hiše in da so imeli vso tvarino za ta namen. Obrtnike, ki so bili bolj pridni v tem poslu, imenovali so zidarje. Da je to res, pričajo vasi Zidani most, Prezid in Podzid.

Še dveh, dandanes sósebno razširjenih in nekamo sósebno popularnih obrtov ne smemo prezreti, ta sta: čevljarski in krojaški obrt. So li že naši pradedje nosili denašnje pravilne dolge škornje, ki pripadajo národní nošnji, ali so jim bili znani navadni čevlji, ali so že poznali različne kroje in oblike obuval, o tem nimamo pozitivnih poročil. Jedno pa je gotovo: poznali so hribovske lesene coklje, za katere so izdelovali po različnih krajih potrebne lesene žeblje. Tega obuvala nas spominjajo Coklovci, dá, cela pokrajina, to je Coklarija s svojim Coklburgom. Sklenimo obrtniški krog z najložjimi zastopniki. Morda niso bili také spretni v vdevanju kakor dandanes. Če so namreč nit potegnili skozi iglino uho, zagotovili so si jo z velikanskim ozlom, da jim ni ušla. Dasi pa so bili še nespretni, o njih bitji sta neovržna dokaza vasi Igljenik in Vozajl. Tudi niso delali po enem kroji; imeli so že dosti ukusa in poznali različne Noše in Nošice.

Ali so se obrtniki že takrat ločili v ukazujoče mojstre, delajoče pomagáče in pretepane učence, o tem se ne dá sklepati. Skoro gotovo so pa vendar že poznali pri delu različne stopinje. Dokaz temu je naša Mojstrana, ki bi sama ne imela nobenega pojma, ker vsi gotovo niso bili mojstri.

Kakor obče znano, bila je tlaka odpravljena šele v novejših časih; nobene dvojbe torej, da je morala biti znana našim ljudem (vas Tlaka pri Moravčah).

Naši ljudje so tudi že kuhali, toda ali so imeli kuharje ali kuharice, o tem zgodovina molči. Tudi ne vémo nič natančnejšega, kakšne posode so potrebovali. Da so bržkone poznali lonce, skleda in koze, to smo že dokazali, ker sta jim bila znana lončarski obrt in koza. Posebno gotovo pa je, da so kuhali v ponvah (Ponova vas pri Šmariji). Toda to vam je bila kuha brez netila. Vžigalic še niso poznali, s kresilom pa tudi ni vedno šlo. Kaj so hoteli: jesti so morali, surovo ni bilo vse dobro. Hajdi v Kropo po kropla, na katerem so si skuhalo dobro zabeljenih štrukljev (Štruklova vas). Odprta ognjišča, nič dimnikov, vrhu tega velika malomarnost in neopreznost — kaj čuda, ako je bilo na Kranjskem toliko požarov, da ga skoro ni kraja pri nas, kateremu bi bilo prizanešeno v tej stvári: vasi Zažar, Grmada, Paloviče (več); odtod tudi toliko pogorelcev in cela vas tega imena. Bridka izkušnja učí; treba se je bilo ozreti po pomočkih proti temu elementu, treba je bilo najprej tudi večje skrbnosti in opreznosti. Nastali so dimniki, in treba je bilo dimnikarjev, ki so sajaste dimnike pridno snažili (Sajovec in Sajeviče).

Umetnost še dandanes po Kranjskem ni toli razširjena, da bi se ž njo ponašali, koliko menj torej nekdaj! Vendar se je že takrat storilo nekaj malega, podlaga je bila osnovana také v slikarstvu kakor v risarstvu. Kranjci so že poznali različne barve, zlasti óni, kateri so lahko opazovali največkrat: belo, na belem snegu in črno, pri črni nóči. Da so ti barvi strogo ločili in sploh dobro poznali, za to so nam porok kraji Belsko, Veliko in Malo Ubeljsko, Zgornja, Srednja, Spodnja, Bohinjska, Idrijska in Koroška Bela, Beli Kamen, Belica,

Bela peč, Bela cerkev in Belke, nasprotno Črnice, Črneča vas, Črni grob, Črnuče, Črni vrh (dva), Veliko in Malo Črnelo, Črnelec, Črna, Črnivec, Črni potok in Črnomelj. Ko so spoznali dve glavni barvi, spoznavali so polagoma tudi različne druge barve, toda na izbiro jih niso imeli nikoli. Poznali so še rdečo, katera jim je bila časih krvava, rumeno, srebrno, zlato in končno še mešanico vseh imenovanih barev, to je lisasto barvo. Da je to res, pričajo kraji Rudeči kamen, Krvava peč in Krvavi vrh, Rumena vas, Srebniče, Zlatna, Veliki in Mali Zlatnik, Zlati rep, Zlato polje, Lisec in Zalisec. —

Prvi pójem, ki ga potrebuje risar, to je črta. Zgodaj že so jo poznali naši ljudje, ker so že tudi ločili ravne črte od krivih. To pričajo kraji Ravno, Ravne, Ravnik, Ravni dol in nasprotno Krivčevo in Krivo brdo. Ravno črto so imenovali časih tudi premo (vas Prem). Védeli so tudi že, da se napravi pri dveh ravnih črtah različne merí presek (več vasíj po imeni Preska). Časih so rabili črto tudi kot pójem stran, sósebnó pozneje v geometriji. Poznali so ga pa že veliko prej. Le pomislimo na vasí Stran, Stranje in Prestranek. Kjer se dve strani dotikata, nastane po geometrijskih pojmi kot. To so védeli tudi že stari Kranjci. Vender je treba tû omeniti še nekega razločka. Strokovnjaki ločijo danes kote v prave, ostre in tope, v preme, otle in vzbočene, v notranje in zunanje i. t. d. Svoje dni niso imeli takih razločkov. Poznali so le Kot sploh, Novi in Stari Kot, Gorenji in Dolenji Kot, Podkot i. dr. Časih so pa kote imenovali kâr ogle (Voglje in Zavogle). Če nastane kot, imenujemo njegoví stranici kraka; tudi te so poznali že nekđaj po Ljubljani v Krakovem. To so pa šele prvotni pojmi. Ščasoma, ko so se že nekoliko izbistrili na tem polji, spravili so se že na težje probleme. To jih ni stalo toliko truda. Kríve črte so itak poznali; treba jih je bilo le še jednakomerno upogniti in konce zvezati, da je nastal krog (vas Okrog); takó so prišli iz krivega na Okroglo (vas pri Kranji). Jeden del takega kroga so imenovali oblok (vasí Obloke in Obločice). Da so tudi že nekaj védeli o središči in obodu, kažejo vasí Osredék, Skrajnik, Podskrajnik in nekoliko tudi Rob. Ves čas pa tudi niso izhajali s takó primitivnim risanjem krogov; čim več so jih potrebovali, tem močnejše so morali misliti, kakó bi si olajšali delo. In glej jih zvitií glav: izumili so si óno zvito orodje, katero so krstili za cirkel (Cirkle pri Krškem in Crklje pri Kranji).

Ko so imeli skoro potem že vse pojme za dolžino, Širino, višino, globino, debelino in ožino, treba je bilo določiti razmerje vseh teh količin, treba jih je bilo meriti (vasí Smerje in Smerjene). Kakšno pa je bilo to merilo? Metra še niso poznali, saj so ga pri nas obligatno uvedli šele z dnem 1. prosinca 1876. leta. Jednota njih prvega merila, katerega so se potem držali toliko stoletij, bil je palec, ali po domače cola. Kdor tega ne verjame, naj pomisli na vasí Palčje, Col in Zollnern.

Govorili smo že, da ima Kranjska jako bogate pomočke in da so jih njeni prebivalci že od nekđaj uporabljali zeló

marljivo in dosledno takó kmetje, kakor obrtniki i. t. d. Izdelovali so in še izdelujejo lične, dragocene, pa tudi preproste in praktiske stvari. Vender ne le záse, ampak tudi za druge. Svoje izdelke poskušajo spraviti v denar, ž njimi tržé, trgovci so. Da so bili Kranjci že nekđaj trgovci, o tem ni dvojbe; sósebnó so dobri trgovci naši Kočevarji, ki pa cesto niso Kočevarji, ampak tudi Ribničani, Laščani, Vipavci i. t. d. Kočevarji so trgovini posvetili kâr celo vas, ki jo imenujejo Handlern. Kot trgovci pa niso poskušali svoje sreče le domá, šli so tudi na tuje. Tam so imeli dôkaj prilike opazovati tuje razmerje in je primerjati domačemu. Opustili so veliko domačega in posneli dosti tujega. Spoznavali so nove národe, nove kraje in njim na čast krstili domače. Sosedne so Kranjski dežele Koroška, Goriška in Hrvaška. Na nje so mislili pri Korošcih, Koroški vasi, Goriški vasi in Hrovačah. Blizu je prav takó Laška; tudi tjâ so morali hitro priti (Laški rovt). Da niso pozabili svoje Kranjske, kažejo nam jasno Kranj, Kranjče, Krajna vas, Podkraj in Zakraj. Zavedali so se tudi že, da so Slovenci, in glej, čudno ravno po Kočevskem, kjer nahajamo Slovensko vas. Kot svoje politiske nasprotnike so že zgodaj poznali Nemce in Lahe. To nam pričajo vasi Nemška vas, Nemški rovt in Nemška Loka, Lahovo, Lahoviče in Lahinja. Nemce so imenovali že takrat zaničljivo Švabe (vas Švabovo).

Prežati so morali pa tudi že zgodaj na Turka, kakor tudi on nánje; le pomislimo na Turško čelo, Turški klanc in Turški križ.

Dejali smo ravnokar, da so zgodaj spoznavali Nemce. Sovražili so jih sicer, toda kar so pri njih našli dobrega in koristnega, to so tudi radi posnemali. V hvaležno priznanje za te pridobitve so krstili dve svojih vasic po štajerski in po nižjeavstrijski stolici, takó da imamo tudi na Kranjskem Gradec in Dunaj. Jednako so ravnali proti laškemu národu, takó da imamo na Kranjskem Paduo, Udine, Benetke in Benečijo. Kranjci imamo pa tudi svoj Karlovec, svojo Zento, svojo Kandijo, svojo Trojano in svoj Verdun, samó da se ni v njem nikdar sklepal mir, kakor tudi imenitna bitka leta 1697. ni bila pri kranjski Zenti.

Znano je, da je pozimi mraz in poleti vroče. To so naši ljudje tudi skoro čutili, sicer bi ne imeli Mrzle vasí, Mrzlega vrha, Mrzlega loga, Mrzlega polja, Mrzle luže in nasprotno Toplic, Toplega vrha in Tople rebrí. Védeli so celó, da je takrat, ko ni pretoplo, mlačno (vasí Veliko in Malo Mlačevo). Čudno je le, da venderle iz prva niso poznali vseh štírih letnih časov, da sta jim bili znani le zima in jesen, tedaj meteorološko slabša polovica (glej Vintar, Vintarjevec in Jesen). Ker so se zgodaj bavili z meteorologijo, umevno je, da so že skoro védeli, kaj je vreme (Zgorenje in Dolenje Vreme); celó umevno pa je, da so zgodaj poznali meglo, saj je imamo v Ljubljani na vatle (glej Meglenek).

Ogledali smo si prirodo z vsemi njenimi bitji. Najvažnejše bitje je sevéda človek sam. Ali se je takrat že zavedal kot bitje? Bržkone da; na to nas opozarjajo različna Bitinja, bodisi bohinjsko, kočevsko, bistriško ali

pa tudi Gorenje, Srednje in Spodnje med Loko in Kranjem. Je li že bilo takrat človeku takó hudo za splošno življenje, da bi se bil moral vprašati s Hamletom: »Biti ali ne biti«, tega ne vémo. Vender je skoro gotovo, da mu je šla časih tudi trda in da je moral že zgodaj tudi nekoliko misliti na zdravnikovo umetnost. Zgolj z domačimi pomočki ni šlo vselej. Da je sploh pogostoma resno obolel, temu se ni čuditi; saj je bil človek in večno ni mogel živeti. Največ boleznij izvira dandanes iz prehlajenja. Tudi svoje dni so se ljudje prehlajali, saj smo slišali, da so bili občutni proti mrazu in vročini. Pojdi od napornega dela poten in razgret na hud piš — po tebi je! Da so bili tudi nekdanji ljudje v tem oziru neoprezni, o tem ni dvojbe, zato pa so si nakopavali različnih boleznij. Nekatere še niso imele posebnih imen, ker niso poznali njih značaja, druge, sósebnost razširjene pa so kmalu poznali. Pri tej priliki so tudi skoro opazili, da so važni faktorji za človeško zdravje zdrava kri, pravilna sapa in žila, dober želodec in redna prebava. To pričajo vasi: Krvava peč, Sap, Sapnik, Zasp, Zasap, Žilce in Čevca. Časih pa vender ni funkcijoniralo vse redno; tedaj je človek tožil in vzdihal, bil je čmeren, iz kratka, imel je svoje križe in nadloge. Ko se mu je shujšalo, čutil je že resne bolečine, da je kár vikal in kričal. Vse te neprijetne momente si lahko predstavljamo prav živo, če pomislimo na vasi Zdihovo, Čmerno, Kummersdorf, Križmani in Vikerče. Lačen je bil, jesti ni mogel, ker ni pozelel jedi; dolge slinje je imel, sevéda, ker je bil bolen na želodci, vse se mu je grajalo in studilo; najrajši bi se bil prepiral. Položaj je prihajal resen; dvojil je že, ali ozdravi; želel si je zdravja, bal se je za življenje, strah ga je bilo. Skoro potem se mu je zbledlo, bil je kár besen. To vse čutimo samí, in kár pretrese nas, če izgovorimo imena Lačni vrh, Slinovec, Studa, Kregarjevo, Cvible, Želeče, Bojanci in Bojanja vas, Strahinj in Strahomer, Besnica, Gorenja in Spodnja Besnica, Reva in Boga vas. Kakšne bolezni pa so imeli takrat naši ljudje, da so tolikanj trpeli? Grintavi so bili (vas Grintovec); sicer pa to še ni nič hudega. Sitnejši je bil že kašelj (vasi Gorenji in Spodnji Kašelj). Ker so imeli, kakor smo slišali, dosti sadja in so ga radi jedli, časih kár niso mogli pričakati, da bi bilo zrelo, vležano in medno (vas Medno); tedaj pa so dobili grižo (vas Griže), kar je vredno tem večjega pomisleka, ker je to prva stopinja do kolere. Obhajala jih je tudi omotica (vas Omota), trpeli so na vodenici (Vodenica), sevéda, ker so radi in veliko pili. Da pa je bil bolni človek tudi že svoje dni dobro preskrbeti in v usmiljenih rokah, priča lahko vas Špitalič.

Že takrat je bilo na svetu hudo (vasi Hudo pri Tržiči in pri Setičini, Hudi vrh in Huda polica). Vender bi bilo lahko še huje (vas Huje poleg Kranja), saj so bili vsaj nekateri ljudje venderle srečni. Na to nas opozarjajo vasi Osrečje, Dobrova, Doberlevo, Dobrniče, Dobro polje in Dobrépolje. Poznali so že takrat mošnje (vasi Mošnja in Mošnje pri Radovljici). Da niso bile vedno prazne, nego časih tudi

polne, kaže Bogata vas. — Ker živi človek le jedenkrat, zakaj bi ne bil časih tudi vesel? (Radovica, Radohova vas in Radovljica). Časih so se radi nekoliko zavrteli (vasi Vrtače, Zavrtnik). Imeli so že kár pravilne plese (vasi Pleše in Plešivica), pri katerih jim je igrala godba (vasi Godič in Godešič). Ali so že poznali predpust, tega ne vémo. Imeli so tudi že zabavne večere (vas Zabava), na katere so vabili goste (vasi Gosteče in Gostince). Nekdanji zabavni večeri pa niso obsezali zgolj beril, petja in instrumentalne godbe; predstavljale so se tudi igre (vas Drama), igrali so šah (vas Šahovec) in kvartali so (vasi Gorenje in Dolenje Karteljevo).

Ko je bilo družabno življenje že toli razvito, da so védeli, kaj je vlada in država, in ko je bilo že več držav, poskušale so te druga drugo prikrajšati in izpodriniti. To pa ni šlo kár takó gladko, vojske so bile. Odtod razločevanje med mirom in vojsko (vasi Mir, Mirje, Mirna in Mirna peč, Vojsko in Vojna vas). Boj je bil iz prva jako preprost in se ni ločil od navadnega pretepa (vas Tolčane). Ko pa so izumljali modernejše bojne pomočke, bilo je tudi vojevanje vedno primernejše, pravilnejše in se je vršilo po posebnih načrtih. Vojaki so imeli svoje šatore, imenovane ostroge, ker so morali pod milim nebom čakati sovražnika (Ostrog, Ostrožnik in Ostrožno brdo). Če je bilo stališče po narodi premalo zavarovano, treba se je bilo utaboriti (vasi Tabor, Gorenji in Spodnji Tabor, Podtabor in Šiler tabor). Sovražnika so pričakovali stojé, klečé pa tudi ležé iz zasede (vasi Staje, več Kleč in Ležeče). Vojska se je takrat izvestno že delila v levo in desno krilo, v središče, v sprednji in zadnji del; odkod sicer Potiskavc? Če jim je šlo slabo in so obupavali, hajdi, puško v koruzo in zbežimo (več Begunj). Močnejšega so imenovali premagovca (vas Premagovec pri Kostanjevici); žel pa je že takrat vselej neizmerno slavo (vasi Slavina in Slavine). —

Kakor pa je vsake stvari napósled konec, takó je konec tudi mojih krajevnih imen. Pravijo, da se po navadi vsaka stvar pričenja z začetkom in končuje s koncem. Tudi meni se zdi to prirodno. Začel sicer nisem z začetkom, hočem pa vsaj končati s koncem ter opozarjam na vasi Konec, Hudi Konec in Mali Konec. Časih pravijo začetku »glava« in koncu »rep«; tudi temu pritrjujem in opozarjam na Zlati rep. Če je konec v tem slučaju kratek, imenuje se repič. Ker je tudi konec mojega spisa kratek, zdi se mi primerno, da končam z Repičem, vasjó pri Trebnjem.

Opombe

- 1 Berilo v zimskih večerih pisateljskega podpornega društva l. 1885. Objavljeno v sedmih nadaljevanjih v Ljubljanskem zvonu, letnik 13 (1893), str. 160-165, 221-226, 294-297, 357-359, 419-421, 550-552, 682-684.

Hudajužna in Obloke v terezijanskem katastru 1752

Silvo Torkar

Izveček

V sestavku so predstavljeni hišni gospodarji iz Hudajužne (15) in Oblok (10) v času izdelave terezijanskega katastra. S pomočjo ostalih zgodovinskih virov (urbarsko gradivo, jožefinski kataster, matične knjige) je bila opravljena zanesljiva identifikacija vseh 25 hiš, o gospodarski moči katerih je posredno moč soditi iz priloženih podatkov o številu in vrsti živine, ki so jo takrat redili. Podana je kratka zgodovinska in jezikoslovna skica nastanka in pomena hišnih imen v obeh vaseh.

Ključne besede

terezijanski kataster, hišna imena, historična demografija, Hudajužna, Obloke

Hudajužna and Obloke in the thersian cadastre of 1752

The article presents the landowners of Hudajužna (15) and Obloke (10) at the time of the creation of the Theresian

cadastre. With the help of other historical sources (land registers, the Josephinian cadastre and other registers) a reliable identification of all the 25 houses was made, the economic power of which can be indirectly determined on the basis of the data contained on the number and type of livestock bred at the time. In addition, a short historical and linguistic description of the creation and meaning of house names in both villages is given.

Keywords

Theresian cadastre, house names, historical demography, Hudajužna, Obloke

V goriškem Državnem arhivu hranijo gradivo terezijanskega katastra za kraje na Tolminskem, ki pa ni ohranjeno v celoti. Za vasi Hudajužna in Obloke je bil kataster narejen l. 1752. Nam je zanimiv zlasti z imenoslovnega in historičnodemografskega vidika. Poleg seznama hišnih gospodarjev vsebuje tudi precejšnje število ledinskih imen, saj v tistem času še niso poznali parcelnih števil. Terezijanska občina Hudajužna-Obloke se po obsegu ne razlikuje od jožefinske in franciscejske katastrske občine, pač pa se razlikuje po imenu: 1752 Cvdavnsna & Obloc, 1789 Obloch e Hudajusna, 1822 pa samo še Oblok. Če je v prvih dveh katastrih vladala izključno italijanščina, je v še

Hišni gospodarji v Hudajužni in Oblokah po terezijanskem katastru 1752¹

Ime gospodarja in njegovega očeta	Posestna kategorija ²	Hišno ime	Izvor hišnega imena
OBLOKE			
DROLE Gašper p. Lamberta	½ km.	DROLČ	iz priimka Drole
CRIUIZ (Krivic) Gašper p. Lovrenca	½ km.	KRIVC	iz priimka Krivic
GROCHER (Grohar) Luka p. Gregorja	½ km.	ČROV	iz priimka Červ
SERIUM (Serjun) Anže ž. Vida	¼ km.	TRPIN	iz priimka Trpin
STROUS (Štravs) Jakob p. Tomaža	¼ km.	HRIBAR	iz ledinskega imena Hrib
CHEMPERLI (Kemperle) Blaž p. Andreja	½ km.	ČEMAŽAR	iz led. imena Čemaževica
RUTTAR (Rutar) Lenart p. Štefana	½ km.	ČUFER	iz priimka Čufer
OLTHER (Ortar) Gregor p. Lovrenca	½ km.	TRNAR	iz priimka Trnar
DEBELIACH (Debeljak) Štefan p. Nikolaja	koš.	KLANČAR	iz ledinskega imena Klanec
STUCIN (Štucin) Gregor p. Hilarija	koš.	MOVŽAR	iz ledinskega imena Movž
HUDAJUŽNA			
DROLE Anton p. Lenarta	koš.+ tov.	LUKL	iz krstnega i. Luka
CAISAR (Kajzer) Blaž p. Klemena	koš.	CESAR	iz priimka Cesar
BEUCH (Bevk) Luka p. Valentina	koš.	JERNEJC	iz krstnega imena Jernej
CELICH (Čelik) Štefan p. Jurija	koš.	TINE	iz krstnega imena Valentin
LENAR Primož p. Jožefa	koš.	IVANČK	iz krstnega imena Ivan
MUSNIG (Muznik) Juvan p. Urbana	koš.	KLEMEN	iz krstnega imena Klemen
DROLE Lambert p. Štefana	koš.	JOZLC	iz krstnega imena Jožef
MAURIG (Mavrič) Gregor p. Štefana	koš.	TINČK	iz krstnega imena Valentin
DEBELIACH (Debeljak) Pavel p. Luka	koš.	ČROV	iz priimka Červ
MOURI (Mavri) Andrej p. Lovrenca	koš.	DAVČAR	iz kraj. imena Davča
SGAGA (Zgaga) Štefan p. Jurija	koš.	POSLED	iz vzdeyka posled
LENAR Blaž p. Jožefa	koš.	MATEVŽ	iz krstnega imena Matevž
DROLE Matevž p. Lenarta	koš.	ŠLOSAR	iz poklicnega imena šlosar
SGAGA (Zgaga) Jernej p. Blaža	koš.+ tov.	OBED	iz priimka Obid
DEBELIACH (Debeljak) Jakob p. Andreja	koš.	PEPIN MIHA	iz krstnih imen Miha, Pepa

danes veljavnem franciscejskem večina katastrskega gradiva, zlasti t.i. cenilni operati, nastala v nemškem jeziku, le nekaj osnovnih opisov je tudi v italijanskem prevodu (kljub formalni nemško-italijanski dvojezičnosti, ki je v tistem času vladala na Goriškem).

V Hudajužni je bilo takrat 15, v Oblokah pa 10 hiš.

Seznam hišnih gospodarjev iz leta 1752 je podan v istem vrstnem redu kot v viru, opremljen pa je z oznako posestne kategorije in pa z danes pretežno še prepoznavnimi hišnimi imeni (v viru jih sicer ni), ki smo jih poknjizili samo na glasoslovni ravnini.

Krstna imena so v arhivskem viru zapisana v italijanščini, pri ugotavljanju izvirne slovenske podobe smo se ozirali na podatke o listih osebah v urbarjih (Gioanni Serium je bil Anže Serjun, Gioanni Musnig pa je bil Juvan Muznik).

Hišna imena in njihovo spreminjanje

Hišna imena Hribar, Čemažar in Trnar so prišla v Obloke skupaj z novimi gospodarji, ki so s priženitvijo k hiši prinesli tako priimek kot hišno ime. To je lep dokaz, da se ne selijo le priimki, temveč tudi hišna imena. Hišno ime Hribar je že v prvi polovici 18. stoletja prinesel ženin iz Zakojce skupaj s priimkom Štravs. Hišno ime se je ohranilo do danes, priimek pa se je pri hiši medtem zamenjal že dvakrat. Hišno ime Čemažar je v drugi polovici 18. stol. prinesel v Obloke ženin iz Zakojce skupaj s priimkom Golob. Obe imeni sta ostali pri hiši do danes. Hišno ime Trnar je prinesel v prvi polovici 18. stol. v Obloke ženin s Koritnice skupaj s prii-

mkom Ortar. V drugi polovici 20. stol. se je namesto starega hišnega imena začelo pojavljati ime Gragór, po krstnem imenu Gregor, ki so ga v času med 1750 in 1900 nosili kar trije gospodarji.

Hišno ime Drolč je nastalo iz priimka Drole s slovenskim manjšalnim oz. patronimičnim priponskim obrazilom -ič, kar ne preseneča, saj se priimek drži hiše že od leta 1654.

Hišno ime Krivc (hiša je bila porušena po furlanskem potresu l. 1976) je nastalo iz priimka Krivic, ki se je držal hiše do srede 19. stol..

Hišno ime Črov se je pojavilo po tistem, ko se je konec 18. stol. na domačijo priženil ženin s priimkom Červ (oblika črov za črv je v baškem govoru cerkljanska narečna prvina). Priimek in hišno ime sta se ohranila do danes.

Hišno ime Trpin se je pojavilo šele proti koncu 19. stol. s priženitvijo priimka Trpin. Priimek se je kmalu zamenjal, hišno ime je ostalo do danes.

Hišno ime Pri Čufu se je pojavilo potem, ko je proti koncu 18. stol. k hiši s priženitvijo prišel priimek Čufer. Oboje se je ohranilo vse do danes. Iz te hiše izhaja Anton Čufer, oče pisatelja Toneta Čufarja (sin Tone je bil rojen že na Jesenicah in so ga zapisali Čufar, zaradi česar se priimek sklanja Čufarja namesto Čufra).

Hišno ime Klančar je verjetno nastalo iz ledinskega imena Klanec, ki pa ne v listinah ne v živi rabi ni izpričano.

Hišno ime Móvžar je nastalo iz ledinskega imena Na Movžu (iz nem. Moose 'močvirje'). Slovenska različica hišnega imena je bila tudi Na Luži.

Stanje živine po terezijanskem katastru 1752

hišna številka	hišno ime	voli	krave	junice	konji
OBLOKE		11	31	10	-
1	Movžar	-	1	-	-
2	Čufer	2	4	-	-
3	Čemažar	-	3	2	-
6	Klančar	-	2	2	-
7	Drolč	2	4	-	-
8	Trpin	1	3	1	-
10	Trnar	2	3	1	-
11	Hribar	-	4	1	-
12	Črov	2	3	1	-
13	Krivc	2	4	2	-
HUDAJUŽNA		2	23	9	2
1	Jernejc	-	1	-	-
2	Matevž	-	1	1	-
3	Posled	-	3	1	-
4	Tinčk	-	1	-	-
5	Klemen	-	1	-	-
6	Davčar	-	1	1	-
8	Cesar	-	1	1	-
9	Pepin Miha	-	1	-	-
10	Črov	-	2	1	-
11	Ivančk	-	2	-	-
12	Jozlc	2	1	-	-
13	Šlosar	-	2	-	2
14	Luki	-	2	1	-
15	Tine	-	2	1	-
16	Obed	-	3	1	-
SKUPAJ		13	54	19	2

Hišno ime Cesar (hiša je bila porušena že v začetku 20. stol.) ohranja slovensko različico priimka Kajzer, ki se je držal hiše od leta 1633 do začetka 19. stoletja.

Hišno ime Davčar se v listinah prvič pojavi v urbarju 1773–1780: Arnei Sgaga detto Dauzar. Takrat se nanaša na domačijo, ki se ji je še pred dobrim desetletjem reklo Pri Obidu (s priženitvijo priimka Obid 1908), pred tem pa so ji rekli Pri Mihi na koncu (podatek iz Statusa animarum z začetka 20. stol.). Na njej so v letih 1752 do 1780 izpričani gospodarji s priimkom Zgaga, od 1789 do 1812 pa s priimkom Bric. Slednji se v začetku 19. stol. s poroko preselijo na domačijo, kjer je priimek Bric izpričan že l. 1698. Tu se hišno ime Davčar tudi dokončno ustali, medtem ko se je priimek po drugi svetovni vojni z nakupom hiše zamenjal.

Hišno ime Šlosar (hiša je bila porušena konec 20. stol.) je bilo med najbolj prozornimi, ker je bila pri hiši kovačija z zelo staro tradicijo izdelovanja železnega orodja in podkovskega kovaštva.

Hišno ime Lukl (z nemško manjšalno pripono -l) je bilo z zamenjavo lastnikov po 1. svet. vojni spodrinjeno s hišnim imenom Čebelar (nar. Čwelár), ki ga je njegov lastnik skupaj s priimkom Prezelj prinesel s sabo iz Stržišč (hiša je bila porušena po furlanskem potresu l. 1976).

Hišno ime Pépin Miha je prav tako v rabi šele od začetka 20. stol., prejšnje ime je bilo Pri Strojcu na vasi.

Hišno ime Jozlc je nastalo iz nemške oblike Joza (za Jože) z dvema priponama: nemško -l in slovensko -c.

Namesto Pri Tinu (ne: Pri Tinetu!) je bilo še v začetku 20. stol. Pri Lenartu, namesto Pri Ivánčku je bilo Pri Joklcu (iz krstnega imena Jakob oz. njegovega krna Jak- z narečnim tirolskim prehodom a > o ter z nemško pripono -l in slovensko -c), Pri Črovu na vasi je bilo nekdaž Pri Ribiču, Pri Jernejcu je bilo Pri Lesnikarju, hišno ime Pri Poslédu pa je prejelo tudi konkurenčno različico Pri Tomažu in je danes že skoraj pozabljeno. Izhaja iz vzdevka, za katerega pomen lahko samo domnevamo: 'kdor se je rodil zadnji', 'kdor je zadnji prišel, sezidal hišo'.

Vir omogoča tudi vpogled v gospodarsko moč posameznih domačij glede na število glav goveje živine in konj. Vrstni red tokrat zaradi lažje prostorske predstave ustreza starim avstrijskim hišnim številkam, čeprav jih do leta 1770 še ni bilo in jih arhivski vir seveda ne vsebuje.

Po cerkvenem arhivskem viru iz Čedadja je bilo l. 1782 v Hudajužni 20 hiš in 125 prebivalcev, v Oblokah pa 15 hiš in okroglih 100 ljudi, medtem ko je bilo po istem viru še okrog 1775 v Hudajužni le 114 ljudi, v Oblokah pa 95. Če izhajamo iz povprečja 6 prebivalcev na hišo v Hudajužni, je štela Hudajužna 1752 okrog 90 ljudi, Obloke pa, s povprečjem skoraj 7 prebivalcev na hišo, okrog 70 ljudi.

Opombe

1 Cvdaična & Obloc 1752

2 1/2 km., 1/4 km. = polovična, četrtinska kmetija, koš. = košanija, koš. + tov. = košanija in tovariši

Toponim Preserje in slovansko-romansko prepletanje pripon -jane in -anum

Silvo Torkar

Inštitut za slovenski jezik F. Ramovša
ZRC SAZU

Izvleček

V prispevku je v prvem delu na podlagi primerjalnega slovanskega gradiva in literature podana etimologija toponima Preserje iz **Prě-syr-jane*. V drugem delu je prikazana dilema glede jezikovne pripadnosti cele skupine toponimov v Furlaniji in na zahodnem slovenskem robu zaradi navideznega sovpadanja slovenske (prvotno stanovniške) pripone -jane in romanske pripone -anol-ana < -anum ter predlagan slovenski izvor za nekatere od njih.

Abstract

The article begins by presenting the etymology of the toponym *Preserje* from **Prě-syr-jane* on the basis of comparative Slavic material and literature. The second part of the article presents the dilemma regarding the linguistic affiliation of the entire toponym group in Friuli and on the western Slovenian border due to illusory coincidence of the Slovenian suffix -jane (originally referring to inhabitants) and the Romance suffix -anol-ana < -anum. In addition, a Slovenian origin is suggested for some of these toponyms.

1. Preserje

Na slovenskem etničnem ozemlju nosi kar osem krajev ime *Preserje*, od tega sedem v Republiki Sloveniji (RS), eden pa v Slovenski Benečiji: *Presêrje pri Radomljah* (o. Domžale), *Presêrje pri Lukovici* (o. Lukovica), *Presêrje pri Zlatem polju* (o. Lukovica), *Prêserje* (o. Brezovica), *Prêserje* (o. Nova Gorica), *Prêserje* (o. Braslovče), *Prêserje pri Komnu* (o. Komen) (SKI 1985: 221; <http://www.stat.si>), *Preserjê* (o. Srednje/Stregna v Benečiji) (SKII 1999: 61). *Preserje* je tudi poimenovanje dela naselja Hotavlje, sodeč po historičnih zapisih pa spadata sem tudi furlanski naselji *Passariano* pri Codroipu (UD) in *Persereano* v o. Pavia di Udine (Zuanella Dom). V RS je samo eno *Preserje* edninsko (v o. Brezovica), edninsko je tudi *Preserjê* v Benečiji. V mestniku se vsa *Preserja* vežejo s predlogom v, le v o. Nova Gorica živijo na *Preserjah*. Prebivalci so *Preserjani* (4: 1 v o. Braslovče, 2 v o. Lukovica, 1 v Benečiji), *Preserci* (1- v o. N. Gorica), *Presêrci* ali *Presêrci* (1 – v o. Domžale), *Prêserci* (1 – v o. Komen) in *Prêserci* ali *Presêrci* (1 – v o. Brezovica).

Najstarejši historični zapisi imena *Preserje* so: - *Prezeriach* iz časa ok. 1200 za njive jugozahodno od

- Šempetra pri Gorici, 1507 *Presseriach* (Kos 1954: 107);
- Preserje v o. N. Gorica: 1402 *Pressriach*, 1485 *Pressirach* (Kos 1954: 128, 145);
- Preserje kot del Hotavelj: 1291 *in villa Prezriach*, 1500 *Preseriach* (Kos 1975: 479);
- Preserje v o. Brezovica: 1420 *Preszer*, 1428 *Presser* (Kos 1975: 480);
- Preserje pri Zlatem Polju: 1359 *Presteriach* (Kos 1975: 480);
- Preserje pri Radomljah: 1333 *Prezzeriach*, 1344 *Presariach* (Kos 1975: 479);
- Preserje pri Lukovici: 1341 *cze Presteryach*, 1449 *Presseriech* (Kos 1975: 480);
- Preserje v o. Braslovče: 1419 *zu Pressriach*, 1424 in 1426 *Presiriach*, 1453 *Presseriach* (Blaznik HTŠK: II, 139);
- Passariano v Furlaniji: 1267 *Persereano*, 1300 *Presereano* (Frau 1978: 90);
- Persereano v Furlaniji: 1031 *Perseriano*, 1166 *Presarian*, *Pressarian*, 1176 *Perseriano* (Frau 1978: 91).

Luka Pintar je v svoji znameniti imenoslovni nadaljevanki O krajnih imenih (Pintar 1913: 547) o imenu *Preserje* bolj ugibal, ne da bi se prepričal o zgodovinskih zapisih: »Preserja so menda, kakor Znojila, solncu odprti kraji. ... Rabi se tudi v množini »v Preserjah« (I in r se včasih menjata, *sūr* in *sūl*). Preserje iz Presulje, tj. presoje.«

Fran Ramovš se v svojih delih tega imena sam od sebe ni dotaknil, pač pa ga je poklical na pomoč geograf Svetozar Plešič, ko je pisal o naseljih na vzhodnem Gorenjskem (Plešič 1933: 87). Ramovš je zaradi dveh zapisov *Presteriach* oz. *Presteryach* takrat izrazil mnenje, da izvira ime iz domačega leksema *presrt* v pomenu 'preval'. Izraza *presrt* sicer ne poznata ne Pleteršnikov slovar in ne Badjurova Ljudska geografija, tudi med zemljepisnimi imeni ga – vsaj v tej obliki – ne srečamo. Pleteršnik pozna le leksem *srt* 'nekaj ostrega'. Pač pa sta izraza *presrt* s pomenom 'preval' in pridevnik *presrtan* 'strm, navzdolen' znana v srbohrvaščini (Jurančič 1972: 857; RJA 1935: 716).

O imenu *Preserje* v Slovenski Benečiji je v 90. letih v časniku Dom razmišljal tudi beneškoslovenski duhovnik in imenoslovec Božo Zuanella (Zuanella Dom). Že on je upravičeno povezal *Preserje* v Benečiji s *Passarianom* pri Codroipiu (UD) in *Persereanom* v o. Pavia di Udine, zavedal se je tudi stanovniške pripone *-jané*, ki jo je zaznal v obeh furlanskih toponimih, izvor imena pa je glede na oblikovanost terena iskal v geografskem apelativu s pomenom 'prehod med dvema dolinama', morda pod vplivom nekdanje Ramovševe razlage.

Ime *Preserje* je skušal razvozlati tudi etnolog Tone Cevc, ki je svoja dognanja strnil v krajevnem glasilu Vaščan (Cevc 1998). Z opazovanjem zemljepisne lege naselij z imenom *Preserje* in deloma s samovoljno interpretacijo dozdevno nemškega prevoda (*Seydendorff* ipd.) za *Preserje* pri Radomljah iz 14. in 15. stol. je ponudil razlago 'vas

na zemljišču, ki se konča s prevalom'. Zgodovinar Božo Otorepec je namreč avtorja Cevca posebej za ta članek oskrbel z dotlej neobjavljenimi zgodovinskimi zapisi: 1342 *Seydendorff*, 1354 *Seydeinen doerf*, 1360 *Seydendorff*, 1451 *Seydendorffe*, 1483 *Seidendorff*. Cevc je v *Seyden*, *Seiden* prepoznal nemško občno ime *Seite*, za kar je v Wahrigovem slovarju našel pomen 'das Herabhängende' – 'navzdol viseči svet'. Toda navedeni zgodovinski zapisi kažejo na drugačno genezo tega imena. O tem se najlaže prepričamo, če pogledamo najstarejše zapise za krajevni imeni *Seitenstetten* in *Seiterndorf* v Spodnji Avstriji ter za zaselek *Žitečka vas* v Zgornjem Duplexu in vas *Žitence* v o. Sveti Jurij v Slovenskih goricah. *Seitenstetten* ima številne zgodovinske zapise že od 1109 dalje: *Sitansteten*, 1250/60 *Sidansteten*, 1276 *Seytenstetin* itd., *Seiterndorf* pa od 1300 dalje: *Seytendorff*, 1309 *Seiterndorf*, 1530 *Scheiderndorff* itd. (Schuster 1994: 268–269). *Žitečka vas* ima zapise: 1286 *Sitensdorf*, *Seitensdorf*, 1406 *Seittendorff*, 1434 *Seitendorff*, 1454 *Seykendorff*, 1462 *Seitzendorff*, 1465 *Zeytendorff*, ok. 1480 *Seidenndorff*, 1496 *Seytendorff*. Podobni zapisi so izpričani tudi za *Žitence*: 1319 *Syteinsdorf*, 1358 *Sitesdorf*, 1419 *Sitterstorf*, 1445 *Seyttendorff*. Vsa tri ponemčena imena tako kot tudi *Žitečka vas* in *Žitence* namreč skrivajo v sebi staroslovenske (slovanske) antroponime **Žitimь*, **Žitanь* oz. **Žitь*, ki predstavljajo hipokoristične oblike od zloženih imen **Žitigojь* (*Sitigoj*), **Žitiljubь* (*Sitilieb*), **Žitimyslь* (*Sitimuzil*), **Žitivitь* (*Sitiuit*), **Žitivlastь* (*Sitilaz*), **Žitomirь* (*Sitmer*), **Žitoradь* (*Situvradus*) ipd., izpričanih na Koroškem in Štajerskem med letoma 888 in 1194 (Kronsteiner 1975: 90–91). Iz imen **Žitanь* oz. **Žitь* izvaja oba spodnjeavstrijska toponima tudi avstrijska slavistka Angela Bergermayer (2005: 299–300). *Preserje* pri Radomljah so potemtakem v srednjem veku poznale dve etimološko različni imeni: slovenske *Preserje* in delno ponemčeno *Seydendorff* (< **Žitinja vas*).

Kot smo videli, se krajevno ime *Preserje* v Sloveniji pojavlja od Benečije do Savinjske doline, izven današnjega etničnega ozemlja pa tudi v Furlaniji. Ključ k razlagi imena pa se je skrival v zgodovinskem zapisu *Presiriani* iz leta 1431 za izginulo vas v bližini Valone v Albaniji, ki ga je pritegnil bolgarski imenoslovec Jordan Zaimov iz objavljenega turškega vira (Zaimov 1967: 162). Ime je prepričljivo rekonstruiral kot **Prěsyrjane* in ga izvajal iz predloga *prě* 'pred' in osnove *syr-*, ki jo je sicer zaslediti v ruski narečni besedi *сырь* s pomenom 'vlaga' (Zaimov 1967: 169). Ruska ljudska geografija pozna v porečju Pečore in Srednjem Povolžju izraz *сыр* s pomenom 'nizek kraj, poraščen s travo', 'vlažen kraj' (Murzajev 1984: 534). Ukrajinski jezikoslovec Viktor Šulgač rekonstruira praslovansko vodno ime **Syrьсь* na podlagi večkrat izpričanega ukrajinskega vodnega imena *Суpecь*, ruskega hidronima *Суpecь*, ruskega narečnega apelativa *сыpecь* 'mokra nižina' (Šulgač 1998: 287). Isto apelativno osnovo razodevajo krajevna imena *Sirjana* (v Grčiji) < **Syrjane*, *Sirjani* (v JV Albaniji), *Cupenu* (v

Bolgariji) (Zaimov 1967: 169) in pa *Обсирено*, *Обсирена*, *Obsirina* (< *cup 'vlaga', 'vlažen kraj') (Zaimov 1967: 155). V Sloveniji zasledimo toponime iz iste osnove, kot so *Nasirec* (o. Hrpelje–Kozina), *Sirči* (o. Koper), *Serjuče*, 1826 *Seriuze* (o. Moravče), *Sirendol* (zaselek Knežaka, o. Ilirska Bistrica), *Sirče* (mikrotoponim v Podkorenu, o. Kranjska gora) in več podobnih parcelnih imen (TTN5).

Preserje je torej tisti kraj, tisto zadnje območje pred močvirjem, kjer so ljudje še lahko ustvarili naselbino. *Preserje* pri Radomljah, za katere je izpričano tudi ponemčeno ime iz staroslovenskega antroponima, bi lahko »prevedli« kot 'Žitinova vas pred barjem'. Naposled je prevladalo poimenovanje po legi pred barjem (**sirjem*). Iz poimenovanja **pre(d)sirje*, ki predstavlja pozabljeni zemljepisni apelativ, star ljudski zemljepisni termin, se je največkrat s pripono *-jane* izoblikovalo stanovniško, iz tega pa krajevno ime **Pre(d)sirjane*. Najverjetneje je bil predlog *pre* v imenu že od začetka brez *-d* ali pa je ta že zelo zgodaj izpadel, prim. 1377 *Poglubin* za **Podljubinj* (danes *Poljubinj*) in *Pomels* za *Podmelec* na Tolminskem (Kos 1948: 56, 66), *Prelesje* (< **Predlesje*, 4 kraji), *Preloka* (< **Predloka*), *Prelože* (< **Predložane*, 2 kraja), *Prepolje* (< **Predpolje*), *Prepuž* (< **Predpolž*), *Prestranek* (< **Predstranek*).

2. Slovenska imena na *-jane* ali romanska predialna imena na *-ano/-ana* < *-anum*?

**Preserjane* so v svoji prvotni podobi, ko se pripona *-jane* še ni skrčila v *-je*, ohranjene danes samo še v poromanjenem delu Furlanije. Italijanski jezikoslovci Pellegrini (1958, 1983), Doria (1971), Frau (1978) in drugi so imena na *-ano/-ana* v Furlaniji in deloma tudi na slovenskem zahodu preveč posplošeno razglašali za predialna zemljepisna imena,¹ ne da bi v zadostni meri upoštevali staroslovenska poromanjena ali tudi še v lastnem jezikovnem okolju živeča imena na *-jane*. Pellegrini je celo *Volče* pri Tolminu (1015 *Valčana*, it. še danes *Volzana*) izvajal iz romanskega imena *Volcius*, čeprav je očitno, da gre za stanovniško ime na *-jane* iz staroslovenskega rojstnega imena *Volk* (Pellegrini 1958: 113). *Passariano* in *Perseriano* je razlagal Frau zmotno kot predialni imeni iz **Perserius*, tega pa iz *Persius* (Frau 1978: 90, 91). Frau se je seveda motil tudi, ko je izvajal *Oseacco*, italijansko varianto rezijanskega krajevnega imena *Osojane*, iz domnevnega romanskega imena *Ocilus*, čeprav italijanska oblika ohranja le brezpredložno mestniško obliko *Osojah*. Merkù je kot stanovniška imena na *-jane* že identificiral krajevna imena *Iamiano*, slov. *Jamlje* v o. Doberdob (< **Jamljane*), *Padriciano*, slov. *Padriče* v o. Trst (< **Padričane*), *Trebiciano*, slov. *Trebče* v o. Trst (< **Trebečane*) (Merkù 2006: 92, 149, 197). Doria in za njim Frau (1978: 118) sta na silo razlagala *Trebiciano* kot predialno ime iz dozdevnih

imen **Treviacus* ali **Trebiacus*, čeprav gre za zelo prozorno slovensko stanovniško ime iz hipokoristične oblike **Trebeta* slovanskega osebnege imena **Trëbigojš* (prim. tudi *Trebče* v o. Bistrica ob Sotli, *Trebča vas* v o. Žužemberk, *Trpčane* v o. Ilirska Bistrica, *Trebenče* v o. Cerklje ob Kopu, *Trebeše* v o. Koper itd.). Merkù je upravičeno zavrnil ali vsaj močno podvomil tudi o predialnem izvoru imen *Dutovlje*, *Noax* (slov. *Novaki*, pri samostanu Rožac), *Sežana*, *Tipana* (v Terski dolini), *Turiacco* (slov. *Turjak* v Bizjakiji), *Visogliano* (slov. *Vižovlje* v o. Devin Nabrežina), kot sta jih razložila Doria in Frau (Merkù 2006: 74, 141, 180, 196, 199, 205).

Že zgodovinar Simon Rutar je kot nekdanj slovenske vasi v Furlaniji – bolj ali manj po občutku in ne vselej utemeljeno – omenjal *Sedegliano*, *Cleulan*, pa tudi *Risano*, *Lavariano*, *Bolzano*, *Manzano*, *Soleschiano*, *Boreana*. Slednje je – najbrž upravičeno – vzporejal z *Borjano* pri Kobaridu (Rutar 1883: 123, 125, 126), za katero je mogoče predpostavljati slovensko osnovo *bor-* in pripono *-jane*. Pri večini imen ni navajal ustreznih slovenskih oblik, ustavil se je le pri imenih *Sedegliano*, *Cleulan* (zdaj *Clauiano*) in *Boreana*. Prvo je docela upravičeno izvajal iz **Sedljane*, drugo pa iz **Hlëvljane*, kar se zdi glede na historične zapise (1031 *Cleulanum*, *Clavianum*, 1184 *Cleulan*, 1275 *Claugano*, 1278 *in villa Clauliani*) (Prampero 1882: 42) in slovaško vzporednico *Chlievany Malé* a *Velké* (Spal 1958: 85) dokaj verjetno. Frau je ime označil kot predialno, nastalo nemara iz imena **Clavilius* (Frau 1978: 49).

Pellegrini je izvajanje toponima *Sedegliano* iz slov. **Sedljane* (1226 *Sedegliano*, 1229 *Sedelano*, 1299 *in villa Sedellani*) (Prampero 1882:177) zavrnil kot malo verjetno in toponim razglasil za predialno ime iz **Setilianum* (Pellegrini 1983: 925), čeprav je mogoče najti med južnimi Slovani številne ojkonime *Seljani*, *Seljana* (Zaimov 1967: 169), prav tako tudi na Slovaškem *Sel'any* (iz **Sedl'any*) (Spal 1958: 89). O tem, da se je na slovenskem zahodnem robu ohranila skupina *-dl-*, pričata tudi ojkonima *Sedlò* in *Starsedlò* (uradno: *Staro selo*), oba v o. Kobarid.

Pellegrini je tudi toponim *Cervignano* (912 *de Cerveniana*, 1041 *castrum Cirvignanum cum sylvia*, 1062 *in loco Cirvingane*, 1277 *in villa Cervignani*) (Prampero 1882: 36–37) kljub mnenju avstrijskega jezikoslovca E. Kranzmayerja (1956: 71), da gre za etnik **Črvenjani*, raje izvajal iz romanskega osebnege imena *Cervinius*. Le pri toponimu *Tapogliano* (1256 *Tapoliano*, 1257 *Tapoglano*, 1300 *Tapoglan*, *Topoglano*, 1372 *Topoglano*) (Prampero 1882: 194) je priznal težave pri predialni razlagi, saj da imeni **Tappulius* oz. *Tappulus* nista izpričani, zato gre morda vendarle za slovenski etnik na *-jane* *Topoljani* iz fitonima *topol* (Pellegrini 1983: 926). Seveda so *Topoljani* zelo pogost slovanski ojkonim: v Sloveniji prim. *Topole* v o. Mengeš, *Topole* v o. Rogaška Slatina, *Topolje* v o. Železniki <http://stat.si>, vse iz **Topoljane*, na Moravskem *Topolany* (dvakrat), na Slovaškem *Topol'any* (Spal 1958: 70), več krajev z imeni *Topojani*, *Topoliana*, *Topojan* v Albaniji in Grčiji (Zaimov 1967: 175).

¹ *Predialno ime* pomeni v romanskem jezikoslovju krajevno ime, ki je nastalo iz osebnege imena zemljiškega posestnika iz rimske dobe, z značilnima priponama *-ana* ali *-anum*, prim. lat. *predium* 'zemljišče, podeželsko posestvo, pristava'

V primerjavi s Pellegrinijem, Dorio in Frauom so mlajši raziskovalci, zlasti Maurizio Puntin (2003, 2005) in Franco Finco (2003, 2005), uspešnejši pri ugotavljanju slovenskih jezikovnih prvin v poromanjenem delu Furlanije, saj se pri tem lahko opirajo tudi na novejšo raziskavo arheologov in zgodovinarjev. Puntin kot izvedenec za onomastiko tržiškega Teritorija oz. Bizjakije² tako uvršča med toponime s slovansko pripono *-jane* kraje, kot so *Begliano/Beljan* – pri S. Canzianu d'Is./Škocjanu ob Soči, 1138 *de Beliani*, iz **Beljani*; *Cassegliano/Kaseljan* – pri S. Pieru d'Is./Špetru ob Soči, 1295 *Cassaulano*, 1301 *Casoliano*, 1307 *Kasglach*, iz **Kasovljane*, kar da je slovenska adaptacija romanskega imena; *Staranzano/Štarancan* – pri Monfalconu/Tržiču, 1375 *Stranzano*, 1422 *villa Starancani*, 1464 *sub Stranzan*, kar da izhaja iz **Straničane*, nikakor pa ne iz latinskega imena *Terentius*, kot sta ime razlagala Pellegrini in Frau (Puntin 2003: 47–48, 126–127; Puntin 2005: 56–57).

Kot lahko vidimo pri zanesljivo dokazanih slovenskih imenih na *-jane*, so Italijani to pripono adaptirali večinoma s svojo pripono *-ano*: *Jamlje* > *Jamiano*, *Trebče* > *Trebiciano*, *Padriče* > *Padriciano*, *Vipolže* (v o. Brda) > *Vipulzano*, *Lože* (v o. Dolenje/Dolegna del Collio) > *Lonzano* (< Log, Frau 1978 : 75 ga izvaja iz imena *Leontius!*), *Renče* (pri Novi Gorici) > *Ranziano*, *Orehovlje* (v o. Miren-Kostanjevica) > *Raccogliano*. V nekaterih primerih pa so namesto pripone *-ano* uporabili pripono *-ana*: *Volče* (v o. Tolmin) > *Volzana*, *Merče* (v o. Sežana) > *Merzana* (1348 še *Merčano*, gl. Merkù 2006: 131). V Terski dolini zasledimo v o. Neme že pofurlanjeno vas *Dolenjena*, it. Cergneu di Sotto, torej dobesedno Dolenja Černjeja, 1200–1250 še *Dolegnana* (Prampero 1882: 53), in *Orenjena*, it. Nongruella, brez historičnih zapisov (< **Gorenjena*). Nedaleč proč, v Nadiški dolini, v o. Podutana, pa najdemo vas *Dolenjane*, it. Dolegna, 1301 *Dolegnano* (Prampero 1882: 53).

Toda pri stanovniških imenih je mogoče zaslediti prehod pripone *-jane* v *-jana* tudi v čisto slovenskem jezikovnem okolju. Na ta pojav je prvi opozoril jezikoslovec L. Pintar že l. 1908, ko je pisal o etimologiji imena Ljubljana (Pintar 1908: 312–313). Navedel je primere: *Radomlje*, stanovniško ime *Radomljana*, *Škrjanče* – *Škrjančana*, *Moravče* – *Moravčana*, *Dob* – *Dobljana*, *Volčji Potok* – *Vowčana*, *Holmec* = *Нѣтѣана*. Pozneje je ta posebnost v tvorbi stanovniških imen na vzhodnem Gorenjskem vzbudila tudi pozornost etimologa in onomasta F. Bezlaja, ki je podatke s terena prejel od dialektologa T. Logarja. Bezljaj je navedel primere iz Tuhinjske doline: *Wažana* (Laze), *Silana* (Sela), *Bačana* (Buč), *Guličana* (Golice), *Rakitnčana* (Rakitovec), *Češšančana* (Češnjice), in iz okolice Litije *Vačana* (Vače), *Kandršana* (Kandrše), *Lutjana* (Litija). Menil je, da »to nenavadno obrazilo ne more biti mlada inovacija« (Bezljaj 1969: 244; Bezljaj ZJS I: 366).

Za Miklošičem (1859: 183) in Pintarjem (1908: 312) ter Bajcem (1950: 44) je tudi Ramovš naposled (1952–53:

158) sprejel mnenje, da v imenu Ljubljana tiči stanovniška pripona *-jane*, ki je prešla v *-jana* s preokozložno asimilacijo. S prehodom *-jane* > *-jana* pa se je v nekaterih primerih izvršila tudi singularizacija, na kar so, pravi Pintar, verjetno vplivali primeri kolektivnih samostalnikov ženskega spola, kot so *gosпода*, *družina*, *živina*, a tudi samostalnikov s pripono *-ana*, kakršno zasledimo v leksemu *poljana* < *polje*. Poleg sovpadanja z romansko pripono *-ana*, ki je nedvomno prisotna na zahodnem robu slovenskega etničnega ozemlja, imamo torej opraviti še s sovpadanjem dveh domačih pripov. Zato ni čudno, da je na prvi pogled težko presoditi, ali so imena Ljubljana, Sežana, Košana, Borjana, Biljana, Pečana res substratna, kot je domneval Bezljaj, ali so vendarle domače tvorjenke s pripono *-jane* ali pa nemara *-ana*.

Paralele, ki govorijo za razvoj *-jana* < *-jane*, najdemo tudi drugod po slovanskem svetu: *Repljana*, vas v severozahodni Bolgariji (Vidinska oblast) (Zaimov 1967: 165), ukrajinski vasi *Nižnja* in *Verhnja Ozerjana* v Harkovski oblasti; srbska vas *Trnjana* v Pirotskem okrožju, prav tam tudi vas *Poljska Ržana*, prim. tudi *Risana*, vas na Peloponezu, domnevno iz **Ržane* (Zaimov 1967: 166). Večje število zemljepisnih imen na *-ana* s slovanskimi osnovami je vsekakor opaziti na ozemljih, kjer je delovala naslonitev na analogne romanske, grške vzorce, torej v Italiji, Grčiji, Romuniji in Albaniji.

Med imena na *-jane* v Furlaniji in na zahodnem slovenskem robu smemo po vsej verjetnosti uvrstiti tudi naslednja:

Bróčana (it. *Brocchiana*), del vasi *Ronac* v o. Podbonesec/Pulfero, izhaja iz **Brodčane*. Na levem bregu Soče, južno od Škocjána ob Soči/S.Canzian d'Isonzo, je zaslediti več mikrotoponimov *Brodec*, *Brodac*, ki kažejo na prisotnost tega leksema v zahodnoslovenski toponimiji.

Gročana (it. *Grozzana*) v o. Dolina pri Trstu, s historičnimi zapisi iz l. 1298 *dorff Groczan* (Bezljaj 1976: 180), 1316 *Gročana* (Merkù 2006:), 1498 *Grottschane* (Kos 1954:), okr. 1780 *Grachana* (Jožefinski 1997:143) kaže verjetno na **Gradčane* (< **Gradec*). Ojkonim *Gračane* najdemo tudi v Srbiji (pri Novem Pazarju), *Gračani* pa v Makedoniji in v Zagrebu kot del mesta (Imenik 1951: 223). Svetovno znani so *Hradčany* v Pragi.

Coseano pri S. Danielu, z zapisi 1200–1300 *Coselano*, 1275 *in villa de Coseglano* ipd. kaže prej na **Kozljane* (z izpustom *-l-* kot v *Jamljane* > *Jamiano*) kot na predialno ime iz *Caucilius* ali *Cocilius*, za kar ga razglša Frau (1978: 55). Ime lahko primerjamo s slovenskimi *Kozjanami* v o. Divača, morda tudi s *Kozano* v o. Brda, vsekakor pa z dvema ojkonimoma *Kozlany* na Moravskem (Hosák-Šrámek 1970: 436).

Malisana v o. Torviscosa, z zapisi 1161 *de Malesan*, 1262–1282 *de Malisana*, razlaga Pellegrini in za njim Frau iz priimka *Malisa* (Pellegrini 1958: 102; Frau 1978: 77). Veliko bolj prepričljivo ga lahko razložimo iz slovenskega antroponima *Maleša* ali *Maleš* s pripono *-jane*, torej **Malešane*, prim. neuradni ojkonim *Maleše* pri Topolovcu v o. Šmarje pri Jelšah (SKI:).

² Il Territorio, danes Bisiacaria, je poimenovanje nekdanje beneške enklave na levem bregu Soče.

Raccolana v o. Kluže/Chiusaforte z zapisom 1271 *de Racolana*; Prampero (1882: 153) navaja tudi *Raccogliano di Romans* v okrožju Gradisca, s historičnim zapisom *Racoliano* iz l. 1300. Frau (1978: 99) nastopa z neverjetno trditvijo, da gre za predialno ime iz *Herculius*, nastalo z metatezo. Najboljši dokaz za transformacijo imena so historični zapisi za Orehovlje pri Mirnu: okr. 1780 *Racoglia* in *Racogliano* (Jožefinski 1997: 95),³ 1822 *Raccogliano* (FK 1822); skoraj ni dvoma, da sta tudi *Raccolana* in *Raccogliano di Romans* nastala iz **Orehovljane*.

Košana (*Gornja, Dolnja*) je ime dveh vasi v o. Pivka, ki nikakor ne kažeta romanskega izvora. Videti je, da gre za **Košane*, vzporednica je ime *Košani* za vas pri Kavadarcih v Makedoniji, *Košany* pa so tudi vas vzhodno od Kijeva v Ukrajini; skupna motivacija je verjetno *koš, košara*.

Merkù je v tržaških arhivih za obdobje srednjega veka našel številne dragocene historične zapise ojkonomov na *-jane* z območja Krasa, ki odražajo arhaični roditeljski množine, npr. za *Dutovlje*, 1316–1317 *Iurius de Duotolan* 'Jurij iz Dutovljan' (Merkù 2006: 74). Isti ojkonomi se že takrat pojavljajo tudi v italijanizirani obliki na *-ano*, npr. 1390 *de Dotoglano* (prav tam). Poglejmo še nekaj primerov, vsi so iz okolice Sežane: Voglje, 1348 *de Voglian*, Vrhovlje, 1316 sl. *de Vercoglan*, Kreplje, 1316 *de Crepeglan*, Utovlje, 1368 *de Outoglan*, Godnje, 1316 *de Godignan*, Šepulje, 1316 *de Xipuglian*, Štorje, 1312 *de Xetoriano*, Kazlje, 1316 *de Caslan/Casglan*, Žirje, 1405 *Crisman Sirian* (iz *Žirjan*), Merče, 1348 *de Merčano*, Brje pri Koprivi, 1525 *Gregorius de Brian* (vsi primeri so iz Merkù 2006). V tolminskem urbarju iz leta 1523 so Dolje zapisane z obliko roditeljske množine: *Dolian*.

Mogoče je, da v isto kategorijo ojkonomov spada tudi Sežana, o čemer utegne pričati najstarejši historični zapis *villa Cesan* iz leta 1152 (Kos 1915: 167).⁴ Ime ima pri vseh naslednjih zapisih že pripono *-ano* oz. *-ana*: 1252 *Cesano* (Gradivo 2002: 191), 1293 sl. *Ses(s)ana*; 1298 *de sesano*; 1309 sl. *Sexana, Xexana*; 1344 *Ces(s)ana*; 1426 *sexena* (Merkù 2006: 180). O osnovi imena še ni mogoče reči nič zanesljivega, čeprav skoraj ni dvoma, da je slovanska.

V slovenski ojkonomiji poznamo v ljudskem jeziku primere singularizacije roditeljske množinske oblike krajevnega imena na *-jane* oz. *-jene* (o tej priponi prim. Bezljaj ZJS I: 197–206 in Trubačov 2004). To je vas *Vrbljene* (pri Igu), ki ima v lokalni rabi edninsko obliko *Vrbljen*. Historični zapisi od 1323 dalje so v skladu z nemškimi zapisovalnimi navadami v lokativu: 1323 *Verblach*, 1385 *Werbliach*, 1444 *Warblach* itd. Podobno se obnaša tudi krajevno ime *Smrjane* (kraj leži v neposredni bližini Vrbljen) s historičnimi zapisi 1399 *Smeriach*, 1485 *Smeryen*, lokalna raba za krajevno ime pa je edninska:

3 Iz besedila k Jožefinskemu vojaškemu zemljevidu lahko razberemo tako imenovalniško kot roditeljsko obliko, pač glasovno substituirani v skladu z italijanskimi govornimi in pisnimi navadami: v naslovu k besedilu uporabi pisec nemškega originala obliko *Racoglia* (= Orehovlje), pri navajanju oddaljenosti drugega kraja od (nemško: von) Orehovlj pa uporabi stari množinski roditeljski *Racogliano* (= Orehovljan).

Smrjen. Ni izključeno, da v ta model spadajo tudi krajevna imena *Strunján* (prim. *Strominiane* v Grčiji, *Strumiany* na Poljskem, iz apelativa *strúmen* 'potok, struga') (Spal 1958: 54; Zaimov 1967: 172; M. Snój pri Bezljaj 1995: 335), *Tinján* (iz apelativa *tin* oz. *tinj* 'pregradna stena, ograja iz desk') (Spal 1958: 90; Bezljaj 2005: 181) in še nekatera.

Videti pa je, da spadajo v kategorijo ojkonomov, nastalih s singularizacijo roditeljskih množinskih oblik, tudi vsi međimurski ojkonomi na *-ec* in *-an*, poleg njih pa še nekateri tovrstni ojkonomi na slovenski strani meje s Hrvaško. Od skupno 129 međimurskih ojkonomov jih ima danes pripono *-ec* kar 54 (npr. *Bogdanovec, Čakovec, Domašinec, Dragoslavec, Draškovec, Ivanovec, Križovec, Lopatinec, Pribislavec, Stanetinec* itd.), 8 pa pripono *-an* (npr. *Cirkovljan, Goričan, Mihovljan, Vrhovljan*) (Frančič 2007: 151–152). Starejše kajkavske listine (iz l. 1598) nam izpričujejo nekdanjo množinsko obliko teh ojkonomov, npr. z *ternowecz, z maleh Mihalewecz, z Lopatinecz*, enake množinske oblike pa se v ljudskem jeziku uporabljajo še danes, npr. *Idem u Mihaljefce* (Frančič 2007: 149). Če so v Pomurju in Prekmurju pri večini ojkonomov ostale običajne imenovalniške množinske oblike na *-ci, -ovci, -inci*, so pri kajkavcih Međimurja in vzdolž meje s Hrvaško ponekod tudi na slovenski strani ojkonomi prejeli obliko singulariziranih narečnih roditeljskih množine, kakršne poznajo prekmurska in pomurska narečja ter prekmurski pokrajinski knjižni jezik: (iz) *Ivanovec, (iz) Stanetinec, (iz) Cirkovljan, (iz) Goričan*, prim. ustreznike *Ivanovci, Stanetinci, Cirkulane, Goričane*. Na slovenski strani so primeri: *Jerestavec* (o. Brežice), lok. tudi *Jerestavci, Mihalovec* (o. Brežice), lok. tudi *Mihalovce, Trnovec* (o. Videm), lok. tudi *Trnce, Župelevec* (o. Brežice), lok. tudi *Župelevce* (SKI 1985: 116, 172, 303, 355).

Povzetek

Toponim Preserje kljub poskusom jezikoslovcev Pintarja in Ramovša ter etnologa Cevca doslej še ni imel zadovoljive etimologije, čeprav je poimenovanih z njim kar devet krajev ali njihovih delov na slovenskem etničnem ozemlju od Savinjske doline do Benečije, dva (Passariano in Persereano) pa še v poromanjenem delu Furlanije. S pomočjo historičnega zapisa iz leta 1431 za izginulo vas Presiryani v Albaniji, ki ga je objavil J. Zaimov že l. 1967 in opremil s prepričljivo razlago imena iz **Prě-syr-jane* 'pred' + 'vlažna nižina' + *-jane*, je bilo mogoče podati ustrezno razlago tudi slovenskim Preserjam.

Slovenska (prvotno stanovniška) pripona *-jane* je zlasti v toponimih na stiku z romanskim svetom zaradi razvoja v *-ana* in singularizacije (pojav je prvi opisal Pintar 1908 na primeru toponima Ljubljana) sovpadla z romansko pripono *-ana* ali bila adaptirana s pripono *-ano*, kar je povzročilo, da so italijanski jezikoslovci Pellegrini, Doria, Frau preveč posplošno razglašali skoraj vse toponime na *-ano/-ana* na slovensko-romanski jezikovni meji za predialna imena,

nastala z latinsko pripono -anum iz nekdanjih romanskih osebnih imen.

Med žrtvami te posplošitve so se znašli celo takšni toponimi, kot so Volčce (it. Volzana), Trebče (it. Trebiciano), Lože (it. Lonzano) in Osojane (it. Oseacco). V članku je – ob upoštevanju zgodovinskih zapisov – predlagan slovenski izvor toponimov Sedegliano (< *Sedljane), Cleulan (< *Hlěvljane), Cervignano (< *Červenjane), Tapogliano (< *Topoljane), Coseano (< *Kozljane), Malisana (< *Malešane), Raccolana (< *Orehovljane), Bročana (< *Brodčane), Gročana (< *Gradčane), Košana (< *Košane).

The Toponym Preserje and Slavic-Romance Mixing of the Suffixes -jane and -anum

Summary

Despite efforts by the linguists Luka Pintar and Fran Ramovš, and the ethnologist Tone Cevc, the etymology of the toponym Preserje has not been satisfactorily determined, although nine settlements or their parts in Slovenian ethnic territory from the Savinja Valley to the Venetian Slovenia bear this name, and a further two (Passariano and Persereano) are used in the Romance part of Friuli. Using a historical record from 1431 for the defunct village of Presiryani in Albania, published by Jordan Zaimov in 1967 and accompanied by a convincing explanation of the name's development from *Prě-syr-jane ('before' + 'moist lowland' + -jane), it was also possible to provide a suitable explanation for Slovenian Preserje.

Especially in the toponyms from the area in contact with the Romance world, the Slovenian suffix -jane (originally referring to inhabitants), due to its development into -ana and singularization (this phenomenon was first described by Luka Pintar in 1908 based on the toponym Ljubljana), coincided with the Romance suffix -ana or was adapted to the suffix -ano. This caused the Italian linguists Giovanni Battista Pellegrini, Mario Doria, and Giovanni Frau to describe, in an overly generalized manner, almost all of the toponyms ending in -ano/-ana at the Slovenian-Romance linguistic border as predial names created with the Latin suffix -anum from former Romance personal names.

The victims of this generalization even included toponyms such as Volčce (It. Volzana), Trebče (It. Trebiciano), Lože (It. Lonzano) and Osojane (It. Oseacco). Taking into account historical records, this article suggests a Slovenian origin for the toponyms Sedegliano (< *Sedljane), Cleulan (< *Hlěvljane), Cervignano (< *Červenjane), Tapogliano (< *Topoljane), Coseano (< *Kozljane), Malisana (< *Malešane), Raccolana (< *Orehovljane), Bročana (< *Brodčane), Gročana (< *Gradčane), and Košana (< *Košane).

Literatura in viri:

- Bajec 1950 – Bajec A., Besedotvorje slovenskega jezika I, Ljubljana.
- Bezljaj 1969 – Bezljaj F., Naloge in poti slovenskega imenoslovja, Onomastica jugoslavica I Zagreb, 243–248, ponatis v: Bezljaj ZJS I, 366–371.
- Bezljaj 1995 – Bezljaj F., Etimološki slovar slovenskega jezika, Tretja knjiga, P–S. Dopolnila in uredila M. Snoj in M. Furlan, Ljubljana.
- Bezljaj 2003 – Bezljaj F., Zbrani jezikoslovni spisi I. Uredila M. Furlan, Ljubljana.
- Bezljaj 2005 – Bezljaj F., Etimološki slovar slovenskega jezika, Četrta knjiga, Š–Ž. Avtorji gesel F. Bezljaj, M. Snoj in M. Furlan, Ljubljana.
- Bergermayer 2005 – Bergermayer A., Glossar der Etyma der eingedeutschten Namen slavischer Herkunft in Niederösterreich, Wien.
- Blaznik HTŠK – Blaznik P., Slovenska Štajerska in jugoslovanski del Koroške do leta 1500, I–III, Historična topografija Slovenije, Maribor 1986–1989.
- Cevc 1998 – Cevc T., Kaj vemo o izviru imena Preserje pri Homcu in prvih omembah vasi v zgodovinskih virih, Vaščan 6, št. 4, Homec, 21–25.
- Doria 1971 – Doria M., I nomi prediali in -anum nella provincia di Trieste, v: Studi di filologia romanza offerti a Silvio Pellegrini, Padova, 145–173.
- Finco 2003 – Finco F., Toponimi di origine slovena nella pianura friulana, v: Slovenia, un vicino da scoprire, Udine, 539–558.
- Finco 2005 – Finco F., Dall' appellativo slavo al toponimo romanzo: per un'analisi dei nomi di luogo di matrice slovena della pianura friulana, v: Quaderni Internazionali di RION I, Denominando il mondo. Dal nome comune al nome proprio. Atti del simposio internazionale, Zara, 1–4 settembre 2004 / Naming the World. From common nouns to proper names. Proceedings from the international symposium, Zadar, September 1th–4th, 2004, a cura di / Editors Dunja Brozović-Rončević – Enzo Caffarelli, Roma, 397–414.
- FK 1822 – Arhiv Republike Slovenije, Franciscejski kataster za Primorsko, k.o. Orehovlje, http://sigov3.sigov.si/cgi-bin/htqlgi/arhiv/enos_isk_kat.htm.
- Frančič 2007 – Frančič A., Uvid u hrvatsku toponimiju na sjeverozapadnoj međi, Jezikoslovni zapiski, letnik 13, št. 1–2 (Merkújev zbornik), Ljubljana.
- Frau 1978 – Frau G., Dizionario toponomastico del Friuli – Venezia Giulia, Udine.
- Gradivo 2002 – Gradivo za slovensko zgodovino v srednjem veku 6/1 (listine 1246–1255), uredil F. Baraga na podlagi gradiva B. Otorepca, Ljubljana.
- Hosák-Šrámek 1970 – Hosák L., Šrámek R., Místní jména na Moravě a ve Slezsku I, A–L, Praha.
- Ilešič 1933 – Ilešič S., Kmetska naselja na vzhodnem Gorenjskem, Geografski vestnik 9, Ljubljana, 3–94.
- Imenik 1951 – Imenik naseljenih mesta u FNRJ. Stanje 1 januara 1951 godine, Beograd.
- Jožefinski 1997 – Slovenija na vojaškem zemljevidu 1763–1787, zv. 3, Ljubljana.
- Jurančič 1972 – Jurančič J., Srbskohrvatsko-slovenski slovar, 2. razširjena izdaja, Ljubljana.
- Kos 1915 – Kos F., Gradivo za zgodovino Slovencev v srednjem veku, Četrta knjiga (1101.–1200.), Ljubljana.
- Kos 1948 – Kos M., Urbarji Slovenskega Primorja I, Ljubljana.
- Kos 1954 – Kos M., Urbarji Slovenskega Primorja II, Ljubljana.

- Kos 1975 – Kos M., Gradivo za historično topografijo Slovenije (za Kranjsko do leta 1500), I–II, Ljubljana.
- Kranzmayer 1956 – Kranzmayer E., Ortsnamenbuch von Kärnten I, Klagenfurt.
- Merkù 2006 – Merkù P., Krajevno imenoslovje na slovenskem zahodu. Uredila M. Furlan in S. Torkar, Ljubljana.
- Miklošič 1859 – Miklosich F., Ljubljana, Laibach, v: Vodnikov spomenik, Ljubljana, 182–184.
- Murzajev 1984 – Мурзаев Э.М., Словарь народных географических терминов, Москва.
- Pellegrini 1958 – Pellegrini G. B., Osservazioni sulla toponomastica prediale Friulana, Studi Goriziani 23, Gorizia, 93–113.
- Pellegrini 1983 – Pellegrini G. B., Contatti linguistici slavo-germanico-romanzi, v: Gli Slavi occidentali meridionali nell' Alto Medioevo (15–21 aprile 1982), tomo II, Spoleto, 911–977.
- Pintar 1908 – Pintar L., Satura, Ljubljanski zvon 28, Ljubljana, 243–248, 310–313.
- Pintar 1913 – Pintar L., O krajnih imenih, Ljubljanski zvon 33, Ljubljana.
- Prampéro 1882 (2001) – Prampéro A., Saggio di un glossario geografico friulano dal VI al XIII secolo, Venezia (Tavagnacco).
- Puntin 2003 – Puntin M., Toponomastica storica del Territorio di Monfalcone e del comune moderno di Sagrado, Gradisca d' Isonzo.
- Puntin 2005 – Puntin M., Slovenci na tržiškem Teritoriju. Obdobje med 7. in 17. stoletjem, v: Slovenci v Laškem, Tržič, 15–60.
- Ramovš 1952–53 – Ramovš F., Iz slovenske toponomastike, Zgodovinski časopis 6–7, Ljubljana, 154–158, ponatis v: Zbrano delo, 2. knjiga, Ljubljana 1997, 737–741.
- RJA 1935 – Rječnik hrvatskoga ili srpskoga jezika, dio XI. Obradio T. Maretić. Zagreb.
- Rutar 1883 – Rutar S., Slovenske naselbine po Furlanskem, Ljubljanski zvon 3, 53–60, 122–128, 188–193.
- Schuster 1994 – Schuster E., Die Etymologie der niederösterreichischen Ortsnamen, 3. Teil, Wien.
- SKI 1985 – Jakopin F., Korošec T., Logar T., Rigler J., Savnik R., Suhadolnik S., Slovenska krajevna imena, Ljubljana.
- SKII 1999 – Merkù P., Slovenska krajevna imena v Italiji. Priročnik, Trst. <http://www.stat.si> – rubrika Krajevna imena
- Spal 1958 – Spal J., Místní jména obyvatelská, zakončená na -any, v: Sbornik Vyšší pedagogické školy v Plzni. Jazyk a literatura, I, Praha.
- Šulgač 1998 – Шульгач В.П., Праслов'янський гідронімний фонд (фрагмент реконструкції), Київ.
- Trubačov 2004 – Трубачев О., Из исследований по праславянскому словообразованию: генезис модели на -ѣнпъ, *-janipъ, v: Трубачев О. Н., Труды по этимологии, Том 2, Москва, 327–340.
- TTN5 – Temeljni topografski načrt 1:5.000, GURS.
- Zaimov 1967 – Заимов Й., Заселване на българските славяни на Балканския полуостров. Проучване на жителските имена в българската топонимия, София.
- Zuanella Dom – Zuanella B., Preserje <http://www.lintver.it>.

Imena naselij v Loški občini

France Planina

(ponatis Loški razgledi št. 28/1981)

Vsakega pametnega človeka zanima ime njegovega rojstnega kraja ali kraja, kjer živi - odkod ime, kako je nastalo, kaj pomeni. Navadno si najde razlago v kaki podobni besedi, največkrat mu do razlage pomaga domišljija, s čimer pa velikokrat ne zadene pravega. Znanstveno se z zgodovino besed, tudi krajevnih imen, ukvarja etimologija, ki ugotavlja njihov izvor in njihov pomen. Imena naselij marsikdaj razodevajo njihove značilnosti, na kakšnem kraju in v kakšnih okoliščinah so nastala, kakšen je bil njihov pomen ob nastanku in podobno. Krajevna imena so pogosto že sama po sebi jasna ali se vsaj zdijo jasna. Imena drugih pa so zagonetna in jih morejo bolj ali manj zanesljivo razložiti le strokovnjaki. Zgodovinarji najdejo v starih listinah, posebno v urbarjih, prvotne oblike imen, kakor so jih pred mnogimi stoletji zapisali tuji pisarji, ki so jih slišali iz ust tedanjih domačinov. Jezikoslovci, ki poznajo zaklad starih besed in zakonitosti, po katerih se jezik razvija, proučujejo osnovo imen in iščejo potrdila v podobnih imenih pri nas, pri drugih slovanskih in tujih narodih. Zemljepisci ugotavljajo skladnost imena z lastnostmi terena. Kolikšen študij in kolikšno znanje jo potrebno za razložitev takih krajevnih imen, nam pokaže primer študije L. Sušnika »Šefert in Zminec« v 11. letniku Loških razgledov, str. 162–174.

Med Slovenci je etimologija še zelo mlada in neznatna. Do zadnje svetovne vojne so le nekateri pisatelji tu in tam zapisali razlago posameznega krajevnega imena in še to le neznatno, večinoma po svojih domnevanjih in domišljiji. Šele po zadnji vojni se je začelo sistematično znanstveno etimološko raziskovanje na Slovenski akademiji znanosti in umetnosti, oprto v glavnem na enega znanstvenika, prof. dr. Franceta Bezlaja, ki se je v svojem proučevanju dotaknil tudi nekaterih krajevnih imen v naši občini.

V temle članku skušam ugotoviti, za katera naša naselja sta že dognana izvor in pomen imena, katera imena so že etimološko ugotovljena in katera so še nejasna. Pri tem se skoraj ne morem izogniti - čeprav nepoklican - da za nekatera imena, ki zanje ni še znanstvene razlage, napišem svojo domnevo z zavestjo, da mogoče ni pravilna in jo bo strokovni študij prej ali slej popravil. Predvsem pa razvrščam imena, ki so kolikor toliko dognana, v skupine po vidikih, odkod izvirajo. Nekatera imena imajo kar splošni pomen naselja: mnogo je takih, da označujejo obliko površja ali okolje, v katerem je naselje nastalo; spet druga naselja so imenovana po rastlinstvu, ki je bilo za kraj značilno; nekatera so ime povzela po patronu cerkve; druga imena kažejo na gospodarsko dejavnost, nekatera na način, kako so doseljenci pripravili teren za obdelovanje in za naselje; nekaj imen izvira od nemških priseljencev; mnogo pa je takih, da se njihov izvor skriva v tej ali oni besedi ali pa je še nedogran.

(Do zdaj je veljalo pravilo, da pri sestavljenem krajevnem imenu pišemo določilni pridevnik z veliko začetnico, občno ime pa z malo, npr. Stari dvor, Malenski vrh. Čeprav je loka občno ime (označuje travnik ob vodi), smo vendar v sestavljenem imenu Škofja Loka pisali to občno ime z veliko, ker je bilo prvotno ime samo Loka, Lonka, Lak in je bilo potemtakem lastno ime, ki pa so mu kmalu dodali določilni pridevnik »škofja« zaradi razlikovanja od Stare Loke. V listinah se prvič pojavi ime Škofja Loka l. 1288,¹ i. s. v italijanskih, v urbarju pa šele l. 1501.

Leta 1972 so sodelavci Inštituta za slovenski jezik SAZU, Inštituta za geografijo SAZU in Geografskega društva Slovenije sklenili zaradi poenostavitve pisanja, naj se v sestavljenih krajevnih imenih obe besedi pišeta z veliko, z malo samo, če je samostalnik beseda: selo, vas, trg, mesto. Torej pišemo Stari Dvor, Malenski Vrh, a Gorenja vas. Čeprav ta sklep še ni bil uradno objavljen in v rabi splošno uveljavljen, se ga Loški razgledi v glavnem držijo, prav tako se po njem ravna tudi Krajevni leksikon Slovenije, začenši s tretjo knjigo.

Avtor naproša vse, ki poznajo kako novo ali drugačno razlago kakega navedenega imena ali drugačno rabo imen, da to sporoči njemu ali uredništvu LR.)

Imena z besedo, ki pomeni naselje

Nekaterim krajem so dali kar najbolj splošno ime, ki že samo pomeni naselje. To so v naši občini: Selo (v žirovski kotlini), Selca, Staniše (v Poljanski dolini), kar pomeni isto kot naselje. Dolenja vas (v Selški dolini), Srednja vas in Gorenja vas (v Poljanski dolini) z ozirom na medsebojno lego, Stara in Nova vas v Žireh z ozirom na zapovrstnost nastanka, Stari Dvor, nekdanji loški dvorec, izpričan že l. 1074.

Imena po obliki površja in po okolju

Cela vrsta naselij z imeni razodeva, na kakšnem kraju ali v kakšnem okolju so nastala. Beseda »loka« označuje nekoliko močvirnat travnik ob vodi.² Če je tak travnik deloma porasel z drevesi, ga imenujemo »log«.³ Od takšnega sveta imajo imena Škofja Loka, Stara Loka, Log in Na Logu v Poljanski dolini in Zali Log. Prva so je dolgo imenovala samo Loka, potem so jo začeli imenovali po škofih iz Freisinga, katerih gospostvu je pripadala 830 let, za razliko od prvotnega dela, ki je zato dobil pridevek stara. Naselji Log in Na Logu se takorekoč držita skupaj, vendar ju ljudje ločijo po župnijski pripadnosti, ker Log pripada loški, Na Logu pa poljanski župniji. Zali Log ni zal v pomenu čeden, ličen, temveč v slabem pomenu hud, zli, slab⁴, ker stoji v tesnem gornjem delu doline, obdan s samimi bregovi in je malo obdelovalnega sveta. Istega pomena je tudi ime naselja Zala⁵, ki šteje eno samo domačijo med vrhovoma Plestenjak (1259 m) in Kovkom (996 m) v hribovju severozahodno od Blegoša.

Podobne logom so »dobreve«. To je valovit ravninski svet, deloma porasel z drevjem, verjetno je nekdanj prevladoval hrast, dob⁶. Po Bezlaju je to gaj, listnat gozd⁷. V Sloveniji je dvajset naselij z imenom Dobrava, Dobravica, Dobravlje in Dobravšce, istega izvora so tudi Dobrova, Dobrovo, Dobrovnik in Dobrunje. Na loškem ozemlju so Dolenja in Gorenja Dobrava in Dobravšce, vsa v dolnjem delu doline Brebovnice južno od Gorenje vasi. Svet je terasast. Cesta Gorenja vas - Lučne se iz močvirnatih Blat vzpenja čez nizko ježo na Dolenjo in nekoliko naprej na Gorenju Dobravo, na zahodni strani pa so vrh višje ježe razprostrte Dobravšce.

Jarčja Dolina in Javorjev Dol sta podolgovati globeli v hribovju med gornjim tokom Poljanske Sore, Sovodnjice in Idrijce. Prva ima domačije razložene po bregovih potoka Jarešce v višini 480 do 680 m in ima pridevek v imenu vzet iz ovčereje. Drugi ima domačije ob gornji Javoršci v višini 750 do 860 m, ime pa verjetno spominja na drevesno vrsto, ki je bila tod znatno razširjena, ali na kakega naseljenca tega priimka.

Lastna imena »ravan« in »ravne« označujejo manjše travnate ploskve v hribovju. Badjura pravi: Ravne so večinoma izrazite, nad dolinami v brežnato reber posajene police podolžnih oblik manjšega obsega, obdelan svet z njivami in bolj skromnim zaselkom ali vasico, tudi zgolj senožeti⁸. Takšne so Ravne pod Gladkim vrhom v Ratitovcu v nadmorski višini okoli 1020 m. Površje je nagnjeno k Ravenski grapi, ki se malo nad Področtom izliva v Dajnarso grapo. Ravne pri Žireh zavzemajo nekaj nad 600 m visoki pomol med Sovro in vanjo z leve pritekajočo Žirovnico. Dolenja in Gorenja Ravan sta položeni v zahodni breg Malenskega vrha nad grapo Karlovšce nasproti vzhodnih bregov Blegoša. Domačini uporabljajo imeni v množinski obliki - Dolenje in Gorenje Ravni. Na poševni prisojni polici pod Starim vrhom leži ob poti iz Javor v Zapreval vas Četena Ravan, ki v določilnem pridevniku imena skriva način svojega nastanka (glej str. 213).

Manjšo goljavo, ledino, pašnik imenujemo »trata«⁹. Po tem ima ime vas Trata na južnem robu Sorškega polja zraven železniške postaje, zaradi česar so pravili včasih Ločani, da gredo na Trato, kadar so šli na vlak. Trata, v izreki domačinov Trate, je bil del sedanje Gorenje vasi, kjer stojita cerkev in nova šola. Po tem jo gorenjevaška občina v stari Jugoslaviji nosila ime občina Trata¹⁰.

Ime vasi Draga ob vzhodni občinski meji označuje plitvejšo, kadunjasto dolinico¹¹, ki sega pod zahodni breg Homa,

Lom nad Volčo izdaja s svojim imenom, da stoji na kraju, kjer se skoraj ravna polica lomi ali prevali v nagnjeno brežino¹².

6 SSKJ I, 1970, str. 433

7 F. Bezlaj, Etimološki slovar slovenskega jezika I, 1976, str. 106 (nadalje: ES)

8 R. Badjura, Ljudska geografija, 1953, str. 40 (nadalje: LG)

9 LG, str. 272

10 Krajevni leksikon Dramske banovine, 1937, str. 584 (nadalje: KLDB)

11 LG, str. 209

12 LG, str. 61

1 P. Blaznik, *Škofja Loka in loško gospostvo*, 1973, str. 32.

2 *Slovar slovenskega knjižnega jezika* II, 1975, str. 634 (nadalje: I).

3 SSKJ II, str. 631

4 P. Blaznik, *Kolonizacija Selško doline*, 1928, str. 54 (nadalje: Sel. dol.)

5 Krajevni leksikon Slovenije I, 1968, str. 335 (nadalje: KLS)

Krnice pri Novakih prav ob zahodni občinski meji imajo ime po legi v kotlasti globeli, odprti proti Leskovici. Badjura opredeljuje krnico kot okrogli skledi podobno vdolbino¹³.

Več naselij v našem hribovitem svetu nosi imena brdo, hrib, gora ali vrh. O brdih pravi Badjura: Izraz brda pri nas ne pomeni kakor pri Hrvatih in Srbih visokih gora, pogorij, temveč vseskozi nižje terenske vzvišenosti. Brdo povečini ni izrazit samostojen lik zase kakor gorica ali holm, marveč stegnjena, podolgasta gruča, kakor nagomiljena podoba skupaj zgnetenih goric, ki je le ponekod malo pretrgana in ima tu širši ali deskast. tam bolj stisnjen hrbet. Druga značilnost brd je, da so povečini odprta, gola, travnata paševina, le borno z grmovjem ali šopí dreves porasel svet, prijetnega, očem dobrodejnega lica, ne pa teman, gosdnat, kakor so navadno vsi holmi¹⁴. Na loškem ozemlju so naselja tega imena: Dolenje Brdo in Gorenje Brdo sta položena v hriboviti svet nad Srednjo vasjo v Poljanski dolini. Srednje Brdo ni med njima, marveč se tako imenuje, ker stoji na slemenu sredi med dolinama Kopačnice in Volašce. Ob njegovem vzhodnem vznožju je ob Volašci kamnolom hotaveljskega marmorja. Jarčje Brdo nad dolino Pustotnice v Luši s cerkvijo sv. Valentina ima gotovo ime po nekdanji ovčereji. Njemu nasproti leži Krivo Brdo. a ne vem. po čem je krivo. Kako je bilo Lovsko Brdo povezano z lovstvom, ni jasno. Blaznik o tem ne piše niti v Kolonizaciji Poljanske doline¹⁵ niti ne v Urbarjih freisinške škofije¹⁶. Podjelovo Brdo je nastalo najbrž pod vrhom z jelkami.

Z imenom »hrib« označujemo vzpetine, ki so po višini nekako med brdom in goro, bolj košate nedoločene oblike in navadno gozdnate¹⁷. Med našimi vasmí nosi to ime samo Hrib pri Zmincu, ki ima domačije raztresene v višini od 440 do 660 m. Pred vojno so to naselje imenovali Sv. Petra hrib po kapelici nad vasjo in so k njemu šteli še sosedne Staniše. Hrib pravijo tudi zaselku, ki je del Bukovščice.

Ime »gora« nosijo v splošnem le bolj izrazite, v tem ali onem pomembnejše vzpetine, npr. Šmarna, Limbarska gora¹⁸. Na ozemlju loške občine sta dve naselji tega imena. Križna Gora leži na slemenu hribovja, ki se razprostira od Soteske do Jošta in ima izven vasi stoječo, daleč po Ljubljanski kotlini vidno poznogotsko cerkev sv. Križa. Gabrška Gora ima domačije razložene po prisojnih bregovih čokate, 967 m visoke gore enakega imena nad Gabrkom in Logom.

Ob vrhovih in po slemenih Loškega in Polhograjskega hribovja so razložena naselja z imenom »vrh«. Bukov Vrh je verjetno nastal, kjer so iztrebili bukov gozd. Prav na vrhu hriba stoji cerkev sv. Sobote. Kovski Vrh nad Visokim je v urbarju iz 1501 imenovan Kalechsernitzach¹⁹. Druga polovica

imena je ohranjena v kmetiji Srnice²⁰ v vznožju ob Sori in jo zdaj štejejo k Visokemu. Kaj pomeni Kalech, Kovski, ni jasno. Vzhodno od Kovskega Vrhá onstran grape Sovpati je na podolgastem slemenu naselje Valtarski Vrh s cerkvijo sv. Filipa in Jakoba, ki spada še pod loško župnijo. Ime je verjetno izpeljano iz osebnega imena. Koblar pa ga imenuje Valtarski ali Bajtarski Vrh, kar ne ustreza, saj je bilo to naselje gruntarjev²¹. Goli Vrh nad izviro Brebovnice ima ime po tem, da nima drevja. Ime Žirovski Vrh imajo tri naselja, razložena po bregovih istoimenskega slemena, ki obdaja Žirovsko kotlino z vzhoda. Kmetije po zahodnem bregu so še pred nekaj leti spadale z Žirmi vred k logaški občini. Vzhodne bregove, ki visijo v dolino Brebovnice, zasedata Žirovski Vrh nad Gorenjo vasjo (nekoč imenovan Ž. V. sv. Antona) in Žirovski Vrh nad Zalo (nekoč Ž. V. sv. Vrbana). Ime imajo seveda po Žireh. Zahodno od Žirovske kotline je na Ledinski planoti naselje Mrzli Vrh v višini od 600 do 860 m, ki mu je ime dalo ostrejšje podnebje. V Sloveniji je več takih krajevnih imen - Mrzla Planina, Mrzlo Polje, Mrzla vas, Mrzli Log, Mrzla Luža, večinoma v višjih legah. V Loškem pogorju na severni strani Poljanske doline stoji vas Malenski Vrh (705 m), imenovana po malnu (mlinu). Mlin v bližini vasi je bil včasih za kmetijo velikega pomena. Vas je položena na sleme, iz katerega se nad njo strmo dviguje gora Malenski vrh (1054 m) s cerkvijo malo pod vrhom. Vsi ti Vrhovi so na

poljanski strani, na selški sta le dva - Martinj Vrh in Ostri Vrh. Martinj Vrh na osojni strani Koprivnika je naselje samotnih kmetij, ki so razložene v bregovih od 600 do 1000 m višine. Ime je najbrž od kakega davnega naselnika. Ostri Vrh je naselje na 875 m visokem prevalnem slemenu med Studensko grapo in Prednjo Smolevo. Nad vasjo se vzdiguje Strmec 954 m, ki že z imenom kaže, da je ostre oblike.

Visoko pri Poljanah ima ime dozdevno izvedeno iz pridevnika visok, vendar je vprašanje, v katerem oziru naj bi bil kraj visok. Visoko pri Kranju je razvrščeno po robu visokega brega nad Kokro, kmetije, ki sestavljajo poljansko Visoko (Krnšnikova in dvojna kmetija nekdanjega Tavčarjevega dvorca), pa stoje v dnu doline ob Poljanščici. Blaznik sodi, da bi ime utegnulo nastati iz osnove »osovn« - osojno, kakor npr. Osovnik, kar bi bolj ustrezalo dejanski legi.

Strmica, gručasta vasica na prisojni polici pod Spičastim hribom (835 m), že s svojim imenom in imenom hriba izdaja, na kakšnem terenu stoji.

Mnogo drugih naših naselij je še takih, da iz njihovih imen razvidimo njihovo lego na terenu in v okolju. Sovodenj leži v kotlu, kjer se stekajo trije potoki - Podjelovšca, Podosojnica in Javoršca. Mlaka nad Lušo je verjetno dobila ime po mlaki, tj. stoječi vodi za napajanje živine, kakršno drugod imenujejo kal ali lokev. Za vas Potok pod Malim Blegošem je značilno, da se v nji stekata potoka iz dveh grap in teče

13 LG, str. 192

14 LG, str. 113

15 P. Blaznik, Kolonizacija Poljanske doline. Glasnik Muzejskega društva za Slovenijo 19, 1938 (nadalje: Polj. dol.)

16 P. Blaznik, Urbarji freisinške škofije, 1963 (nadalje: Uro.)

17 LG, str. 116

18 LG, str. 116/117

19 Urb., str. 318

20 A. Koblar, Loško gospodstvo friziških škofov, Izvestja Muzejskega društva za Kranjsko, l. 1891, str. 78/79 (nadalje: Kob.)

21 Polj. dol., str. 14

voda naprej v Davšco. Še sedaj je slišati tu in tam staro ime Farji Potok. Sosedno naselje, ki sloni v osojnem bregu

Blegoša, ima po tem ime Osojnik. V tesni dolini jugozahodno od Žirov ob cesti Žiri-Idrija leži vas Osojnica v senci strmega brega Vrsniške planote.

Nekdanje središče Poljanske doline Poljane imajo ime po polju. Postavljene so namreč na kraju, kjer se dolina, ki je po večini tesna, toliko razširi, da daje več možnosti za polje, za njive in travnike.

Značilno je ime gorske vasice Prtovč pod Ratitovcem, nameščene na ozkem slemenu med Ratitovcem in Štedl vrhom. Ker sleme visi na eni strani v dolino Dašnice, na drugi v grapo Plenšaka, se gorska pot tukaj »pretočče« z ene strani na drugo in so kraju dali ime Pretovč, zdaj Prtovč²².

Ob razvodju med Poljansko in Selško dolino pod Starim vrhom je vas Zapreval, imenovana tako, ker stoji za prevalom Predole, pomaknjena na selško stran. Zabrdo, vasica pod Ratitovcem, je sosedom videti kakor da stoji za brdom, ki se kot klin spušča z Ratitovca proti dolini in vas zakriva. Podobnega pomena je ime vasi Zabrežnik v severnem delu Žirovskega vrha, ki je dolincem za bregom. Zabrekve v zahodnem bregu hriba sv. Mohorja

imajo ime po položaju za drevjem breke (*Sorbus torminalis*). Zadobje blizu Lučen je verjetno stalo za drevjem doba (*Quercus robur*). Nekoč je imelo drugačno ime. V urbarju iz 1291 stoji Široki Dob, pisano Schirochidob, v urbarju iz 1501 pa Črni Vrh, pisano Tschernovrch²³. Zakobiljek je za Kobiljo, s čimer pa ni mišljena samica konja, temveč preval, čigar ime je posneto po kobili-kladi za ročno žaganje drv. Tako se imenuje tudi preval pri Loki, ki na njem pot od Grebenarja proti Gabrovemu doseže blegoško cesto²⁴.

Imena, ki se začenjajo s predlogom »pod«, označujejo dosti natančno lego naselij z ozirom na druge objekte. Podvrh stoji na prisojni polici pod Starim vrhom in je v urbarju celo imenovan Postoriverch. Podlonk je vas pod hribom Lonkom (786 m), Podporezen pa pod Poreznom, čigar ime pa je čisto osamljeno v Sloveniji in nepojasnjeno²⁵. Podpulferca, vas pred Zmincem, nekdanj del Zminca, je imela včasih stope za smodnik in so jo v 16. stoletju imenovali Pulferstamph²⁶. Podklanec je vas pod klancem ceste Žiri-Logatec.

Predmost ima ime po mostu, ki ga veže s Poljanami. V urbarju iz 1291 nima imena in je samo njegova lega po latinsko označena »ex alia parte aque apud sanctum Martinum«²⁷, tj. z druge strani vode pri sv. Martinu. V urbarju iz 1318 pa je imenovan Primosti²⁸, kar je pravilno, saj za Poljane, ki so tod glavni kraj, ne leži pred mostom, temveč preko mosta ali pri mostu na drugi strani vode. Kdaj so Primost spremenili v Predmost, se ne ve.

Dolenčice so imenovane po legi pod Javorjami in imajo to ime v vseh starih listinah, seveda pisano po nemško Tolentschitz in Dolentschitsch²⁹.

Imena po trebljenju terena

Ko so se davni dedje naseljevali v dolino in okolne hribe, so morali odstraniti, tj. potrebiti gozd, ki je dotlej poraščal te kraje. Drevje so posekali, požgali vejevje, odstranili štore in korenine, da so dobili svet za obdelovanje. Pogosto so kar gozd požgali ali pa so požgali štore tako, da so na njih kurili vejevje. Spomin na ta način kultiviranja zemljišč in na požigalništvo se je ohranil v mnogih krajevnih in ledinskih imenih po Sloveniji, ki vsebujejo osnovo »treb«, npr. Trebnje, Trebeljevo, Trbovlje, v Poljanski dolini pa Trebija³⁰.

Po trebljenju so nastali lazi, ledine in rovti, kar se je tudi odrazilo v krajevnih imenih, pri nas za vasi Laze, naselje med Leskovic in Robidnico. Ledinica na zahodnem kraju Žirovske kotline pod Mrzlim vrhom in Rovt v Selški dolini zahodno od Lenarta³¹. Taka imena razodevajo, da so ta naselja nastala na potrebljenem, s travo poraslem svetu sredi gozdov. Ker je laz samostalnik moškega spola, bi se moralo ime v množini vsekakor glasiti Lazi in ne Laze.

O požigalništvu je prav v gornjem delu Poljanske doline več sledov v imenih naselij. Najprej omenimo vas Pogara, kakor jo imenujejo domačini in jo dosledno tako piše zgodovinar Blaznik. Ime je izvedeno iz osnove »pogor«, pogoreti. Uradno se zdaj imenuje Podgora in tudi v urbarju iz 1291 in nadaljnjih urbarjih stoji ime Podgor³², ki pa je dvomljivo, saj tod ni tako izrazite gore, da bi naselju pod seboj dajala ime in se lega Pogare nič bistveno ne loči od lege drugih vasi v Poljanski dolini, ki bi enako zaslužile oznako »pod goro«. Morda že pisar prvega urbarja ni razumel pomena pogare ali jo je napačno slišal in zato bolj imenitno in po njegovem bolj smiselno zapisal. Badjura pravi, da so Pogaro nepoučeni zvrgli v Podgoro³³. Po požigalništvu imajo imena tri vasi Goropeke, Opale in Izgorje, ki se vrste po pomolasti planoti med Žirmi in Rovtami.

S trebljenjem gozda je nastala tudi Četena Ravan, ki je kot ravan spredaj omenjena. To izpoveduje določilni pridevnik »četen«, ki mu je osnova glagol črtati, ki pomeni tudi krčiti, trebiti, iz česar sta besedi »črt« v pomenu laz in »črča« v pomenu senožet na krčevini pa tudi krajevna imena Črtenica, Čreta, Čretež, Cetež in naša Četena Ravan. Tudi Badjura omenja besedo črt, ki pomeni krčevino, in navaja, da na črt posekati pomeni na čisto posekati. Razumljivo je, da so tam v 13. stoletju ali še nekaj prej, ko je v nižjih legah zmanjkovalo zemlje, na ravnici ob studencu Lipniku gozd iztrebili oziroma »črtali« in je nastala »črtena ravan«, ime pa se je sčasoma obrusilo, da je izpadel r in je ostal za njim samo polglasnik v besedi četena³⁴.

22 LG, str. 98

23 Urb., str. 148 in 304

24 LG, str. 121

25 F. Bezlaj, Slovenska vodna imena II, 1961, str. 113 (nadalje: SVI)

26 Kob., str. 68

27 podatek Urb., str. 146

28 Urb., str. 303

29 Urb., str. 154 i. n.

30 LG, str. 269

31 LG, str. 270/271

32 Urb., str. 150

33 LG, str. 263

34 ES I, str. 89/90 in pojasnilo domačina prof. J. Dolenca

Imena po rastlinstvu

Več naselij je imenovanih po gozdovih, ki jih je bilo treba odstraniti, da so se tam naselili, ali po rastlinstvu, ki je bilo značilno za kraj in okolico.

Brekovice ob cesti iz Žirov proti Logatcu in že omenjene Zabrekve imajo ime po breki (*Sorbus torminalis*). Breznica pod Lubnikom in Breznica pri Žireh sta imenovani po brezah; Bukovica v Selški dolini in Bukovščica v njeni stranski dolini po bukvi; Žiri in že omenjeni trije Žirovski Vrhi po bukvinem plodu - žiru; Češnjica po češnji, verjetno divji; Dobje pri Poljanah in že navedeno Zadobje pri Lučnah po hrastu-dobu (*Quercus robur*); Gabrovo pod Lubnikom, Gabrk v Poljanski dolini in že omenjena Gabrška Gora po gabru; Javorje in spredaj navedeni Javorjev Dol po javorju; Jelovica pod Blegošem po jelki, jelovju; Jesenovec pri Železnikih po jesenu; Leskovica pod Blegošem po leski; Lipica pri novem loškem pokopališču po lipi, v urbarju je še imenovana Mala Žabnica³⁵, ker se pod vasjo izliva potok Žabnica v Soro, če se prej ne posuši, v Freyerjevem seznamu je pa že imenovana Lipica³⁶; Ševlje v Selški dolini, kar je spremenjeno jelševje, po jelši, jelševju; Topolje nad Selci po topolu, topolju; Koprivnik nad Sovodnjim po koprivi; Praprotno v Selški dolini po praproti; Robidnica na meji loške občine pri Leskovci po robidi; Trnje pri Stari Loki po trnju; tudi ime Murave, ki so vas pri Javorjah, se nanaša na rastlinstvo, po Pleteršniku je namreč murava mehka, zelena trava³⁷, tudi Badjura pravi, da je dobra, mehka, molzna trava³⁸; Hosta nasproti Suhe se imenuje po hosti, tj. po strnjeno rastočem drevju; Prilesje pri Lučnah se imenuje po legi pri lesu, pri gozdu, v urbarju je imenovano Prilesi, Pri lezzi³⁹, sedanje uradno ime Prelesje je nesmiselno in napačno; Golica, Spodnja in Zgornja, južno od Selc ob Miklavški gori je po Badjuri travnati del brez drevja⁴⁰.

Imena po živalih

Manj krajev ima pri nas imena po živalih. V naši občini so to: b pri Malenskem Vrhu po jazbecih, pravzaprav po njihovih duplih; Žabja vas ob Poljanščici nasproti Srednje vasi po žabah; Volča pri Poljanah je verjetno imenovana po volku. Bezljaj pripominja, da je beseda volk, vuk pogostna osnova za krajevna imena in navaja Volčo, Volčje, Volčno vas, Vučico idr.⁴¹; že omenjena Jarčja Dolina in Jarčje Brdo po jarcih, ovcah. Brebovnica, potok, dolina in naselje, imajo ime po starem izrazu »breber« bober; podobni sta imeni krajev Breberno pri Litiji in Brebrovnik pri Ptuju⁴².

35 Urb., str. 132

36 H. Freyer, *Alphabetisches Verzeichniss aller Ortschafts- und Schlösser-Namen des Herzogthums Krain*, 1846, str.57 (nadalje; Fr.).

37 SVI II, str. 44

38 LG, str. 272

39 Urb., str. 305

40 LG, str. 125

41 SVI II, str. 311

42 SVI I, 1956, str. 81, 82

Imena po gospodarski dejavnosti

Nekatera naša naselja opozarjajo z imeni na gospodarsko dejavnost, ki je botrovala njihovem nastanku. Tako imeni Dolge Njive, vasi pri Lučnah, in Hlavče Njive, vasi pri Hotavljah, opozarjata predvsem na poljedelski značaj kraja, Laniše pri Sovodnju na pridelovanje lanu in domačo obrt platnarstva; Pungert (iz nemškega Baumgarten - sadovnjak⁴³) na sadjarstvo; Vincarje, sedaj del mesta, (iz nemškega Weinzur⁴⁴) na viničarje in vinogradništvo; Rudno in Knape v Selški dolini na rudarstvo; Papirnica ob Gorajtah severno od Loke na nekdanje izdelovanje papirja; Železniki na železarstvo, ki se je pričelo v 14. stoletju in kot posodobljena industrija še danes omogoča življenje temu mestnemu naselju. Fužine v Poljanski dolini so ohranile ime fužine, ki je v 16. in 17. stoletju tod izkoriščala vodno moč Hobovščice⁴⁵. Kladje ima ime iz gozdarstva. Po Badjuri je kladje kraj, kamor zvečejo hlode in jih skladajo, da jih pozimi spehajo v dolino⁴⁶. In res je Kladje nad Fužinami v severnem delu Žirovskega vrha na takem kraju, od koder drže strme drče v dolino.

Imena po cerkvenem patronu

Po cerkvenem patronu se imenujejo: Andrej nad Zmincem, Florjan nad Zmincem, Ožbolt nad Zmincem, Tomaž nad Praprotnim, ki so izgubili pridevek sveti. Sv. Barbara in Sv. Duh, ki sta ga pa še ohranila. Tomaž nad Praprotnim je v urbarju iz 1291 in 1318 pisan po staronemško Pogsrukke⁴⁷, kar pomeni Kozlov hrbet, v urbarju iz 1501 pa stoji Koslemchribu⁴⁸, tj. Kozlov Hrib, kar je verjetno v zvezi z rejo drobnice. V Freyerjevem seznamu pa je že vpisan kot Sv. Tomaž⁴⁹. Sv. Duh je v urbarju 1291 imenovan Oberarn, kar Kobljar tolmači kot gornji del Virmaš, kajti v staro-bavarski nemščini pomeni Oberarn gornje hiše (ober - gornji, aern - hiše)⁵⁰.

Imena iz nemščine

Zaradi naselitve Nemcev na ozemlju freisinškega gospostva so nekatera naselja, predvsem v okolici Loke in na Sorškem polju, dobila nemška imena in so se ta v več ali manj spremenjeni obliki ohranila do današnjih dni.

Binkelj zraven Stare Loke je v starih listinah imenovan Winkkel ali Winkhl⁵¹, tj. der Winkel - kot. Če bi ime poslovenili, bi vasi rekli Kot.

Crngrob je zapisan zu Erngrub⁵² - kar Kobljar tolmači prt zemeljski votlini, ki je bila baje pribežališče roparjev⁵³. Bezljaj je mnenja, da je ern srednje-visokonemška beseda, ki pomeni orati, kopati in je ime naselja po izkopavanju mamutovega rebra, ki visi v cerkvi⁵⁴.

43 Urb., str. 140

44 Urb., str. 136 i. n.

45 P. Blaznik, Škofja Loka in loško gospostvo, str. 183

46 LG, str. 268

47 Urb., str. 160

48 Urb., str. 326

49 Fr., str. 109

50 Kob., str. 65

51 Urb., str. 223

52 Urb., str. 136

53 Kob., str. 66

54 ES I, str. 67

Dorfarje, bolje Dorfarji, izhaja iz Dorfern, čemur je osnova das Dorf - vas.

Forme so v urbarju iz 1501 napisane Farmach, kar pomeni travniki.

Grenc izhaja verjetno iz besede die Grenze - meja. V urbarju ni naveden, ker so bili prebivalci sami kočarji⁵⁵.

Moškrin je izveden iz imena Maeczgreim, kakor stoji v urbarju 1291⁵⁶, za kar pa pomen ni jasen. Koblar piše o tem: Pisava tega imena je zelo različna; leta 1610 se celo dobi Matschi Grueben. kakor da bi bila ondi kedaj jama za ženske živali (matze). A bolj verjetno se ime razlaga iz srednjenemške »mas«-fruchtbar in »grien«-sandiger Boden, tedaj bi bilo ime Mas grien (slov. Mo-škrin) tj. rodoviten, peščen svet⁵⁷.

Pevno ali Peven ima v urbarjih ime Behwinde, kar zna biti po Koblarjevem Pewinde. Peven z nemško končnico⁵⁸, pisano pa je tudi Pen, Peundorf in pozneje Jaegerndorf, ker so tam bivali grajski lovci. Kaj pa Peven pomeni, ni jasno.

Pungert - Baumgarten je omenjen že spredaj.

Ime Pustal je razložil P. Blaznik⁵⁹. Prej je prevladovalo mnenje, da je to nemško ime Burgstall, kar naj pomeni grajski hlev. Enako ime Puštal pa ima grič nad Trnjem, kjer gotovo ni bilo nobenih hlevov, pač pa je tam stalo utrjeno prazgodovinsko gradišče in to naj bo tudi pomen za vas Puštal⁶⁰.

Vešter pride od nemškega Wester, čemur je osnova west - zahod. V urbarju iz 1291 je z imenom Wester označeno Trnje, sedanji Vešter pa kot Obernwester.

Vincarje, ki so že spredaj omenjene, so v urbarju vpisane kot Weinzuerl in Winzer. prebivalci pa Weinzuerler - viničarji, ki so obdelovali grajske vinograde, ležeče na Kamnitniku, saj se leta 1360 imenuje vinograd »Chemnaten«. Pozneje so imeli posel, da so za grajske vino dovažali iz Slovenske Marke (Dolenjskega), imenovano »Marchwein⁶¹«

Virmaše so pisane v urbarju Erinrich. Koblar pripominja: Besede Erinrich in Ermern in Virmaše so si gotovo v sorodstvu. Končnica »rich« se je v starobavarskem narečju izrekovala »re« ali »ra«, odtod Ermre, Ermern. Pri slovenski obliki se je deblo »erm« zožilo v »irm«, predtaknjeni »v« in končnica »še« sta po v slovenskem nekaj navadnega pri krajevnih imenih. - Pomen tega ni jasen in ga Koblar ni mogel navesti⁶².

Virloh je naveden v urbarju iz 1291 z latinskimi besedami in nemškim samostalnikom »iuxta fontem Steuenprunne«⁶³ - tik ob izviru kamnitem vodnjaku.

Vinharje so v urbarju 1291 imenovali - apud Indicherios - pri Iniharjih⁶⁴, 1501 pa Inticharen - Iniharji⁶⁵, ker so se tod

naselili kmetje iz okolice Innichena na Tirolskem.

Volaka, naselje severno od Hotavelj, je v urbarju iz 1291 imenovano Vlach, kar ni nemškega izvora. Blaznik tolmači to kot predslovensko naselje, saj so prvi slovenski naseljenci prejšnje prebivalce, ki so še tu in tam ostali, imenovali Vlahi ali Lahi⁶⁶. Bezljaj pa opozarja na podobno ime Ulaka, kar po njegovem mnenju pomeni lokvo, tj. lužo ali mlako⁶⁷.

Torka, podratitovško naselje tirolskih kolonistov, ima ime izvedeno iz nemškega imena Thorekh⁶⁸, ki stoji v urbarju iz 1501 in označuje nekak prehod na kraju - das Tor - vrata, die Ecke - kot, rob.

Razna druga imena

Ostane še kopica imen, ki jim izvor tiči v tej ali oni vprašljivi besedi ali so zanje razlage več ali manj ugibanja ali se jih jezikoslovci, zgodovinarji in geografi še niso lotili in so nam nejasna. Vendar jih tu navajam z bolj ali manj utemeljenimi pripombami.

Bačne, razložene domačije v hribovju vzhodno od doline Brebovnice, pisane v urbarju Watschinach, imajo ime morda izvedeno od izraza »bače«⁶⁹, kar pomeni močvirne travnike, ali od besede »beč«⁷⁰, kar označuje izvir ali vodnjak, ograjen s kamni ali lesom, lahko pa je osnova tudi glagol »bačkati« - povezovati suhljad v butare⁷¹.

Bodovlje v ustju Bodoljske grape so v urbarjih vpisane Vondeul, Fundaevl, Wodobli⁷². To zadnje ime bi bilo lahko tudi Vodovli, kar bi po Koblarjevem mnenju moglo označevati vodovlje ali vodovje⁷³, vendar tod ni kakih večjih vod. Bezljaj domneva, da izhaja to ime iz osebnega imena z osnovo »bod« kakor krajevna imena Bodonci, Bodkovci, Bodislavci, Bodešče, Podobno ime ima v šentjurski občini vas Vodule, ki ga Bezljaj razlaga »v odol« - v dolini in opozarja še na poljsko ime Wudole - soteska⁷⁴, kar legi Bodovelj ustreza.

Brode, vas ob Poljanščici, ima po Koblarjevem napačnem mnenju svoje ime po brodu, ki je bil v starih časih čez Sovro⁷⁵. Izvira pa od tega, da so pred postavitvijo mostu bredli čez reko, kjer je plitva. Za to govori pripovedovanje o Brojcu, ki je nesel meniha štoporamo čez vodo, ko je ta prišel maševat⁷⁶.

Čabrače, gručasta vas pod južnim obronkom Blegoša, je v urbarjih zapisana Schabratsch in Tschabratschi. Ime je verjetno nastalo iz praslovenskega osebnega imena Čabrat-iči⁷⁷.

Danje, Spodnje in Zgornje Danje pod Ratitovcem imajo slovensko ime iz osnove »dno«⁷⁸. Pridevnik danji označuje

55 Kob., str. 65

56 Urb., str. 135

57 Kob., str. 66

58 Kob., str. 64/65

59 P. Blaznik, Ime Puštal in njegov pomen. Loški razgledi 9, 1962, str. 219

60 F. Tomšič, Slovensko-nemški slovar, 1958, str. 159

61 Gl. Kob., str. 66

62 Kob., str. 65

63 Urb., str. 135

64 Polj. dol., str. 18

65 Urb., str. 304

66 Polj. dol., str. 2

67 SVI II, str. 311/312

68 Urb., str. 314

69 LG, str. 256

70 LG, str. 231

71 ES I, str. 7

72 Urb., str. 137, 213, 310

73 Kob., str. 68/69

74 SVI I, str. 306

75 Kob., str. 68/69

76 F. Planina, Škofja Loka s Poljansko in Selško dolino, 1976, str. 98/99

77 ES I, str. 71

78 SVI I, str. 126/127

tisto, kar je na dnu. Nemški naselniki, ki so prišli v 13. stoletju v ratitovško podgorje, so sprva Spodnje Danje imenovali »zu Hueben«, tj. pri kmetijah. Potem so ločili Niderhueben in Oberhueben, spodnje in zgornje kmetije⁷⁹. Zgornjim so bile spodnje »pri dnu« - torej danje, zgornje pa so ime Danje od spodnjih prevzele. Kdaj so nemška selišča dobila slovenska imena, se ne ve. Freyerjev seznam ima za vse podratitovške nemške naselbine tudi slovenska imena, med njimi Unter Daine - Spodnje Dajne in Ober Daine - Zgornje Dajne⁸⁰.

Davča južno od Sorice, ki so jo naselili šele v 16. stoletju, se je tedaj imenovala »in der Alss«⁸¹ tj. v planini. Pokojni J. Šolar je pretvorbo nemškega imena v sedanje takole nakazal: die Alss-d'Alss-Dalssa-Davča. Po prvotnem imenu torej Davča pomeni planina.

Debeni, vas na slemenu med Volako in Leskovco, je v urbarjih vpisana Thobeno in Dobeno⁸², kar bi moglo izvirati iz besede dob - hrast.

Delnice v gornjem delu doline Ločivnice nad Poljanami so morebiti imenovane po zaselski razdelitvi zemljišč, tj. po polju v delcih?

Dobračeva, del Žirov v širšem smislu, je pisana v urbarjih Tobratsch, Cobratsch, Dobravnitz in Dobratsch⁸³, kakor gora nad Beljakom, verjetno iz osnove »dobro«.

Dražgoše so v urbarju iz 1291 navedene kot Drasigos ali Drasigosh, v urbarju iz 1501 tudi kot Smretzi, Koblar pripominja: L. 1882 v urbarju Smretschi-Drassigaschach in l. 1630 Draschigasch, kar bi pomenilo »v dražih goščah ali v dragi gošči«.⁸⁴ Mogoče pa izvira ime od kakega staroslovenskega osebnega imena, npr. Dražigost. Bezljaj pravi, da je v osebnih imenih osnova »drag« izpričana zelo zgodaj, po letu 1000 pa samo v krajevnih imenih.⁸⁵ Bezljaj dopušča tudi izvor iz osnove »gost«⁸⁶

Godešič je v urbarjih od 1291 do 1501 imenovan Neussass, kar pomeni novo selo. V Freyerjevem seznamu stoji slovensko ime Godeshizh in nemško Godeschitsch.⁸⁷ v Imeniku krajev pa Godešiče, nemško pisano Godeschiz.⁸⁸ Blaznik in Koblar pišeta Godešče, domačini govorijo »na Godešču«. Beseda izvira verjetno iz osnove »god« - slovesni čas in goditi - biti všeč⁸⁹.

Gosteče, vas na južnem robu Sorškega polja, ima ime, ki je nastalo verjetno iz osnove »gost« nekega osebnega imena⁹⁰.

Hlavče Njive nad Hotavljami so imenovane po hlapcih, kakor je bolje razvidno iz nemškega imena v urbarju iz 1501

- Chlapscheniue⁹¹. Koblar navaja iz l. 1291 ime Qualtsemb, 1584 Cualtschegniue, iz 1682 Hlapshe Njive in iz 1880 Hvalčje Njive⁹². Blaznik pravi: Naselbina je imenovana po hlapcih⁹³.

Hobovše pri Stari Oslici, v urbarju pisano Chotwuosche, je L. Pintar razložil kot -»hudo olšje«. Bezljaj je pa mnenja, da je izvedeno iz osebnega imena Hotebod, kar je večkratno slovansko ime: opozarja tudi na lužiško krajevno ime Chosebusz, nemško Cottbus⁹⁴.

Hotavljje in Hotovlja je najbrž podobno izvedeno iz osebnega imena z osnovo »hot«⁹⁵. Opozarjam na razliko teh dveh imen, ki jih pogosto zamenjujejo! Hotavljje je množinsko ime in se reče na Hotavljah. Prebivalci so Hotaveljčani. Hotovlja je edninsko ime in se reče v Hotovlji, prebivalci so Hotoveljčani⁹⁶. Prvo naselje je ob razcepu cest v Žiri in v Kopačnico, drugo nasproti Poljan onstran Poljanščice.

Kališe, vas nad Češnjico, ima ime, ki je istovetno kot kaliž, kar pomeni lužo, mlako, blato⁹⁷. Sorodna sta pridevnik kalen in samostalnik kal (izg, kau).

Kopačnica, naselje ob istoimenskem potoku v stranski dolini pod Blegošem, ima ime izvedeno iz glagola kopati. Pleteršnik navaja besedo kopačina, kar označuje njivo, ki jo obdelujejo z motiko⁹⁸.

Kremenik, zahodno od Pasje ravni v Polhograjskem hribovju ima ime od kremenaste kamnine, kar je pogosto osnova slovanskih krajevnih imen⁹⁹. Vas stoji na površju kremenovega konglomerata in peščenca iz spodnjega permija¹⁰⁰.

Lajše, vas pri Leskovci, in Selške Lajše nad izviri Selnice, z imenom čakata na rešitev. Enako se imenuje zaselek severno od Stare Oselice, ki je del vasi Cerkljanski Vrh v idrijski občini.

Lučine v bližini razvodja med Soro in Ljublanico bi utegnile imeti ime po luči ali po besedi ločiti.

Luša, ime doline in vasi, bi moglo biti po Bezlajevi pripombi izvedeno iz osnove »l'ub«, ljubša¹⁰¹.

Oslica, Stara in Nova, je v urbarjih pisana Ozlitz in Eslperg, v Freyerjevem seznamu Osliza¹⁰², v Imeniku krajev Oslica¹⁰³, v Krajevnem leksikonu Slovenije¹⁰⁴ in v Leksikonu dravske banovine¹⁰⁵ pa Oselica. Kakor je videti iz nemškega prevoda Eslperg, so pojmovali, da je osnova imenu »osel«. Bezljaj omenja, da je Miklošič izvajal to ime iz besede »osla«, tj.

79 Urb., str. 314

80 Fr., str. 13

81 Sel. dol., str. 85

82 Urb., str. 151, 300

83 Urb., str. 145, 194, 213, 295

84 Kob., str. 84

85 ES I, str. 109

86 ES I, str. 164

87 Fr., str. 26

88 Orts-Repertorium des Herzogthums Krain - Imenik krajev Vojvodine Kranjske, 1874, str. 36 (nadalje: Im. kr.)

89 ES I, str. 155

90 ES I, str. 164

91 Polj. dol., str. 10

92 Kob., str. 75

93 Polj. dol., str. 10

94 SVI I, str. 209

95 SVI I, str. 212

96 KLS, str. 361/362

97 Slovenski pravopis, 1962, str. 336

98 SVI I, str. 280

99 SVI I, str. 302, 303

100 A. Ramovš, ustno pojasnilo

101 SVI I, str. 363/364

102 Fr., str. 77

103 Im. kr., str. 87

104 KLS I, str. 376

105 KLDB, str. 575

podolgovat kos kamnine za brušenje kose¹⁰⁶. Po tem bi bila pravilnejša oblika Oslica. Blaznik pa meni, da izvira to ime iz osnove »osoje«.

Podobeno v dolini Ločivnice nad Poljanami ima ime od lege pod Dobenim, ki ga navaja urbar iz l. 1291 kot zaselek dveh kmetij »in Thobonem«, ta pa se je imenoval po hrastu dobu.

Pozirno pod vrhom Sv. Mohorja je v urbarjih pisano Posirn, tako ga piše tudi Imenik krajev¹⁰⁷. Blatnik pa ima Pozirn. Ime ni jasno.

Račeva pri Žireh je navedena šele v urbarju 1051 z imenom Radischeu, Bezljaj je mnenja, da se je ime glasilo Radičevo in je poteklo iz osebnega imena Radko¹⁰⁸, dopušča pa možnost izvora iz besed rak, raca ali rake (vodna struga).

Reteče, vas v južnem delu Sorškega polja, so v urbarjih pisane Ratendorf. Koblar navaja v opombi ime Ratesidorf iz l. 1160 in Rateče iz l. 1880¹⁰⁹. V Freyerjevem seznamu, v Imeniku krajev in v Leksikonu dravske banovine je pa ime z »e« namesto z »a«, torej Reteče. Po tem in po naglasu na drugem zlogu se to ime loči od imena Rateče v gornji Savski dolini, s katerimi jih je pošta pogosto zamenjavala. Rateče bi morda lahko izvajali iz osebnega imena z osnovo »rat«, kaj pa Reteče? Enako vprašanje velja za sosedno vas, ki ima po vzorcu imen za železniške postaje (npr. Rateče Planica) sestavljeno dvojno ime Gorenja vas-Reteče namesto opisnega imena Gorenja vas pri Retečah.

Smoldno pri Poljanah, o njem pravi Bezljaj: Zanimiva, jezikovno nepojasnjena tvorba je ime Smolno pri Poljanah, v urbarju iz 1291 pisano Smoldin; morda je izvedeno iz rastlinskega imena smolje, *Juniperus* (brinje)¹¹⁰.

Smoleva, vas pri Železnikih: beseda je iz osnove smola, ime vasi pa je po Bezlajevem iz osebnega imena z osnovo »smolj«¹¹¹.

Sopotnica se imenujejo potok, grapa in naselje med Zmincem in Lubnikom, prvotno je to ime vode, nastalo iz osnove »sopot«, kar pomeni paro vrele vode in slap¹¹². Badjura piše: »Sopoti so najmanjši pojav, prva stopnja v lestvici slapovja. Imena sópot, sópota in sopot srečavamo mnogokrat po vseh deželah od Jadrana do G. Venedigerja v Visokih Turah pa tja do Baltiškega morja. Besedo izvajamo od glagolov: sopem, sopiham. Ime sopot označuje sopihanje, žuborenje, šumenje brzečih, v mnogo curkov razdeljenih, skakljajočih potokov po tesni kamnitni, razkopani debri, grapi ali položnejših tesnicah¹¹³.«

Sorica, Spodnja in Zgornja, leži ob izviri Selške Sore in ima po njej pomanjševalno ime. Omenjeno je že v darilni listini l. 973 »deinde trans Zouriza«¹¹⁴, napisano v urbarju iz

1291 Zaevritz.¹¹⁵ Prvotna oblika imena za reko je nedvomno Sovra, kakor je še ohranjeno v gornjem toku Poljanske Sore, kjer je tudi vas tega imena Sovra. Bezljaj pravi: »Nekateri so skušali to ime razložiti iz glagola sovreti - zavreti, vzkipeti, vendar je slovanska etimologija dokaj dvomljiva, ker imen sovra za hudournik po slovanskem svetu ni. Drugi so mnenja, da je ime Sovra, Sora predсловanskega izvora in je izvedeno iz antičnega rečnega imena Savara, Savaria, ki je znano še iz Francije in Madžarske¹¹⁶.«

Stirpnik, razložena vas v prisojnim bregu slemena med Selško dolino in Lušo, ki zanj Koblar navaja imena Ztirpniach in Stirpnikh, kakor so zapisana v urbarjih, pripominja pa v opombi: Stirpa se v tem kraju imenuje mlada koza¹¹⁷. Pri tem se spomnimo, da se je Tomaž nad Praprotnim, ki stoji Stirpniku nasproti onstran Luše, imenoval po starem Kozlov hrib.

Studeno, sedaj sestavni del mestnega naselja Železnikov, nam po pomenu razloži nemško ime iz urbarja 1291 Chaltenueld¹¹⁸, kar pomeni mrzlo polje.

Studor južno od Leskovce ima morda ime iz istega izvora.

Suha pri Skorji Loki in Suša na poljanski strani Blegoša sta dobili ime po potokih, ki poleti usihata. Takih imen za vode in tudi za naselja je mnogo tudi po drugih slovenskih deželah¹¹⁹.

Škovine, del sedanjega mestnega naselja Železnikov, so v urbarju 1630 vobče imenovane Sauerski Niuu insgesamt na Skovinach¹²⁰, tj. sorške njive, na škovinah, po čemer je soditi, da so Škovine skrajšano in popačeno ime za sorške njive.

Todraž, naselje, v katerem so sedaj naprave uranskega rudnika, je v urbarju pisan Witodras¹²¹, kar pa ne pojasni imena.

Zminec je pojasnil rojak iz Breznice Lovro Sušnik. Navajam poenostavljene ugotovitve njegove razprave po odlomkih: Krajevno ime Zminec je na Slovenskem enkratno. V naši imenoslovni literaturi ni nikake razlage zanj. Prvi zapis v urbarjih loškega gospostva iz l. 1291 je Trachen, urbar iz 1501 piše že Smintzi. Trachen je Drache, zmaj, zmija in je očitno preveden Zmijinc, Zminc. Zminec je torej dobil ime po zmijah - kačah: to priča, da je bila beseda zmija tudi pri nas domača, ne le izposojena iz srbohrvaščine in staraslovenščine. Vas stoji pod prisojno Šentlovrenško goro, kjer je še dandanašnji ob Planini in drugod mnogo gadov, modrasov itd. Tudi je za hišami osamel griček, ki mu pravijo Jezmin ali Zminj¹²².

Žetina, Dolenja in Gorenja, hribovska vasica pod Blegošem, ima ime nepojasnjeno, če ne drži preprosta izpeljanka iz besede žeti.

106 SVI II, str. 65

107 Im. kr., str. 38

108 SVI II, str. 132/133

109 Kob., str. 67

110 SVI II, str. 198

111 SVI II, str. 198

112 SVI II, str. 207/208

113 LG, str. 241

114 Sel. dol., str. 15 op.

115 Urb., str. 165

116 SVI II, str. 208-210

117 Kob., str. 81

118 Urb., str. 159

119 SVI II, str. 231-233

120 Kob., str. 80

121 Urb., str. 149

122 L. Sušnik, Šefert in Zminec, Loški razgledi 11, 1964, str. 166

Raba naših krajevnih imen

Pred nekaj leti sem slišal radijskega poročevalca, ki je v poročilu izgovoril »v Česnjici pri Železniku«. Prvi hip se nisem zavedel, kje je to, tako tuje mi je zvenelo. Nato sem šele spoznal, da mora biti to naša Češnjica in bi se reklo: na Češnjici pri Železnikih. Tako pogosto napačno rabimo imena naselij, napačno jih naglašamo, uporabljamo napačne predloge, dodajamo napačne končnice, mešamo edninske in množinske oblike, uporabljamo napačen samostalniški spol ipd. Zlasti veliko grešimo pri rabi predlogov: v, na, pri - iz, s(z), od. Rečemo npr.: v Trebiji in iz Trebije namesto pravilno na Trebiji in s Trebije, na Martinj Vrhu in z Martinj Vrha namesto v Martinj Vrhu in iz Martinj Vrha, v Tomažu nad Praprotnim in iz Tomaža namesto pri Tomažu in od Tomaža. Govorimo pravilno na Suhi, a nepravilno iz Suhe namesto s Suhe. Nasprotni si morajo biti predlogi: v - iz, na - s(z), pri - od. Od imena Selca, ki je samostalnik srednjega spola, rabimo žensko obliko v Selcah, prav pa je v Selcih. Posebno veliko napak napravimo pri uporabi posebnih imen Hotavlje in Hotovlja. Log in Na Logu, Rovt in Rovte.

Da bi se izogibali takšnim napakam, navajam v naslednjem po abecednem rodu uradna imena naselij s podatki iz Krajevnega leksikona Slovenije I¹²³ o poudarjenem zlogu, o rabi s predlogom na vprašanje kje, o pridevniški obliki, o nazivu prebivalcev in o izgovarjavi domačega ljudstva (ozn. lj), Naglas (') pove samo, da jo tisti samoglasnik oziroma samoglasniški »r« poudarjen, ne pa, ali se izgovarja dolgo, kratko, ozko, široko, rastoče, padajoče.

Andrej nad Zmincem, pri Andreju, andrejski, od Andreja ali redkeje Andrejčani, staro ime Sv. Andrej ali Sv. Andrej na Konci

Bačne, v Bačnah, bačenski, Bačnarji

Binkelj, v Binklju, binkeljski, Binkeljčani, lj. binkl, binklski, Binklčani

Bodovlje, v Bodovljah, bodoveljski, Bodoveljčani, lj. bodule, v bodulah, bodolski, Bodolčani

Brebovnica, v Brebovnici, brebovški, Brebovničani, lj. brebovnca, bvebovški, brebovčani

Brekovice, v Brekovicah, brekoviški, Brekovičani, lj. brekovce, brekovški, brekovčani

Breznica pod Lubnikom, v Breznici, brezniški, Brezničani, lj. breznca, breznški, Breznčani

Breznica pri Žireh, na Breznici, brezniški, Brezničani, lj. breznca, breznški, breznčani

Brode, v Brodeh, brojski, Brojci

Bukov Vrh, v Bukovem Vrhu, bukovski, Bukovčani

Bukovica, na Bukovici, bukovški, Bukovljani, lj. bukovca, tudi bukuca

Bukovščica, v Bukovščici, bukovški, Bukovščani, lj. bukovšca, tudi bukušca

Crngrob, v Crngrobu, crngrobški, Crngrobčani ali iz Crngroba, lj. cengrob

Čabrače, v Čabračah, čabraški, Čabračani

Češnjica, na Češnjici, češnjiški, Češnjičani, lj. češnica

Četena Ravan, v Četeni Ravni, četenski, Četenci

Davča, v Davči, davški, Davčarji

Debeni, v Debeh, debenski, Debenci

Delnice, v Delnicah, delniški, Delničani, lj. devnce, devnški

Dobje, v Dobju, dobenski, Dobenčani

Dobračeva, na Dobvačevi, dobračevski, Dobračevci

Dobravšce, na Dobravščah, dobpravškarski, Dobpravskarji

Dolenčice, v Dolenčicah, dolenski, Dolenci, lj. Dolensče

Dolenja Dobrava, na Dolenji Dobravi, dobpravski, Dobravci ali z Dolenje Dobrave

Dolenja Ravan, v Dolenji Ravni, ravanski, Ravanci, lj. Dolenje Ravni, v Dolenjih Ravneh, iz Dolenjih Ravni

Dolenja vas, v Dolenji vasi, dolenski, Dolenjščani

Dolenja Žetina, v Dolenji Žetini, žetinski, Žetinci ali iz Dolenje Žetine

Dolenje Brdo, na Dolenjem Brdu, brdarski, Brdarci, lj. Dolenja Brda, na Dolenjih Brdih, z Dolenjih Brd

Dolge Njive, na Dolgih Njivah, dolgonjivski, Dolgonjivci ali z Dolgih Njiv, izg. dovge nive

Dorfarje, v Dorfarjah, dorfarški, Dorfarčani ali iz Dorfarjev

Draga, v Dragi, draški, Dražani

Dražgoše, v Dražgošah, dražgoški, Dražgošani

Florjan nad Zmincem, pri Florjanu, sopotniški, Sopotničani ali od Florjana

Forme, na Formah, formanški, Formančani

Fužine, na Fužinah, fužinarski, Fužinarji

Gabrk, v Gabrku, gabrški, Gabrčani

Gabrovo, v Gabrovom, gabrovški, Gabrovci

Gabrška Gora, na Gabrški Gori, gabrški, Gabrčani ali z Gabrške Gore

Godešič, na Godešču, godeški, Godešani, izg. godešč

Goli Vrh, v Golem Vrhu, golovrški, Golovrharji

Golica, v Golicci, goliški, Goličani

Gorenja Dobrava, na Gorenji Dobravi, dobpravski, Dobravci ali z Gorenje Dobrave

Gorenja Ravan, v Gorenji Ravni, ravanski, Ravanci, lj. Gorenje Ravni, v Gorenjih Ravneh, iz Gorenjih Ravni

Gorenja vas, v Gorenji vasi, gorenjevaški, Gorenjci, enako za Gorenjo vas Reteče

Gorenja Žetina, v Gorenji Žetini, žetinski, Žetinci ali iz Gorenje Žetine

Gorenje Brdo, na Gorenjem Brdu, brdarski, Brdarci, lj. Gorenja Brda, na Gorenjih Brdih, z Gorenjih Brd

Goropeke, v Goropekah, goropeški, Goropečani

Gosteče, na Gostečem, gosteški, Gostečani

123 KLS I in zapis J. Šolarja in poizvedbe na terenu

- Grenc, na Grencu, grenčanski, Grenčani
 Hlavče Njive, na Hlavčih Njivah, hlavčanski, Hlavčani
 Hobovše pri Stari Oselici, v Hobovšah, hobovski, Hobovšani
 Hosta, v Hosti, hoški, Hošani
 Hotavlje, na Hotavljah, hotaveljski, Hotaveljčani
 Hotovlja, v Hotovlji, hotoveljski, Hotoveljčani
 Hrib pri Zmincu, na Hribu, gričarski, Gričarji
 Izgorje, v Izgorjah, izgorski, Izgorčani
 Jarčja Dolina, v Jarčji Dolini, jareški, Jarečani
 Jarčje Brdo, na Jarčjem Brdu, jarčjebrdarski, Jarčjebrdarji ali z Jarčjega Brda
 Javorje, v Javorjah, javorski, Javorci ali iz Javor(ij)
 Javorjev Dol, izg. dov, v Javorjevem Dolu, javorski, Javorci ali iz Javorjevega Dola
 Jazbine, v Jazbinah, jazbinski, Jazbinci, lj. Jazbne, v Jazbnah
 Jelovica, na Jelovici, jelovski, Jelovčani, lj. Jelovca, na Jelovci
 Jesenovc, na Jesenovcu, jesenovški, Jesenovčani, lj. Jesenovc
 Kališe, v Kališah, kališki, Kališani ali iz Kališ
 Kladje, v Kladju, kladenski, Kladenčani
 Knape, v Knapih, knapovski, Knapovci
 Kopačnica, v Kopačnici, kopaški, Kopačani
 Koprivnik, izg. kopvink, v Koprivniku, koprivniški, Koprivničani
 Kovski Vrh, na Kovskem Vrhu, kovskovrharski, Kovskovrharji ali s Kovskega Vrha
 Kremenik, izg. kremenik, v Kremenku, kremenški, Kremenčani
 Krivo Brdo, v Krivem Brdu, krivobrdarski, Krivobrdarji ali s Krivega Brda
 Križna Gora, na Križni Gori, križnogorski, Križnogorvci ali s Križne Gore
 Krnice pri Novakih, v Krnicah, krniški, Krničani
 Lajše, v Lajšah, lajški, Lajšani
 Laniše, v Lanišah, laniški, Lanišarji
 Laze, na Lazah, lazarski, Lazarji
 Ledinica, na Ledinici, ledinški, Ledinčani, lj. Ledinca, na Ledinci
 Lenart nad Lušo, pri Lenartu, lenarški, Lenarčani ali od Lenarta, staro Sv. Lenart
 Leskovica, v Leskovici, leskoviški, Leskovčani, lj. Leskovca, v Leskovci, leskovski
 Lipica, v Lipici, lipiški, Lipičani, lj. Lipca, v Lipci, lipški, Lipčani
 Log nad Škofjo Loko, v Logu, ložanski, Ložani
 Lom nad Volčo (izg. vovčo), v Lomeh, lomski, Lomovci
 Lovsko Brdo, v Lovskem Brdu, lovšanski, Lovšani
 Lučine, v Lučinah, lučenski, Lučenčani ali iz Lučen, lj. Lučne, v Lučnih
 Malenski Vrh, v Malenskem Vrhu, malenski, Malenšani
 Martinj Vrh, v Martinj Vrhu, martinjvrški, Martinjvrharji
 Mlaka nad Lušo, na Mlaki, mlaški, Mlačani
 Moškrin, v Moškrinu, moškriški, Moškričanci
 Mrzli Vrh, v Mrzlem Vrhu, mrzlovški, Mrzlikarji ali iz Mrzlega Vrha
 Murave, na Muravah, muravski, Muravci
 Na Logu, na Logu, logarski, Logarci
 Nova Oselica, v Novi Oselici, (novo)oselški, Oselčani ali iz Nove Oselice, lj. Nova Oselca, v Novi Oselci, iz Nove Oselce
 Nova vas pri Žireh, v Novi vasi, novovaški, Novovašci
 Opale, v Opalah, opalski, Opalčani
 Osojnica, v Osojnici, osojniški, Osojničani, lj. Osojnca, v Osojnici, osojnški, Osojnkariji
 Ostri Vrh, v Ostrem Vrhu, ostrški, Ostrjani, lj. Ojstri Vrh
 Ožbolt nad Zmincem, pri Ožboltu, ožbolški, Ožbolčani ali od Ožbolta, lj. Ožbovt, staro Sv. Ožbovt
 Papirnica, v Papirnici, papirniški, Papirničani, lj. Papirna
 Pevno, v Pevnu, pevenski, Pevenci ali Pevcnčani, lj. Peven, izg. Pevn
 Podgora, lj. Pogara, v Pogari, pogarski, Pogarci ali Pogarčani
 Podjelovo Brdo, na Podjelovem Brdu, podjelovski, Podjelovčani ali s Podjelovega Brda, lj. pod Jelovim Brdom
 Podklanec, v Podklancu, sopovski, Sopovčani, lj. Podklanc
 Podlonk, v Podlonku, podlonški, Podlončani, lj. pod Lonkom
 Podobeno, v Podobenu, podobenski, Podobenci
 Podporezen, v Podporeznu, lj. pod Poreznom, podporezenski, Podporezenčani ali iz Podporezna
 Podpulferca, izg. Podpulfrca, v Podpulferci, podpulferški, Podpulferčani, lj. tudi Podpurfelca Podvrh, v Podvrhu, lj. Pod vrhom, podvrški, Podvršani
 Poljane nad Škofjo Loko, v Poljanah, poljanski, Poljanci
 Potok, v Potoku, potoški, Potokarji
 Pozirno, v Pozirnu, pozirnski, Pozirjani, lj. Pozirn
 Praprotno, na Praprotnem, praproški, Prapročani ali s Praprotna
 Predmost, v Predmostu, lj. Pred mostom, predmostarski, Predmostarji
 Prelesje, lj. Prilesje, v Prilesju, prileški, Prilešani
 Prtovč, na Prtovču, prtovski, Prtovčani
 Pungert, v Pungrtu, pungrški, Pungrčani, lj. Pungrt
 Puštal, v Puštalu, puštalski, Puštalcji, lj. Puštuci
 Račeva, v (na) Račevi, račevski, Račevci
 Ravne, v Ravnah, ravenski, Ravenčani
 Reetče, v Retečah, reteški, Retečani
 Robidnica, v Robidnici, robidenski, Robidenčani, izg. robidnski, Robidnčani

- Rovt v Selški dolini, v Rovtu, rovtarski, Rovtarji
 Rudno, na Rudnu, rudenski, Rudenčani, izg. rudnski, rudnčani
 Selca, v Selcih, iz Selc, selški, Selčani, izg. sevca, sevški, sevčani
 Selo, na Selu, selanski, Selani
 Selške Lajše, izg. sevške, v Lajсах, lajški, Lajšani
 Smoldno, v Smoldnu, smoldenski, Smoldenčani, lj. Smovdno, v Smovdnu, smovdski, smovdnčani
 Smoleva, v Smolevi, smolevski, Smolevčani
 Sopotnica, v Sopotnici, sopotniški, Sopotničani
 Sovodenj, v Sovodnju, sovodenjski, Sovodenjčani
 Sovra, v Sovri, sovrški, Sovrčani
 Spodnja Luša, v Spodnji Luši, luški, Lušani ali iz Spodnje Luše
 Spodnja Sorica, v Spodnji Sorici, soriški, Soričani ali iz Spodnje Sorice, lj. Sp. Sorca, v Sp. Sorci, sorški, Sorčani
 Spodnje Danje, v Spodnjih Danjah, danjarski, Danjarji ali iz Spodnjih Danj, lj. Sp. Dajne, v Sp. Dajnah, dajnarski, Dajnarji
 Srednja vas - Poljane, v Srednji vasi, sredenjski, Sredenjci ali Sredenjčani, lj. Srednja vas pri Poljanah
 Srednje Brdo, na Srednjem Brdu, sredenjski, Sredenjci
 Staniše, v Stanišah, staniški, Stanišani ali iz Staniš
 Stara Loka, v Stari Loki, starološki, Staroločani, lj. Fara, na Fari ali pri Fari, prifarški, Prifarci
 Stara Oselica, v Stari Oselici, (staro)oseliški, Oselčani ali iz Stare Oselice, lj. St. Oselca, v St. Oselci, oselški
 Stara vas, v Stari vasi, starovaški, Starovašci, Starovaščiće
 Stari Dvor, v Starem Dvoru, starodvorski, Starodvorci ali iz Starega Dvora
 Stirpnik, na Stirpniku, stirpniški, Stirpničani, izg. stirpnk, stirpnški, stirpnčani
 Strmica, v Strmic, strmiški, Strmičani, lj. Strmca, v Strmci, strmški, Strmčani
 Studeno, na Studenu, studenski, Studenčani
 Studor, v Studoru, studorski, Studorčani
 Suha, na Suhi, suški, Sušani
 Suša, v Suši, suški, Sušani
 Sv. Barbara, pri Sv. Barbari, šembarbarski, Šembarbarčani ali od Sv. Barbare
 Sv. Duh, pri Sv. Duhu, svetoduški, Svetoduharji ali od Sv. Duha
 Ševlje, v Ševljah, ševljski, Ševljani
 Škofja Loka, v Škofji Loki, škofjeloški, Škofjeločani, lj. Loka, v Loki, loški, Ločani
 Škovine, na Škovinah, škovinski, Škovinarji
 Todraž, v Todražu, todraški, Todražani
 Tomaž nad Praprotnim, pri Tomažu, od Tomaža, Tomažani, staro Sv. Tomaž
 Topolje, v Topoljah, topoljski, Topoljani, lj. Topole
 Torka, na Torki, torkarski, Torkarji
 Trata, na Trati, traški, Tračani
 Trebija, na Trebiji, trebijski, Trebijci, lj. Trbija, trbijski, Trbijci
 Trnje, na Trnju, trnjski, Trnjčani
 Valterski Vrh, v Valterskem Vrh, iz Valterskega Vrha, lj. Valtrski Vrh
 Vešter, v Veštru, veštrski, Veštrčani
 Vincarje, v Vincarjah, vincarški, Vincarčani, lj. Vencarje, v Vencrjah, vencrški, Vencrčani
 Vinharje, v Vinharjih, vinharski, Vinharci
 Virlog, v Virlogu, virloški, Virelčani, lj. Virloh, Virličani
 Virmaše, v Virmašah, virmaški, Virmašani
 Visoko pri Poljanah, na Visokem, visoški, Visočani
 Volaka, v Volaki, volaški, Volačani
 Volča, izg. vovča, na Volči, volški, Volčani
 Zabrd, v Zabrdi, lj. za Brdom, zabrdski, Zabrdčani
 Zabrekve, v Zabrekvah, lj. za Brekvijo, (za)brekovski, (Za)Brekovci
 Zabrežnik, v Zabrežniku, zabrežniški, Zabrežnikarji ali Zabrežničani
 Zadobje, v Zadobju, zadobski, Zadobenčani
 Zakobiljek, v Zakobiljku, lj. za Kobiljkom, zakobiljski, Zakobiljkarji
 Zala, v Zali, zalski, Zalarji
 Zali Log, na Zalem Logu, zaliloški in zaloški, Založani
 Zapreval, v Zaprevalu, lj. za Prevalom, zaprevalski, Zaprevalci
 Zgornja Luša, v Zgornji Luši, luški, Lušani ali iz Zg. Luše
 Zgornja Sorica, v Zgornji Sorici, soriški, Soričani ali iz Zg. Sorice, lj. Zgornja Sdrca, sorski, Sorčani
 Zgornje Danje, v Zg. Danjah, danjarski, Danjarji ali iz Zg. Danj, lj. Zg. Dajne, v Zg. Dajnah, dajnarski, Dajnarji
 Zminec, v Zmincu, zminški, Zminčani, lj. Zminc
 Žabja vas, v Žabji vasi, žabenski, Žabarji
 Železniki, v Železnikih, železniški in železnikarski, Železnikarji
 Žiri, v Žireh, žirovski, Žirovci, iz Žirov
 Žirovski Vrh, v Žirovskem Vrh, žirovskarski, Žirovkarji

Priimek Kumperščak

Silvo Torkar

Po podatkih Statističnega urada RS (www.stat.si) je bilo 30. 6. 2006 v RS 33 nosilcev priimka Kumperščak, od tega 11 v pomurski in 14 v podravski regiji. Priimek Kumperger je na isti datum v Republiki Sloveniji nosilo 34 oseb, vsi pa so živeli v savinjski regiji, zato lahko upravičeno domnevamo, da priimka kljub domnevno enaki podstavi nimata istega žarišča nastanka.

Priimek Kumperščak glede na pripono -ščak (<-ski + -jak) nedvomno spada v tisto kategorijo priimkov, ki so nastali iz zemljepisnih imen, v našem primeru iz nekega domnevnega mikrotoponima Kumperk (< Kumperg oz. Kumberg). V seznamu ledinskih imen Agencije za kmetijska zemljišča takšnih ledinskih imen ni, pač pa na temeljnem topografskem načrtu 1 : 5000 najdemo hišno ime (domačijo) Kumpršak v naselju Žitence (občina Lenart).

Dozdevni mikrotoponim Kumberg je mogoče razložiti iz Kunberg z asimilacijo nb > mb. Kunberg je mogoče primerjati s historičnimi zapisi iz srednjega veka za kraje v današnji Avstriji (gl. *Aldeutsches Namenbuch*) in Spodnji Avstriji (gl. *Die Etymologie der niederösterreichischen Ortsnamen* von E. Schuster, 2. Teil, Wien 1990, 430, geslo *Chuenendorf).

Aldeutsches Namenbuch (9. snopič, Wien 1997, 634) navaja:

Kumberg (Graz-Umgebung): 1142 Chunenberch, 1171 Chuonberg, 1179 Chununberge, 1197 Chunemberge. Etimologija: hrib, poimenovan z osebnim imenom Kuno. Gl. tudi Chunperge.

Isti slovar (4. snopič, Wien 1992, 215) navaja tudi:

Chunperge: 12. st. de Chunperge, de Chvnperc ipd.

Etimologija: hrib, poimenovan z osebnim imenom Kuno.

Za slovensko Štajersko najdemo v historični topografiji (P. Blaznik, *Historična topografija slovenske Štajerske in jugoslovanskega dela Koroške do 1500*, I, Maribor 1986, 385) še ime Kumpošek v k.o. Prežin pri Štorah s sedmimi zapisi od 1403 do 1480: Kumpuehl, Kumppuhel, Chumpuhel, Khumphichel, Kunsperg, ter ime vasi in gradu Kunšperk (ob Sotli) s številnimi zapisi od 12. stol. dalje: 1167 Chuongisperch, pred 1227 Chunigesperch, Cunesperch, ok. 1330 Chungesperch, 1340 Chunisperch, 1441 Kunigspersg itd. Pri hišnem imenu Kumpošek je v prvem delu morda tudi skrit nemški hipokoristik Kuno, vendar je v drugem delu bavarski apelativ pühel 'grič' (nem. Hügel). Pri krajevnom imenu Kunšperk pa v prvem delu tiči apelativ kunig 'kralj' (današnji König).

L. Hosak in R. Šramek v svojem slovarju *Mistni jmena na Moravě a ve Slezsku I (A - L)*, Praha 1970, 476-477, navajata krajevno ime Kunštat (pri Brnu) z zapisi: 1280 de Chunstat,

1283 de Chunenstat, 1322 de Chunstat, 1389 de Conino Miesto, 1406 z Kunina Města. Mestece je poimenovano po ustanovitelju Kuni iz Kunštata (1243-1295). Osebno ime Kuna je dalo ime tudi mestu Kunovice. Historični zapisi za Kunovice (od l. 1196 dalje) večinoma kažejo na osebno ime Kuna, le 1231, 1251 Conowiz kažeta na Kona. Obe imeni sta podomačeni obliki od Kunrat.

Na podlagi historičnih zapisov za zemljepisna imena v Avstriji in na Moravskem ter obravnava avstrijskih in čeških jezikoslovcev je mogoče sklepati, da je zemljepisno ime Kumperk, ki je nedvomno podstava za slovenski priimek Kumperščak, nastalo iz starejše nemške oblike Kunberg, to pa iz Kunenberg, tj. Kunov hrib, pri čemer je Kuno ali Kuna le hipokoristik od nemškega imena Kunrat, mlajše Konrad.

Štrasberger - zgodba o kraju, gradu in priimku

Matjaž Blokar

Štrasberger je priimek moje babice po mami. Vedno nam je tako nemško zvenel. Bog ve, kakšnega izvora bi mogel biti. Babica pa je bila rojena v Vinici pri Šmarjeti na Dolenjskem.

Kraj Stražberk

Ob slučajnem raziskovanju - čeprav pravijo, da nič ni slučajnega - je prišlo na dan, da je v knjigi Vincenca Rajšpa in Majde Ficko: *Slovenija na vojaškem zemljevidu 1763-1787*, Opisi, 2. zvezek (izdala Znanstvenoraziskovalni center Slovenske akademije znanosti in umetnosti ter Arhiv Republike Slovenije, Ljubljana 1996) omenjen kraj Stražberk, ki je v tistih časih bil vas, katere ime je zapisano kot Sztrashberg, v drugi verziji zemljevidov pa Strasberg. To je vzbudilo

Stražberk danes

mojo pozornost, saj je podobnost s priimkom očitna. Vas Szttrashberg/Strasberg se na avstrijskem vojaškem zemljevidu nahaja v sekciji 216, opisana pa je v 2. zvezku na strani 214, in sicer v slovenskem prevodu takole:

Stražberk

Oddaljenost: od Koludrja 1/2, Zgornjih Mladetič 1/2, Gabrijel 1/2

Poti: Poti so prevozne le iz vasi naokoli, povsod drugod pa so jezdne.

Hribi: Vas obdajajo od vseh strani visoki hribi, ki so porasli z nizkimi gozdovi.

Pripombe: Pridelke bi lahko prevažali do ceste v Mokronogu z majhnimi kmečkimi vozovi ali s tovornimi konji

Grad Štrasberk - Strassberg

Nadaljna raziskava po slovenskih krajevnih leksikonih, je bila uspešna. V prvem (**Krajevni leksikon Dravske banovine iz leta 1937**) je najti tale citat:

Stražberk, prebivalcev 26, hiš 5, posestnikov 4, kočarjev 1, najemnikov 0. Srez, davčna uprava Krško 36 km, sresko sodišče Radeče 10 km, žandarmerija Krmelj 2 km, zdravstveni okoliš Mokronog 4 km, železniška postaja Št. Janž 2 km, občina pošta šola župnija Št. Janž 2 km. Nm 371 m. Vas je razložena po prisojnem vinorodnem pobočju zahodno od Krmelja. Vinogradništvo, poljedelstvo in sadjarstvo. Prodaja vina, sadja, perutnine in jajc v Krmelj in okolico. Dostop le z vozom. Razvaline nekdanjega gradu.

Letalski posnetek Stražberka

V drugem (**Krajevni leksikon Slovenije, III. Knjiga, Svet med Savinjskimi alpami in Sotlo, Državna založba Slovenije, Ljubljana 1976, stran 269-270**) pa je najti obsežnejši citat, ki zajema širše območje in se glasi:

Podboršt, v Podborštu, podborški, Podborščani, 1961: število prebivalcev 188, število hiš 43, število gospodinjstev 45,

število kmetov 111; 1971: število prebivalcev 181, število hiš 28, število gospodinjstev 43, število kmetov 69, avtobusna postaja, krajevni urad, pošta in osnovna šola Šentjanž 2, zdravnik Krmelj 6, železniška postaja Tržišče 9; postaja milice, občina in sodišče Sevnica 22 km. Nm 340–580 m. Gručasto naselje ob poti Šentjanž–Veliki Cirknik v vznožju vinogradniškega Pasjeka nad močvirnato dolino Žabji marof, ki je nadaljevanje Žabje doline. Lapornat svet, werfenski skrilarci. Bližnji vzpetini na j.: valovita Trnovca z njivami in travniki in razgledni Stražberk. Pod njegovim sv. pobočjem Egiptom je dolina Rusovca, v kateri je sotočje Hije in Podborškega potoka. Z njo vzporedna je Kravja dolina.

Mesto starodavnega gradu štrasberških gospodov

Pripadajoči zaselki: na severu na temenu Pasjeka Kralje (na Kralijah) z eno hišo, Leševje (v Leševju) z dvema hišama in Požarče (na Požarčah) s tremi hišami; konec Žabje doline v spodnjem delu prisojnega pobočja Zakalskega hriba Ovsenk (na Ovsenku), Orehovica (v Orehovici), Svrzevo (v Svrzevem), Senice (na Senicah) in Nunski Log (na Nunskem Logu); Stražberk (na Stražberku). Krompir, žito, krmilne rastline, pašno govedo, nabiranje gozdnih sadežev, oddaja mleka preko Šentjanža. Na prisojnih vinogradih z zidanicami. Stare hiše z ganki in strehami na čop. Več hiš že moderniziranih. Leseni podi in dvojni kozolci deloma kriti s slamo. Talni vodnjaki in kapnica; napajališče na Hiji in pri izviru ob poti v Podborško dolino. Na poti v Vrhe veliko stolpasto znamenje. Kmetje, osebenjki, nekaj ljudi odhaja dnevno na delo v Krmelj in Hrastnik.

Na severnem pobočju Stražberka so imeli grad stražberški gospodje, ki se omenjajo l. 1228. Po ustnem izročilu so ga porušili Turki, ki so s topovi streljali z Brunka. Nunski Breg se v preteklosti omenja kot posest, ki so jo Svibenski darovali nunam v Studencih pri Mariboru. L. 1467 se omenjajo: v Podborštu 7 kmetij in en dvorec, na Požarčah pet kmetij in na Nunskem Bregu štiri kmetije.

Avtor Dušan Kos v svoji knjigi **Med gradom in mestom** (Znanstvenoraziskovalni center Slovenske akademije znanosti in umetnosti, Ljubljana 1994), v kateri opisuje odnos kranjskega, slovenještajerskega in koroškega plemstva do gradov in meščanskih naselij do začetka 15. stoletja, omenja tudi grad Štrasberk (Strassberg). Grad je bil fevd krške (danes celovške) škofije. Preko lastnikov je v knjigi opisana zgodovina gradu od prve omembe 1228 do leta 1396. Sredi 13. stoletja so grad podedovali Svibeski. Med drugimi je zanimiva omemba bratov Ulrika in Hansa Štrasberskega. Hans, ki je umrl med letoma 1345 in 1346, je bil eden najuglednejših dolenjskih in kranjskih plemičev svojega časa nasploh, razsodnik v plemiških sporih, pogost sopečatnik, porok, itd. Avtor Ivan Jakič v knjigi **VSI SLOVENSKI GRADOVI** (DZS, Ljubljana 1997) navaja, da je bil grad v 15. stoletju opuščen, obdelano kamenje pa so porabili za zidavo vaških hiš.

Stražberk danes

Danes naselje z uradnim imenom Stražberk ne obstaja. Zaselek, za katerega se je ohranilo ledinsko ime Stražberk, je sedaj del kraja Mali Cirk pri Šentjanžu, pošta 8296 Krmelj. Šentjanž je star rudarski kraj (nazadnje premog), ki je znan tudi po tem, da je tam leta 1917 umrl Janez Evangelist Krek. Hiše v zaselku Stražberk nosijo hišne številke Mali Cirk pri Šentjanžu 30, 31, 32, 33, 34 in 34A. Na uradni topografski karti Slovenije je najti zapisano ime Stražberk. Zaselek leži na nadmorski višini 411 m ob vznožju hriba višine 437 m, ki v registru zemljepisnih imen nosi ime Stražberk. Domačini še vedo povedati, kje je stal starodavni grad, naključni obiskovalec pa bi ga v kupu kamenja poraslega z drevjem sam ne mogel prepoznati. Imel je strateško lego na strmem severnem pobočju hriba z lepim razgledom na dolino Hinje, proti jugu pa ga je pogledu morebitnega sovražnika zakrival skalnati greben, pod katerim je sedaj pruh, kakor domačini rečejo kraju, kjer kopljejo pesek.

Priimek Štrasberger

V Sloveniji se po podatkih Statističnega urada republike Slovenije (številčni podatki za leto 2006 - <http://www.stat.si/imena.asp>) priimek Štrasberger (30 oseb v jugovzhodni in osrednjeslovenski regiji) zapisuje tudi kot Strazberger (13 oseb v jugovzhodni Sloveniji), Strasberger (11 oseb v jugovzhodni in spodnjesavski regiji), Strasbergar (manj kot 5 oseb, zagotovo vsaj 2) ter Strassberger (manj kot 5 oseb).

Po dosedaj pregledanih (vse možnosti raziskovanja namreč še nisem izčrpal) matičnih knjigah je videti, da so se Štrasbergerji po letu 1700 razselili iz Goriške vasi pri Škocjanu, fara Škocjan pri Novem mestu, kjer so prvotno živeli. Morda je v tej vasi, ki je 12 km zračne črte oddaljena oz Stražberka, priimek tudi nastal. V 18. stoletju jih najdemo v krajih Goriška vas pri Škocjanu, Zloganje, Zloganjska Gora (danes del kraja Segonje) in Segonje (glej http://www.geopedia.si/#T105_b2_x522773.5_y86301_s15). Na

prehodu iz 18. v 19. stoletje je Anton Strasberger, rojen 7. januarja 1800 v kraju Zloganjska Gora, ponesel priimek iz fare Škocjan pri Novem mestu v faro Šmarjeta. Ustvaril si je družino v kraju Vinica pri Šmarjeti. V obeh omenjenih farah priimek najdemo še danes in zdi se, da so vsi danes živeči Štrasbergerji potomci prednikov teh dveh fara. V matičnih knjigah je med drugim najti tele oblike zapisa priimka: Strasberger, Strazberger, Strassberger, Straszberger, Strazberger, Straspurger, Strazpurger.

Tako škocjanski, kakor tudi šmarješki Štrasbergerji so na prehodu iz 19. v 20. stoletje odhajali za kruhom v Ljubljano pa tudi v Ameriko, precej pa jih najdemo v bližnjem Novem mestu.

Iz analogije z raziskavami o nastajanju priimkov na Slovenskem je mogoče sklepati tudi o nastanku tega priimka. Začelo se je s hišnim imenom, nemara za hišo podložnika stražberških gospodov, ki je bil zaradi življenja na oddaljeni grajski posesti v svojem okolju tako nekaj posebnega, da je nastalo ustrezno hišno ime na podlagi razlikovanja po podložni pripradnosti. Druga možnost je, da se je hišno ime oblikovalo preprosto za prišleka, ki se je priselil iz vasi Stražberk. Iz hišnega imena je ob svojem času nastal priimek Štrasberger z vsemi svojimi različicami.

Leksikon priimkov

Janez Toplišek

Ob prehodu v leto 2008 na internetu postavljamo leksikon priimkov. Nastavljen je na spletni strani <http://www.rodoslovje.com/priimki/index.htm>. Pojasnjen bo izvor oz. pomen posameznega priimka in osnovni statistični podatki o vsakem. Obdelani naj bi bili priimki, ki so kakor koli povezani s slovenskim narodnim prostorom. Za izhodišče smo vzeli 50.326 enojnih priimkov, ki so jih imeli prebivalci Slovenije sredi leta 2006. Razdelili smo jih v približno tisoč dokumentov (spletnih strani). Med tem prebivalstvom je tudi nekaj tujcev, ki stalno ali začasno prebivajo v Sloveniji. Čeprav ti tujci večinoma ne izvirajo iz Slovenije, bo marsikateri njihov priimek ostal pri nas daljši čas ali pa celo za vedno. Čez deset ali dvajset let bo zanimivo ugotavljati, kateri od tujih priimkov je pri nas preživel. Številni tuji priimki izrazito izstopajo zlasti v nekaterih kombinacijah začetnih črk, ki so očitno tuje slovenskemu jeziku. Tako npr. v prvem spletnem dokumentu "Aba-Abd" sploh ni videti "slovenskega" priimka, največ nosilcev pa ima priimek Abdić (180).

Slovenci imamo že nekaj regionalnih obdelav priimkov. Spomnimo se avtorjev kot so npr.: Merku, Feinig, Makovec, Andrejka, Jakopin, Stres, Zuanella, Dapit ali pa prof. Keber, ki je že objavil številne razlage slovenskih priimkov. Spletni

Rodbinski priimki in krajevna imena na Slovenskem, napravljena iz imen svetnikov

Ivan Koštiál

Nekoliko urejen sestavek, ki je bil objavljen v: Dom in svet, letn. 17 (1904), štev. 9, str. 562-564 in štev. 10, str. 626-629.

Pri vseh krščanskih narodih je veliko število krajevnih imen in rodbinskih priimkov narejenih iz imen priljubljenih svetnikov in svetnic; tako tudi pri Slovencih. V naslednjih vrsticah so sestavljena imena takih svetnikov po abecedi in za njimi navedena krajevna in rodbinska imena, kolikor jih je najti v „Koledarju družbe sv. Mohorja“.

Kratice:

- D. = Dolenjsko
- G. = Gorenjsko
- It. = Italija
- Kor. = Koroško
- Kr. = Kranjsko
- N. = Notranjsko
- Og. = Ogrsko
- Pr. = Primorsko
- Št. = Štajersko
- kr. i. = krajevno ime
- r. pr. = rodbinski priimek
- gr. = grški, -a, -o
- hebr. = hebrejski, -a, -o
- lat. = latinski, -a, -o
- n. = nemški, -a, -o
- sl. = slovenski, -a, -o
- stper. = staroperzijski
- srvn. = srednjevisokonemški
- stvn. = starovisokonemški
- per. = perzijski, -a, -o

ABRAHAM

(hebr. = oče množice) ali **ABRAM** (= vzvišeni oče):

- a) kr. i.: Abrami na Pr.
- b) r. pr.: Abraham na Kor., Abram na Pr., Abramič na Pr.

ADAM

(hebr. = človek) tudi **Edom**:

- a) kr. i.: Adamovše na Pr.
- b) r. pr.: Adam, Pr. in Št.; Adamčič, D.; Adamič, G., D., Pr.; Adamec, Št.; Adamek, G.; Adamlje, G.; Adamus, Št.; Adamič, Št.; Adamovec, Pr.

AFRA (lat. = Afričanka):

- a) kr. i.: —
- b) r. pr. Afrič.

AGATHE

(gr. = vrla, krepostna), sl. **Agata, Ajta**:

- a) kr. i.: Sv. Agata v bujskem okraju na Pr.
- b) r. pr.: Ajtič (= Agatin sin), Št.

AGATHON

(gr. = dober mož):

- a) kr. i.: —
- b) r. pr.: Ajtonič, Kor. (iz „Agatonič“).

AGNES

(gr. = čista), sl. **Agneza, Neža**:

- a) kr. i.: Sv. Neža, Št. in Kr.
- b) r. pr.: Nežič, Št.

ACHATIUS

(lat. = podoben kamenu ahatu), sl. **Ahac**.

- a) kr. i. —
- b) r. pr.: Ahec, D.; Ahačič, Pr., Št., D., G.; Ahac, Št., Kor.; Ahacevčič, D.; morda spadata sem tudi Ahčin, D., in Ahčan, G.? Ahacelj je n.

AIGIDIOS

(gr. = ki drži ščit), sl. **Ilj, Tilj, Tilen, vse po n. St. Ilgen**; vplivalo je ime **Eligius**.

- a) kr. i.: Št. Ilj in Št. Til na Št.; Št. Ilj na Kor.
- b) r. pr.: morda Ilec, D., Ilc, Št. = mali Ilj?

ALEXIOS

(gr. = branitelj), sl. **Lekš, Aleš**:

- a) kr. i.: Adlešiči, Kr. (po g. I. Šašelju).
- b) r. pr.: Aleško, Kor.; Aleševc in -ovec G., Pr.; Lekšun, Št.; Aleš, G.; Aleškič, Št. Lekše, Kor., Št., D.; Leks, Kor.; Oleško, Kor. Adlešič, B. Kr.

AMBROSIOS

(gr. = nesmrten, neumrjoč), sl. **Ambrož**:

- a) kr. i.: Ambrus, Kr.?
- b) r. pr.: Ambrož, Št., Kor., N.; Ambruž in -uš, Kor., Št.; Amruš, Kor.; Amrež, Št.; Hambruš, Kor.; Ambrožič, Pr., D., G., Št.; morda tudi Ameršek, Št.? Brozič, Pr.

ANDREAS

(gr. = moški, hraber), sl. **Andrej itd.**:

- a) kr. i.: Št. Andrež, Pr.; Št. Andraž, Št.; Štandroš, Kor.; Andreje, Og.; Sv. Andrej, Kr., Št. i. dr.
- b) r. pr.: Andrašič, Št.; Andreje, Št.; Andreaš, Kor.; Andrejšek, Pr.; Andrejčič, Št.; Andre, D.; Andrej, Kor.; Andrejovec, Kor.; Andrešič, Kor.; Androja, -ojna, D.; Andrejna, Pr.; Andrejka, G.; Andrijašič, -ejašič, Pr.; Andrejak, D.; Anderlič, Št.

ANNA

(hebr. = mila, dražestna), sl. **Ana**:

- a) kr. i.: Sv. Ana, Št., Pr., Kr., Kor.
- b) r. pr. —

ANTONIOS

(gr. = denarja vreden, po mnenju drugih lat.)

- a) kr. i.: Št. Anton in Sv. Anton, Pr.; Sveti Anton, Št, Kr.
 b) r. pr.: Anton, G.; Antonin, G.; Antonec, G.; Antonič, Pr., Kor., Št.; Antončič, D., N.; Antolič, Št.; Antolovič, Št. (po madžarski obliki Antal); Antolinc, Št.; Tonko, Št.; Tončič, Lj.; Tonija, Lj.; Tonič, Št.; Toni, D.

APOLLONIA

(gr. = dana od Apolona), sl. Polona:

- a) kr. i.: –
 b) r. pr.: Polončič, D.

AUGUSTUS, AUGUSTINUS

(lat. = vzvišen, presvetel, čestit):

- a) kr. i.: –
 b) r. pr.: Avguštin, Kor.; Avgustinčič, D.; Avguštinovič, Št.; Guštin, Pr. D., G.; Gustin, D.; Gustinčič, N, Pr.

BALTHASAR, BELČAZZAR

(stperz. = vladar svetlobe).

- a) kr. i.: –
 b) r. pr.: Boltežar in Boljtežar, G.; Boljte, Bolte, D.

BAPTISTES

(gr. = krstnik; italijanska oblika Battista):

- a) kr. i.: –
 b) r. pr.: Batistič, Pr., N.

BARBARA

(lat. = divja, tujka), sl. Barbara, Barba:

- a) kr. i.: Sv. Barbara, Št.
 b) r. pr.: Barborič, D.; Barbič, Št., Pr.

BARTOLMAI

(sirsko-haldejsko = Tolmajev sin; biblijska gr. oblika BARTHOLOMAIOS):

- a) kr. i.: –
 b) r. pr.: Bertomelj, G., Bertoncelj in Bartoncelj, G.; Bartol, D.

BASSO

(ital. = nizek):

- a) kr. i.: Šempas (= Šem Pas = Šent Pas), Pr.
 b) r. pr.: –

BENEDICTUS

(lat. = blagoslovljenec), sl. Benedikt, Benko:

- a) kr. i.: Sv. Benedikt, Št.
 b) r. pr.: Benedik, Lj.; Benedičič, G.; Benedejčič, Pr.; Benko, Pr.; Benkovič, G.; Benčič, Pr.; Bencina, N.; Benedek, Benetek, D.; po metatezi: Bedenek, -ik, G.; Bedene, D.; morda tudi Benda, Št.?

BERNHARD

(stvn. = močan kot medved):

- a) kr. i.: Bernardova, Pr.
 b) r. pr.: Bernardič, Št.; Bernetič, Pernarčič, N.; Bernečič, Pr.

BLASIUS

(lat. = ?) sl. Blaž(e):

- a) kr. i.: Sv. Blaž, Pr.
 b) r. pr.: Blažej, Št.; Blažič, D., G., Št.; Blažon, D.; Blazina, Pr.

BRICCIUS, BRICTIUS

(lat. = ?)

- a) kr. i.: –
 b) r. pr.: Po mnenju M. Napotnika („Kres“, VI., 1886) so narejeni iz tega imena ti-le štajerski priimki: Brčko, Brečko, Bračko, Bračič, Barčko. Tudi Čehi in Nemci imajo nekaj priimkov napravljenih iz imena Briccius.

CHRISTIANUS

(lat. = kristjan):

- a) kr. i.: Kristanj vrh, Št.?
 b) r. pr.: Kristan, Kor.; Kristan, G., Št.; Kristen, N.; Kristanec, G.; Kristančič, G.

CHRISTOPHOROS

(gr. = ki nosi Kristusa), sl. Krištof:

- a) kr. i.: –
 b) r. pr.: Krištof, D.; Krištofič, Št., Pr.

CANTIANUS

(lat. = ?) sl. Kancijan, Kocijan, Kocjan:

- a) kr. i.: Škocijan, Pr., Kr.; Št. Kancijan, Kor.
 b) r. pr.: Kacijan, Št.; Kocjan, G.; Kocijan, G.; Kocjanec in Kocijanec, G.; Kocijanc, Št.; Kocjančič in Kocijančič, N., G.; Cociancig, Cociancich, Pr. (z ital. pravopisom).

CLEMENS

(lat = mil, milosten):

- a) kr. i.: Sv. Klemen, Kr.
 b) r. pr.: Klemen, Kor.; Klemenec, N.; Klemene, Lj. in Klemenčič, D., Pr.; Klemenak, Št.; morda spada semkaj tudi Klemše, Št.

DAMIANOS

(gr. = krotitelj), sl. Domjan, Domen, Tamjan:

- a) kr. i.: Domajnc, Ogr.
 b) r. pr.: Domajnko, Št.; Domianovič, G.

DANIEL

(hebr. = Bog me sodi):

- a) kr. i.: Št. Danijel, Kor.; Štanjel, Pr.
 b) r. pr.: Daneu, Danev, Pr.; Dajnko, Št.?

DOMINICUS

(lat. = gosposki; nedeljski):

- a) kr. i.: —
 b) r. pr.: Dominko, Pr.; Dominkuš, Št.; Minkuš, Pr.

ELIAS

(hebr. = čestilec Boga) sl. Elija, Ilija, Elijaš, Ilijaš:

- a) kr. i.: —
 b) r. pr.: Ilijaš, Št.; Iljaž, -aš, Št.; Ilaš, D.; Ilešič, Št.; morda tudi Ilinčič, Pr.

EMERICH

(srvn. = veliki knez):

- a) kr. i.: —
 b) r. pr.: Emeršič, Št.

ERHART

(stvn. = trden v časti):

- a) kr. i.: —
 b) r. pr.: Erhartič, Erhatič, Št.

ERASMOS

(gr. = ljubezniv):

- a) kr. i.: —
 b) r. pr.: Oražem, N.; Oražen, Št., D.; Orožen, Št.; Orožim, Št.; Orož, Št.; Ražem, Pr.; Razen, G.

FABIANUS

(lat. = fizičar?):

- a) kr. i.: —
 b) r. pr.: Fabijan, Fabjan, Lj.; Fabjančič, Lj.; Habijan, Habjan, G. Št.; Fiab(i)janič, Št.; Habinc, Št.; Habič, Št.; Hobjan, G.

FLORIANUS

(lat. = cvetoč):

- a) kr. i.: Št. Ferjan, Pr.; Sv. Florijan, Št.;
 b) r. pr.: Florjane, Št.; Flor(i)jančič, Št.; Flore, Flure, Št.; Flerin, G.; Ferjan, G.; Ferjančič, Pr., N.

FRANCISCUS

(lat. = frankovski):

- a) kr. i.: Sv. Frančišek, Št.
 b) r. pr.: France, Št.; Frančič, D.; Franceljak, Št.

GABRIEL

(hebr. = mož Božji):

- a) kr. i.: —
 b) r. pr.: Gabriel, Gabrijel, D., Kor., G.; Gabrijelčič, Gabrijelčič, Pr.

GALLUS

(lat. = petelin ali pa = mož iz Galije):

- a) kr. i.: —
 b) r. pr.: Galjuš, Pr.; Galič, D., Št.; Galičič, G.; Gale, Galle, Kor., D.; Galovič, Lj.

GEORGIOS

(gr. = poljedelec), sl. Jurij:

- a) kr. i.: Št. Jur, Št. Jurje in Sv. Juri na Kor.; Št. Juri, Sv. Juri in Šentjur na Št.; Št. Juri, Šenčur, Šentjur in Št. Jurje na Kr.; Juršinci, Št.; Jurešče, Kr.
 b) r. pr.: Juri, Kor.; Jurec, Juric, Jure, Kor.; Jurca, N.; Jurček, G.; Jurčič, D., Št., Jurjevčič, D.; Jurič, Pr., G., Kor.; Juršič, Št.; Jurjaševič, Št.; Jurko, Jurka, Št.; Jurjovec, Št.; Jurjovec, G.; Jurjevič, Št., G.; Jurkovič, Št.; Jurša, Jurše, Št.; Jurinič, Št.; Juršek, Št.; Juretič, Št.; Jurovič, Št.; Jurač, Kor., Št.; Jurančič, Št. i. dr

GERTRUD

(stvn. = ki zna čarati s kopjem), sl. Jedert, Jera:

- a) kr. i.: Sv. Jedert, Št.
 b) r. pr.: Jerič, D., Og.; Jerčič, Pr.? Gerič, Og.

GOTTHART, GOTHARD

(stvn. = močan v Bogu):

- a) kr. i.: Št. Gotard, Kr.
 b) r. pr.: —

GREGORIOS

(gr. = bdeč, bedljiv), sl. Gregor, Grog:

- a) kr. i.: Sv. Gregor, Kr.; Gregorišče, Grgorci, Pr.
 b) r. pr.: Grogec, G.; Grog, G.; Gregorc, Gregorec, Št. G., D.; Gregurec, Og.; Gregorin, Pr., D.; Gregom, Št.; Gregorič, Št., D., Pr.; Gregorčič, Pr., D.; Gregorinčič, D.; Gregorovič, Pr.; Gregorevčič, Št.; Gregorač, N.; Gregorš, G.; Gregec, G.; Gregorka, N.; Grikoršnik, Kor.; Regoršek, Št.

HADRIANUS

(lat. = mož iz Hadrije):

- a) kr. i.: Adrijanci, Št., Og.
 b) r. pr.: —

HELENE

(gr. = baklja):

- a) kr. i.: Sv. Helena, Kr., Št., Pr.
 b) r. pr.: Jelinčič, Pr.; Helenec, Lj.

HERMAGORAS

(gr. = varuh trga), sl. Mohor:

- a) kr. i.: Šent Mohor, Šmohor, Šmihor, Kor.; Mohori, Mohorini, Pr.; Mahorovec, Kr.
 b) r. pr.: Mihor, Kor.; Mihurko, Ši; Mohor, Kor.; Mohar, D., Kor.; Mohorko, Št.; Mohorč, Mohorič, G.; Mohorčič, Pr., N.; Mahorko, Št.; Mahor, Št.; Mahorčič, tudi z italij. pravopisom: Mahorcig, Pr.; morda tudi Mogolič, Magolič, Št., D.?

HERODES

(biblijsko ime):

- a) kr. i.: —
 b) r. pr.: Herodež, Št.

IODOKOS

(gr. = ki drži puščice), sl. Jošt (po n. Jost, Jobst):

- a) kr. i.: Sv. Jošt, Št., Kr.
 b) r. pr.: Jošt, Št., Kor.

IRENAEUS (lat.)

iz gr. EIRENAIOS (= miroljuben), sl. Jernej, Arnej, pozneje identificirano z imenom BARTOLMAI (sirsko-haldejski = Tolmajev sin):

- a) kr. i.: Št. Jernej, Št., Kr., (tudi Št. Arnej)
 b) r. pr.: Arnejc, tudi z n. pravopisom Arneiz, Kor.; Arnejčič, Arnečič, Št.; Jarnovič, Št.; Jernej, Kor.; Jernejec, Lj.; Jernec, Št.; Jernejče, G.; Jernejčič, Pr.; Jernejšek, Št.

IUSTUS, IUSTINUS

(lat. = pravičen):

- a) kr. i.: —
 b) r. pr.: Just, Št.; Justin, G.; Justinek, Št.

JAAKOB, JAKOB

(hebr. = ki drži družega za peto, t. j. mlajši izmed dvojčkov) sl. Jakop, -ob, Jaka:

- a) kr. i.: Štjak, Pr.; Št. Jakob, Kor., Št., Kr.; Jakovica, Kr.
 b) r. pr.: Jakop, Št.; Jakob, Št.; Jakopič, Št. D.; Jakobič, Kor., Št.; Jakobčič, D.; Jakofčič, Pr.; Jakopec, Št.; Jakopin, D. N.; Jakopanc, Št.; Jakoš, D.; Jakič, D.; Jaklič, Št., D., N.; Jakša, -še, D.; Jakšič, D.; Jakolič, Št.; Jaksetič, Pr.; Jakončič, Pr.

JEHOCHANAN

(hebr. = Bog je dal, dar Božji), polatinjeno JOANNES, sl. Janez, Ivan, Janko, itd.:

- a) kr. i.: Št. Janž, Kor., Št. Kr.; Sv. Janez, Št.; Sv. Ivan, Kr., Pr.; Ivanjigrad, Pr.; Ivanjoi, Št.; Ivanjšovci, Št.
 b) r. pr.: Ivan, Kor.; Ivanec, Ivane, D., Št.; Ivanek, Št.; Ivanež, D.; Ivanetič, Št.; Ivančič, Pr., N., D., Št.; Ivanič, Št., Og.; Ivanovič, Pr.; Ivanšič, Št.; Ivanšek, D.; Ivanoša, -uša, Št.; Ivanuš, Št.; Ivanošič, Št.; Janko, Št., Kor.; Jančko, Kor.; Jankovec, -ovic, N., Kor.; Jankovič, Št., N., G.; Janež D., N., Kor., Pr., Št.; Janeš, Kor.; Janežič, Kor., Št., G., Janšič, Kor.; Janšic, Kor.; Janžek, Št.; Janže-kovič, Št., D.; Janžič, Št.; Janžic, Kor.; Janša, G., Kor., N.; po n. obliki Hans: Hanželič, Št.; Hanuš, Št.; Hanžur, Kor.; Hanželj, Št.; Hanžik, Kor.; Hanžic, -šic, Kor.; Anžič, D., G. Anžiček, D.

JOSEPH

(hebr. = naj pomnoži):

- a) kr. i.: —
 b) r. pr.: Jozefič, Št.; Jožep, Št.; Žep, Žepa, Žeppek, Št.; Zepič, Pr.; Jožefinek, Jozlek, Št.

JUDA

(hebr. = ki ga poveljujejo):

- a) kr. i.: —
 b) r. pr.: Judež, D., G.

KAIPHAS

(biblijsko ime):

- a) kr. i.: —
 b) r. pr.: Kajfež, Pr.

KANSBAR

(perz. = zakladnik) po svetem pismu KASPAR, sl. Gašper:

- a) kr. i.: —
 b) r. pr.: Gašpar, Št.; Gašperič, Gasparič, Št.; Gasperčič, Pr.; Gašperšič, G., D.; Gašperc, ljublj. okol.; Gašperček, ljublj. okol.; Gašparovič, Št.; Gašperlin, G. (iz n. oblike Kasperl); ital. oz. furlanske pa so oblike Gašparin, Gašperin na Pr., G., N., Gašparut, D. in Gaspari, Št.

KATHARINE

(gr. = čista) sl. Katerina, Katra:

- a) kr. i.: Sv. Katarina, Kr., Kor.; Katarina, Pr.
 b) r. pr.: Katrašnik, G.? Trinko, It.?

KOSMAS

(gr. = reden? okrašen?):

- a) kr. i.: —
 b) r. pr.: Kuzmič, Kūzmics, Št., Og.

KUNIGUNDE

(stvn. = ki se bori za svojo zadrugo ali rodbino):

- a) kr. i.: Sv. Kungota, Sv. Kuntara, Sveta Kunigunda, Št.
 b) r. pr.: Kuntič = Kungotin sin, Št.; Kuntarič, D.; Kuntara, Lj.?

LAMPRECHT, LAMBERT

(stvn. = čigar sijaj se širi po deželi):

- a) kr. i.: Št. Lampert, Kr.
 b) r. pr.: Lamprecht, Št.; Lampret, Št.; Lamprechnik, Št.; Lampič, G., D.?

LAURENTIUS

(lat. = z lovriko ovenčan), sl. Lovrenc, Lovre:

- a) kr. i.: Št. Lovrenc, Pr., Kor., Št., Kr.
 b) r. pr.: Lavrinc, D., Št., Kor.; Lavrinšek, D.; Lavrač, Pr., G.; Lavrenčič, Pr., N.; Lavko, Št.; Lavrič, Laurič, Št., D., N., Pr.; Lavretič, It.; Lavrenčak, Št.; Lavre, Kor., Št.; Lavriha, Lavrih, D. (prim. Pavliha!); Lovrač, ljubljanska okol.; Lovriček, ljublj. okol.; Lovrenček, Og.; Lovretič, G.; Lovrenc, ljublj. okol.; Lovrenko, Št.; Lovrec, Št., Kor.; Lovrinc, Št.; Lovrenčak, Št.; Lovrenček, ljublj. okol.; Lovrenčič, Pr.; Lovrečič, Loverčič, Pr.; Lovarščik, Pr.; Lorenčič, Št.; Loretič, Št.

LEONHART, LIENHART

(srvn. = močan kot lev), sl. Lenart, Linhart:

- a) kr. i.: Št. (Sv.) Lenart, Št., Kor., Kr.
 b) r. pr.: Lenart, Št., D.; Lenartič, Št.; Lenaršič, ljublj. okol.; Lenardič, Pr.; Lenarčič, N., Pr.; Lenko, Št.; Lenkič, Pr.; Lenče, D.; Lenček, N.; Lenčič, D.; Linče, Kor.; Linhart, G., Št.

LEOPOLD, LIPPOLD, LIUTPOLD

(srvn. = vladar ljudstva):

- a) kr. i.: Lipalja ves, Kor. (n. Leopoldskirchen)
 b) r. pr.: Lipold, Št.

LUCAS

(lat. = mož iz Lukanije? ali = osvetljen?) sl. Luka, Lukež:

- a) kr. i.: Lukeži, Pr.
 b) r. pr.: Lukež, Lukežič, Pr.; Lukšič, D.; Lukec, G.; Lukač, D., Og.; Lukačič, Št.

LUCANUS (lat. = mož iz Lukanije):

- a) kr. i.: —
 b) r. pr.: Lukan, G.; Lukanec, G.; Lukanc, Št.; Lukančič, G., Pr., Št.

MAGDALENA

(gr.-hebr. = žena iz Magdale), sl. Majdalena, Lena, Majda, Magda:

- a) kr. i.: Sveta Magdalena, Kr., Št. (tudi Sv. Lena)
 b) r. pr.: Magdič, Št.; Majdič, G., Št., N.; Lenič, ljubljanska okol., D., Št.; Mandič, Pr.

MAKARIOS

(gr. = blažen):

- a) kr. i.: —
 b) r. pr.: Makar, Pr.; Makarovič, Pr.

MARCUS

(lat.; po Mommsenu = sin boga Marta, po Klotzu = možak, po Vaničku = kladivo), sl. Marko, Marka:

- a) kr. i.: Sv. Marko, Št.; Markovščina, Pr.
 b) r. pr.: Marko, Kor.; Markež, G.; Markeš, Št.; Markuš, Št.; Markuž, Kor.; Markec, Kor.; Markovšek, -osek, Št., G.; Markič, G, D., Pr.; Markovič, Št., G.; Marka, Pr.; Markovčič, Markočič, Pr.; Marčič, Št.; Mareš, Št.; Markove, G.; Markoja, Og.

MARGARITE

(gr. = biser), sl. Marjeta, Margareta, Meta:

- a) kr. i.: Šmarjeta, Kor., Kr.; Sv. Marjeta, Št.
 b) r. pr.: Marješič, Lj.; Marjetič, D.; Margetič, Št.

MARINUS, MARIANUS

(lat. = pomorski ? možki ?):

- a) kr. i.: —
 b) r. pr.: Marin, Št.; Marinče, Lj.; Marinčič, Pr.; Marinček, D.; Marinšek, Št., G.; Marinko, G., Št.; Marinič, Pr., Št., D.; Marine, Št.; Marinac, Pr.; Marinč, Št.

MARIA

(hebr. = grenka):

- a) kr. i.: Šmarje, Pr., Št., Kr.; Sv. Marija, Kor., Št., Kr.; Devica Marija, Kor., Št.
 b) r. pr.: Marič, Og., Pr.

MARTINUS

(lat. = bojevit), sl. Martin, Mrtin:

- a) kr. i.: Šmartin, Šmartno, Kr.; Št. Martin, Pr.; Šmartno, Šmartin, Sv. Martin, Št.; Martinjak, Martinj vrh, Kr.; Martinjak, Martinec, Martinščak, Pr.
 b) r. pr.: Martinjak, -nak, Kor., G., Št.; Martinuc, -uč, Pr.; Martinčič, D., N.; Martinič, It.; Martič, Kor. (ako ni od imena Marta?); Martin, Št.; Martinec, Martine, Kor., Og.; Martinšek, Št.; Martinček, Lj.; Martnjak, Kor.; Martek, D.; Martinek, Št.; Martinovec, ljublj. okolica

MATTHIAS

(gr. oblika hebr. imena = dar, namr. Božji), sl. Matija, Matjaž:

- a) kr. i.: Sv. Matija, Pr.
 b) r. pr.: Matija, Kor.; Matijec, Št.; Matic, Kor. (= Matij'c); Maticič, N., G.; Matic, G., Št.; Matjaž, Št.; Matiaš, Št.; Matjac, Št.; Matjažič, Matjašič, Št.; Matjan, G.; Matjačič, Pr.

MATTHAIOS

(gr. oblika hebr. imena = Božji dar), sl. Matej, Matevž, Mate, Tevž:

- a) kr. i.: —
 b) r. pr.: Matevže, Kor.; Matevžak, Št.; Matevžek, ljublj. okol.; Matevžič, Pr., Št.; Matuš, Št.; Matus, ljublj. okol.; Matko, D., Št.; Matej, Št.; Matajce, Lj.; Mate, Lj.; Matavž, Št., Kor.; Matavžek, -ak, Št.; Matelič, Pr.; Mateko (= Matejko), Št.; Matek, Št.; Matečko, Št.; Tevž, Št., G.; Tevžič, Št.

MAURUS, MAURINUS, MAURITIUS

(lat. = mož iz Mauretanije ali sploh iz Severne Afrike), sl. Maver, Mavricij, Moric:

- a) kr. i.: Št. Maver, Pr.
 b) r. pr.: Maver, Pr.; Maurič, Št.; Mavric, Pr.; Mavrek, Št.; Mavrovič, B. Kr.; Mavri, Pr.; Mavrin, D.; Mavrej, Lj.; Mavrot, Št.; Morič, Moric, Kor.; More, G., Kor.; morda spada sem tudi Moreše na St. ?

MICHAEL

(hebr. = kdo je enak Bogu?), sl. Mihaelj, Miha:

- a) kr. i.: Sv. Mihel, Pr.; Šmihel, Kr., Kor., Št.
 b) r. pr.: Mihelj, -el, Pr.; Mihalj, Pr.; Mihev, Kor.; Mihelc, -elec, -evc, -euc, -evc, Kor., Št., Lj., G.; Mihelič, Kor., Št., Pr.; Mihelčič, G., D.; Miheljak, -lak, Št.; Mihelin, Št.; Miheličnik, Št.; Mihelica, It.; Mihalič, Lj.; Miholjevič, ljublj. okol.; Mihač, ljublj. okolica; Miško, Št.

MELCHIOR

(hebr. = vladar svetlobe):

- a) kr. i.: —
 b) r. pr.: Melhior, Kor.; Melhar, -er, Kor.

NIKOLAOS

(gr. = zmagalet ljudstva), sl. Miklavž:

- a) kr. i.: Sv. Miklavž, Št., Kr., Pr., Kor.; Sv. Miklož, Kor., Št.

b) r. pr.: Miklaužič, Št.; Miklavževac, Št.; Miklavžina, Št.; Miklavzin, Št.; Miklav, Kor., Št.; Miklavec, Miklavc, Št., Pr.; Miklavč, Št.; Miklavčič, Pr., Št.; Mikolavčič, Pr.; Miklošič, -žič, Št., Og.; Miklavič, Pr., Kor.; Mikolič, D., Št.; Miklič, D.; Mikola, -ula, Kor.; Mikol, Pr.; Miki, Št., Kor.; Mikec, D.; Mikše, N.; Mikš, Kor., G.; Mikša, Št.; Mikuž, Mikuš, N., Št.; Mikič, Lj.; Mikluž, Pr.; Mikuluž, Pr.; -uš, Kor.; Mikulin, Pr.; Mikoš, -ož, Kor.; Mikulanc, D.; Miklin, Kor.; Meklav, Št.; Meklin, Kor.

OSWALD, OSWALT

(stvn. = ki ga čuva Bog), sl. Ožbolt:

a) kr. i.: Št. Ožbolt, Št. Kr.; Št. Ožvat, Št.
b) r. pr.: Ožbolt, Št.; Oswald, Ozvald, Št.; Ožbot, Pr.; Ozvatič, Osv., Št.

PANKRATIOS

(gr. = vsem gospodujoč), sl. Pankrac, Pangrac:

a) kr. i.: Sv. Pongrec, Št.; Pangrč(i), grm, Kr.
b) r. pr.: Pangerc, N.; Pangršič, N.; Pongračič, Št.; Pungračič, Št.; Pungerčar, Št.

PAULUS

(lat. = majčken, nizek):

a) kr. i.: Št. Pavel, Kor., Št., Kr.; Pavlovski vrh, Kr.
b) r. pr.: Pavlica, Pr.; Pavlic, N., G.; Paulič, Št.; Pavletič, Pr.; Pavlin, Paulin, D., G., Pr.; Pavline, Št.; Pavlinič, Št.; Pavlovčič, -očič, N.; Pavlovič, Pr.; Pavličič, Št.

PELAGIOS

(gr. = pomorski):

a) kr. i.: Sempolaj, Šent Polaj, Pr. (ital. S. Pelagio).
b) r. pr.: –

PETROS

(gr. = skala, kamen, mož kot skala):

a) kr. i.: Sv. (Št.) Peter, Kr., Kor., Št., Pr.
b) r. pr.: Petrak, Št.; Petrovič, Št.; Petrovčič, N.; Petrevčič, Št.; Petrena, Št.; Petrin, Št.; Petrič, N.; Petraš, Št.; Petrica, Št.

PHILIPPOS

(gr. = prijatelj konjem), sl. Filip, Lipe :

a) kr. i.: Št. Lipš ali Št. Lipeš, Kor. (na St. Philipp); Filipčjebardo, Pr.
b) r. pr.: Filipič, Št, Pr.; Filipšek, Št.; Lipič, Kor.; Lipko, Št.; Lipša, Št.; Lipe, Kor.; Lip, Št.; Lipuš, Kor., Št.; Lipež, Št.; Lipužič, Pr.

PILATUS

(lat. = oborožen s kopjem):

a) kr. i.: –
b) r. pr.: Pilatuž, Št.

PRIMUS (lat. = prvi), sl. Primož:

a) kr. i.: Sv. Primož, Št.
b) r. pr.: Primožič, D., N., G., Pr.; Premožič, Št.

RAIMUND

(srvn. = ki varuje s svojim svetom):

a) kr. i.: –
b) r. pr.: Munda, Št.

ROCHUS

(lat. oblika perz. imena = vzvišan), sl. Rok:

a) kr. i.: Sv. Rok, Kr., Št., Kor.
b) r. pr.: Rok, N., Št.

RUPRECHT, RUPERT

(srvn. = sijajen v slavi):

a) kr. i.: Št. Rupert, Kr., Št., Kor.; Ruperč vrh, Kr.
b) r. pr.: Ropret, G.; Rupret, Št.; Ruprat, Kor.; Rupratič, Kor.; Rugarčič, D.; Ruperšek, Lj.

SALOMON

(hebr. = miroljuben, miren; lat. oblika Salomo:

a) kr. i.: –
b) r. pr.: Šalamon, Št.

SEBASTIANOS

(gr. = čestitljiv, vzvišen), sl. Boštjan, Sebastijan:

a) kr. i.: –
b) r. pr.: Boštjanek, Št.; Boštjančič, Pr.; Boštic, G.

SEIFERT, SEIFRIED

(srvn. = ki pridobi mir po zmagi):

a) kr. i.: –
b) r. pr.: Žibert, Zibrt, D., G.

SIGMUND

(srvn. = varstvo v zmagi ali po zmagi), sl. Žiga:

a) kr. i.: –
b) r. pr.: Žigon, N., Pr.

SIMON

(hebr. = uslišanje), gr. oblika Simon, sl. Šimen, Simon:

a) kr. i.: –
b) r. pr.: Simonič, Št.; Simončič, D.; Simšič, Pr.; Šimen, Lj.; Šimenc, -ec, D., G.; Šimnic, G.; Šmon, G., Št.; Šme, G.

STEPHANOS

(gr. = venec; ovenčan):

a) kr. i.: Sv. Štefan, Št., Pr.; Šteben in Št. Štefan, Kor.; Štepanja vas, Kr.; Štefanovci, Og.
b) r. pr.: Štefanec, N.; Štefančič, Lj., N.; Štefanič, Št.; Štefe, Pr., G.; Štepec, D.; Štebe, G.

THOMAS

(gr. oblika hebr. imena = dvojček), sl. Tomaž, Toma:

a) kr. i.: Sv. (Št.) Tomaž, Pr., Št., Kor.; Tomaževica, Pr.

b) r. pr.: Tomažič, Pr., N., G.; Tomažinčič, Pr.; Tomec, Tome, N. D.; Tome, Lj.; Tom, N.; Tomše, D.; Tomšič, N. i. dr.

TOBIJA

(hebr. = Bog je dober):

a) kr. i.: –

b) r. pr.: Tobijas, Št.

TRAIANUS

(lat. = ?), sl. Trojan:

a) kr. i.: Trojane, Kr.

b) r. pr.: Trojanšek, G.

ULRICH

(srvn. = gospodar na rodbinskem gradu), sl. Urh, Ulrih :

a) kr. i.: Št. Urška gora, Kr.

b) r. pr.: Urh, G., N., Št.; Uršič, Pr., Lj. (ako ni od imena Urša).

URBANUS

(lat. = meščan; uljuden), sl. Urban, Vrban:

a) kr. i.: Sv. Vrban, Št.; Urbanci, Pr.

b) r. pr.: Urbanec, G.; Urbanek, Št.; Urbančič, D.; Urbanija, D., G.; Urbiha, N.; morda spada semkaj tudi Urbič, Vrbič, Verbič, D., N., G.?

URŠULA

(lat. = medvedica), sl. Uršula, Urša:

a) kr. i.: Sv. Urša, Št.; Uršina sela, Kr.

b) r. pr.: Uršič, Pr., Lj. (morda pa od imena Urh?)

VACSLAV

(češki = Večeslav, napačno Venceslav; polatinjeno Venceslav):

a) kr. i.: Sv. Venceslav, Št.

b) r. pr. –

VALENS, VALENTINUS

(lat. = zdrav, močan, krepak), sl. Bolant, Valentin, Valenta, Tine:

a) kr. i.: –

b) r. pr.: Balanč, G.; Balantič, G.; Balant, Št.; Valenko, Št.; Valenta, Lj.; Va-lenčič, N., Pr.; Valentič, Pr.; Valentin, Lj.; Valentinčič, Pr.; Valant, G.

VITUS

(polatinjeno staronemško ime Wido = mož iz gozda), sl. Vid:

a) kr. i.: Št. (Sv.) Vid, Kr., Kor., Št, Pr; Št. Viška (Vidska) gora, Pr.; Viduše, Kr. (?)

b) r. pr.: Vidic, Št., G.; Vidovič, Št.; morda tudi Vičič, N., Pr.?

WOLFGANG

(srvn. = ki lazi za volkom):

a) kr. i.: Sv. Bolfank, -fenk, Št.

b) r. pr.: Volbang, Kor.

Kakor vidimo iz teh primerov, so Slovencem naslednji svetniki zlasti priljubljeni glede na nazivanje krajev in oseb, oz. družin:

– izmed arhangelov:

Mihael, manj pa Gabrijel; Rafaela ni najti;

– izmed prerokov samo Danijel;

– izmed svetih treh Kraljev zlasti Gašpar, manj pa Baltazar in Melhior;

– izmed svete družine: Marija, Jožef;

– izmed apostolov zlasti Peter, Pavel, Janez, Andrej, Simon, Jakob, Filip, Matija, Tomaž;

– izmed apostolskih očetov: Klement (ne pa Ignacij);

– izmed poglavitnih mučnikov: Štefan, Lavrencij, Jurij, Mavricij, Margareta, manj pa Agneza, Katarina in Barbara;

– izmed papežev: Urban in Gregorij;

– izmed cerkvenih očetov: Ambrozij, Avguštin ;

– izmed evangelistov zlasti Janez, Matej in Marko, a tudi Luka je zastopan;

– izmed ustanovnikov raznih redov: Anton, Martin, Benedikt, Dominik, Egidij ali Ilj, najmanj Frančišek;

– izmed štirinajst pomočnikov v sili: Blaž, Kristof, Erazem, Vid, ne pa Ciriak, Dionizij in Evstahij;

– izmed deželnih varuhov: Jožef za vse slovenske dežele, Jurij za Kranjsko, Florijan za Gor. Avstrijsko, Mohor za Goriško, Elija za Hrvaško, Štefan za Ogrsko, Rok za Hrvaško, Egidij ali Ilj za Koroško, Mihael za Galicijo, Rupert za Solnograško, Just za Trst, Leopold za N. in Gor. Avstrijsko;

– močno so zastopani tudi Adam, Abraham, Ahacij, Aleksij, Fabijan, Irenej, Kancijan, Leonhard, Miklavž, Ožbolt, Pankracij in Valentin.

Opomba

1 Ljudstvo je imelo zadnji glasnik besede Šent – za prvi glasnik naslednje besede; iz Šent Ilj je naslalo Šen-Tilj.

svetnikih iz cerkvenega koledarja. Izjem skorajda ni.

V **Duhovskem poslovníku iz leta 1892** je v poglavju **Krstno ime** zapisano takole: *Krstno ime volijo stariši in ga pri krstu botri napovejo. Ako žele nadjati otroku več imen, naj vpraša duhovnik, kako ga hočejo klicati doma, in to ime naj rabi pri sv. obredih ter vpiše na prvo mesto. Daje naj se otroku ime kakšnega svetnika. Ko bi se pa tirjalo ime, o katerem se prav nič ne ve, ali ga je nosil kak svetnik ali ne, ali je še celo pogansko, naj ga duhovnik sicer ne odreče, vendar naj skuša botra (ali če je oče navzoč) o neprimernosti takega imena prepričati, ter naj svetuje katero drugo ime. Če bi pa le tirjali napovedano ime, naj se jih pregovori, da postavijo še ime kakšnega svetnika, katero se potem prvo vpiše, zahtevano pa drugo. Vendar se ne smejo nadevati nomina obscena, fabulosa aut ridicula, vel inanium deorum vel impiorum ethnicorum.*

Ime pozneje spreminjati ali pa še kako drugo dodati tudi po državnih ukazih ni dovoljeno.

Tako priporoča poslovnik izpred dobrih sto let. Pred tem so v starejših poslovníkih morala veljati povsem enaka ali celo strožja priporočila. Saj so se šele v dvajsetem stoletju začela pojavljati imena kot npr. Olga, Sonja, Mojca, Uroš, David, Boris, ...

Imena so torej zapisovali tako kot so bila zapisana v cerkvenem koledarju, morda še v pratikah. Zapisana pa so bila lahko v slovenskem, nemškem ali latinskem jeziku (govorim za področje dežele Kranjske). Le poredko si je zapisovalec privoščil nekaj osebne svobode in kakšno ime zapisal neko-

Faksimile zapisa Cankarjevega rojstva s pripisom datuma in kraja smrti.

Bankar Jofse	Evke	Goldl Paul	Handlman	Jevke	Jakov
Handlman Jofse	Aljona	Handlman Jofse	Handlman Jofse	Handlman Jofse	Handlman Jofse
Handlman Jofse	Handlman Jofse	Handlman Jofse	Handlman Jofse	Handlman Jofse	Handlman Jofse

liko po svoje. Posebej dosledno je omenjena praksa veljala pri vpisih imena ob krstu. Ob poroki je bilo ime ženina ali neveste lahko zapisano v obliki, kot je bil eden ali drugi že bolj splošno znan. Podobno je bilo z zapisi staršev ob rojstvu njihovih otrok ali v zapisih imen krstnih botrov ali poročnih prič. In morda je bilo najbolj pristno, najbolj zares uporabljano ime zapisano ob smrti. Tako je bil morda pokopan Nace, ki je bil krščen na Ignatius in poročen kot Ignac, če omenimo samo tri dogodke v njegovem življenju. Variante imena nam včasih lahko delajo težave, saj nismo nič kaj prepričani ali gre pri Mariji, Mici, Mini in Maruši res vedno za drugo osebo. Vsekakor pa moramo biti sposobni prepoznavati ista imena v različnih jezikih in variantah zapisa.

Dogajalo se je, da so celo isti zapisovalci isto osebo ob različnih dogodkih zapisovali drugače. Ena od mojih praprababic je bila Neža Prijatelj, pa bi lahko dokazal, da je bila zapisana na vsaj štiri ali pet različnih načinov. To omenjam tudi zato, ker bi bili nekateri raziskovalci radi do skrajnosti natančni. To se zlasti dogaja začetnikom. Imena in priimke, pa tudi poklice, kraje in druge attribute zelo radi prepisujejo do črke in pike natančno iz izvirnika. To je sicer celo kje zapisano kot priporočilo za delo. V takih priporočilih je navadno tudi zabičano, da si mora vsak vesten rodoslovec zabeležiti tudi vir vsakega podatka z vsemi opombami. Začetniki se teh priporočil skušajo držati. Njihovi zapiski postajajo z vsakim dogodkom obsežnejši, neizbežno pa pri tem prihaja do težav. Rubrika za ime in rubrika za priimek naj bi vsebovala eno ime in en priimek. Kaj torej storiti, če je ime ali/in priimek ob različnih dogodkih v različnih vpisih zapisan različno? Kaj zapisati v rubriko ime in kaj v rubriko priimek? Kaj vpisati kot vir in kaj v opombo?

Kaj priporočiti nekemu, ki ob tem sam ne ve, kako iz zmede?

Splošno veljavna in enotna priporočila bomo v literaturi zaman iskali. Omenil sem priporočilo, ki mu je sicer težko ugovarjati, ga bo pa vsak izkušen rodoslovec prej ali slej opustil. To je: prepisuj izviren zapis in si beleži vir. To priporočilo boste največkrat prebrali. Ubogljivi začetniki potem prepisujejo tudi latinske in nemške zapise. Celo poseben užitek jih spremlja, ko zapišejo ime očeta in matere v rodilniku. Npr. Petri, namesto Peter, Primi, namesto Primož, Laurentii namesto Lovrenc ali Lovro. V krstni knjigi namreč piše, da je bila krščena Lucija; hči Jožefa Kovača in njegove žene Maruše. V latinskem zapisu bi bilo to verjetno zapisano kot Luzia, figlia legitima Josephi Kovach et conjugis sue Marushae. Naš raziskovalec je kar nekam blažen, ko zapiše Luzia namesto Lucija, Josephi namesto Jožef in

Vpis rojstva in krsta Franceta Prešerna.

Vpis smrti Franceta Prešerna.

DATE.	PLACES.	NAMES.	SEX.	AGE.
1811 10. 10.	Felbern	Francet Prešerna	M.	1
1811 10. 10.	Felbern	Mine Svetina	F.	1

Vpis rojstva in krsta Franceta Prešerna.

DATE.	PLACES.	NAMES.	SEX.	AGE.
1811 10. 10.	Felbern	Francet Prešerna	M.	1
1811 10. 10.	Felbern	Mine Svetina	F.	1

Vpis smrti Franceta Prešerna.

Dr. Prešern
Dr. Prešern
Dr. Prešern

Faksimili podpisov Franceta Prešerna.

Marushae namesto Maruša. Tudi Kovach ali Kovazh se mu bolj dopade od Kovača.

Nočem biti vsiljiv in kolegom ponujati svojega načina dela: Vse osnovne attribute skorajda dosledno zapisujem v današnji prevladujoči obliki. Če bi kdo hotel dosledno in kolikor mogoče natančno prepisovati originalni zapis, bi ga vprašal, kje bi bila meja te želje po doslednosti.

Za primer in presojo ponujam samo nekaj različnih primerov zapisov imen, priimkov in krajev za dva najbolj znana Slovence: Franceta Prešerna in Ivana Cankarja. Na teh primerih se lahko vsak prepriča, da so bili uradni zapisi

zelo pogosto povsem drugačni od zapisov, ki so danes v splošni rabi. Sam Prešeren se podpisuje kot Preshern in Prešerin. Prvo posmrtno izdajo njegovih poezij je Fran Levstik naslovil Pesmi Franceta Preširna. Prešeren se je podpisoval tudi kot Franz. V zapisu krsta Franza je Vrba vpisana kot Felbern, priimek matere Mine Svetina pa Suetinka. Za skoraj vse starejše zapise bomo torej našli imena in priimke ter kraje, kakršnih danes ne uporabljamo. In če sta naš največji pesnik danes izključno France Prešeren in pisatelj Ivan Cankar in nikoli Johann, zakaj bi potem bili naši dedje Casparji, Matthausi, Caecilije, Theresie ...?

Hišna imena

Peter Hawlina

Pogosti so popisi prebivalstva in njihova predstavitev z različnimi atributi. Hišno ime je v takih popisih zelo pogosto vsebovano. Spodnji po naslovih urejen spisek bi lahko služil kot indeks, saj ga računalniško z lahkoto preurejamo. Isto področje je dvesto let kasneje sistematično in zgodovinsko obdeloval dr. France Štukl in rezultate objavil v treh knjigah hiš. Te knjige so vzorčni primer takega dela. Ne poznam nobene boljše. O njegovem delu smo v Drevesih lahko že brali.

Prav za škofjeloško področje lahko omenim krajevno kroniko, ki je leta 2006 izšla ob 100-letnici Godešiča. V njej sta Judita Šega in Polona Roblek v poglavju pod naslovom Hišna imena na vasi temeljito obdelali in razlage podali v skupinah po nastanku: iz osebnih imen, iz priimkov, iz krajevnih imen, iz rastja, iz izrazov za lego, iz ledinskih imen, iz poklicev oziroma dejavnosti, iz človeških značilnosti, iz upravnih ali cerkvenih funkcij. Sledijo še vzdevki, nepojasnjeni in predeli vasi.

Težko bi bilo izdelati temeljit pregled tovrstnih obdelav, zato se tu zadržujem pri teh, ki so mi kot domačinu bližje.

Zgolj kot primer navajam spisek, ki nas popelje več kot 200 let v zgodovino in je zato toliko dragocenejši:

'Popis prebivalstva' župnije Stara Loka 1783-1792

Hafner Jožef	Mlinar	Vešter	1
Hafner Jožef	Parte	Vešter	2
Kemperle Mihael	Šraj	Vešter	3
Gasser Franc	Hren	Vešter	4
Lizher Andrej	Drajnar	Vešter	5
Miklavčič Bartolomej	Hudavernik	Vešter	6
— —	Jergova kajža	Vešter	6
Schneider Bartolomej	Jergovc	Vešter	8
Svoljšak Peter	Zensk	Vešter	9
Cof Anton	Slugovc	Vešter	10
Wahercič Tomaž	Stupniher	Vešter	11
Jugovic Anton	Bernik	Vešter	12
Vilfan Franc	Adam	Vešter	13
Svoljšak Jožef	Merkc	Vešter	14
Bukovic Johann	Šink	Vešter	15
— —	Šinkova kajža	Vešter	16
Franko Gašper	Frankovc	Vešter	17
Franko Johann	Andrejčik	Vešter	18
Benedik Matija	Jurca	Vešter	19
Wenedik Gašper	Ceglar	Vešter	20
Šraj Primož	Primaž	Vešter	21
Jamnik Matija	Škander	Binkel	1
— —	—	Binkel	2

Hafner Pavel	Polanc	Binkel	3
Pokorn Lovrenc	Martanca	Binkel	4
Langerholc Jožef	Loverč	Binkel	5
Pokorn Jakob	Arar	Binkel	6
Homan Georg	Bernard	Binkel	7
Polajner Johann	Martinar	Binkel	8
Svoljšak Luka	Francon	Binkel	9
Hafner Marko	Porenta	Binkel	10
Hartman Maruša	Molj	Binkel	11
Šubic Mihael	Ambruž	Binkel	12
Svoljšak Johann	Štingele	Binkel	13
Lotrič Jakob	Aiznar	Binkel	14
Osterc Mat	Jože	Binkel	15
Jamnik Matevž	Tomažur	Binkel	16
Jugovic Tomaž	Mihovčik	Binkel	17
Hartman Bartolomej	Tevžovc	Binkel	18
Wohlgemuth Valentin	Erbežnik	Trnje	1
Rešik Lovrenc	Tončenk	Trnje	2
Bogataj Anton	Petrovc	Trnje	3
Pokorn Martin	Derčer	Trnje	4
Hafner Martin	Blažon	Trnje	5
Bernik Johan	Flinteš	Trnje	6
Porenta Gregor	Matjaž	Trnje	7
Šink Johann	Jakobc	Trnje	8
Hafner Georg	Uratar	Trnje	9
Rešik Franc	Lisec	Trnje	10
Krelj Gregor	Krelj	Trnje	11
Tratnik Lovrenc	Jurcek	Trnje	12
Svoljšak Anton	Čik	Trnje	13
Šoler Bartolomej	Hafner	Trnje	14
Hafner Marija	Andreičik	Trnje	15
— —	Farovš	Stara Loka	1
Wohlgemuth Johann	Rihtar	Stara Loka	2
— —	Marof	Stara Loka	3
Strahl Edward	Grad	Stara Loka	4
Pokorn Peter	Primc	Stara Loka	5
Pokorn Franc	Čot	Stara Loka	6
Čot Anton	Mačadnik	Stara Loka	7
Grohar Matevž	Blažečkovec	Stara Loka	8
Plešic Martin	Ferlečar	Stara Loka	9
Arhar Anton	Blažetik	Stara Loka	10
Šink Gašper	Gašper	Stara Loka	11
Mocher Tomaž	Jakopč	Stara Loka	12
Arhar? Masterl ? Blaž	Škerle	Stara Loka	13
Bernik Matevž	Bernik	Stara Loka	14
— —	Bernkova kajža	Stara Loka	15
Hafner Matjaž	Sekal	Stara Loka	16
Lauter? Maruša	Tončnik	Stara Loka	17

Inglič Anton	Inglič	Stara Loka	18	Selak Simon	Nikelec	Stara Loka	68
Arnol Matevž	Figelc	Stara Loka	19	Krell Franc	Mujovčik	Stara Loka	69
Triler Franc	Porenta	Stara Loka	20	_____	Biže	Stara Loka	70
Jamnik Georg	Klamfar	Stara Loka	21	Potočnik Simon	Poljanc	Stara Loka	71
Kalan Štefan	Kalanč	Stara Loka	22	Hafner Jakob	Popirman	Stara Loka	72
Wohlgemuth Valentin	Erbežnik	Stara Loka	23	Bernik Tomaž	Matečik	Stara Loka	73
? Nikolaj	Niklavž	Stara Loka	24	Kajzer Anton	Balantič	Stara Loka	74
? ?	_____	Stara Loka	25	Kokal Franc	Maln	Stara Loka	75
? Valentin?	Lukec	Stara Loka	26	Projč Jakob	Bide	Stara Loka	76
? Matevž	Starman	Stara Loka	27	Žust Urban	Maklaužek	Virlog	1
Mercina? Andrej	Orataričnik Mesar	Stara Loka	28	Humann Jožef	Škreba	Virlog	2
? Franc	Papež	Stara Loka	29	Završnik Blaž	Potočnik	Virlog	3
? ?	Megusar	Stara Loka	30	Logonder And	Lengič	Virlog	4
_____	Taučar	Stara Loka	31	Kalan Johann	Šimnovc	Virlog	5
Pikuš Valentin	Petruznik	Stara Loka	32	Rajger Matjaž	Tončik Ognoič	Virlog	6
Žagar Matevž	Arhar	Stara Loka	33	Jugovic Michl	Balantač	Virlog	7
Kermel Johann	Partiž	Stara Loka	34	Porenta Luka	Murč	Virlog	8
_____	_____	Stara Loka	35	Pečnik Sebast.	Jožef	Virlog	9
Bogataj Johann	Pintar	Stara Loka	36	Karlin Primož	Marka	Virlog	10
Hafner Gerog	Jamnik	Stara Loka	37	Svoljšak Jakob	Tekauc	Virlog	11
Rešik Johann	Tajne	Stara Loka	38	Jamnik Valent	Lukež	Virlog	12
Karlin Florjan	Kalanovše	Stara Loka	39	Karlin Simon	Lamp	Virlog	13
Vidmar Georg	Punčar	Stara Loka	40	Žust Urban	Francon	Virlog	14
Mohar Jakob	Kampelmohar	Stara Loka	41	Jereb Bartolomej	Orel	Virlog	15
Dermota Jakob	Ledrar	Stara Loka	42	Rešik Johann	Nacek	Virlog	16
Šink Bartolomej	Hudarevnik	Stara Loka	43	Petrič _____	Šraj	Virlog	17
Demšar Franc	Mongar	Stara Loka	45	Gaber Andrej	Anškovc	Virlog	18
Benkovič Valentin	Matovžel	Stara Loka	46	_____	Škerle	Virlog	19
_____	Mežnija	Stara Loka	47	Gaber Gregor	Groga	Virlog	20
Stanonik Matevž	Bimšar	Stara Loka	49	Mihelič Tomaž	Škrebovc	Virlog	21
Dolinar Matija	Bernak	Stara Loka	50	Kunstl Marija	Erbizovc	Virlog	22
Berčič Johann	Bižar	Stara Loka	51	Gaber Marija	Francon	Virlog	23
_____	Verban	Stara Loka	52	Detela _____	Ajman	Sv. Duh	1
Jereb Luka	Paule	Stara Loka	53	isto	isto	Sv. Duh	2
_____	Medved	Stara Loka	54	Cegnar Johann	Češnar	Sv. Duh	3
Jeran Anton	Čober	Stara Loka	55	Jesenko Marija	Kovač	Sv. Duh	4
Bergant Franc	Ambružič	Stara Loka	56	Cegnar Franc	Košnik	Sv. Duh	5
Porenta Georg	Bitenc	Stara Loka	57	Žitnik Johann	Kopitar	Sv. Duh	6
_____	Hostnik	Stara Loka	58	Dolinar Anton	Dolinar	Sv. Duh	7
Pintar Jožef	Alovc	Stara Loka	59	Eržen Urban	Povelk	Sv. Duh	8
_____	?	Stara Loka	60	Ložan Georg	Mihec	Sv. Duh	9
Hartman Jakob	?	Stara Loka	61	_____	Pavle	Sv. Duh	10
Arhar Johann	Blažetik	Stara Loka	62	Porenta Primož	Mohar	Sv. Duh	11
Berčič Johann	Boštijanc	Stara Loka	63	Jugovic Anton	Lušina	Sv. Duh	12
Vilfan Anton	Bilban	Stara Loka	64	Žontar Johann	Matija	Sv. Duh	13
_____	Korošic	Stara Loka	65	Hartman Martin	Luka	Sv. Duh	14
Kalan Johann	Kopčavar	Stara Loka	66	Stanonik Johann	Lukež	Sv. Duh	15
_____	Kaplanija	Stara Loka	67	Triler Valentin	Čik	Sv. Duh	16

Hafner Johann	Brojan	Sv. Duh	17	Hribernik Valentin	Mec	Virmaše	11
Žontar Urban	Peterc	Sv. Duh	18	Kavčič Franc	Žerovc	Virmaše	12
Žontar Anton	Tonc	Sv. Duh	19	Porenta Andrej	Erbežnik	Virmaše	13
Žontar Georg	Savec	Sv. Duh	20	Kuralt Jožef	Pokornc	Virmaše	14
Svoljšak Tomaž	Joženk	Sv. Duh	21	Kavčič Franc	Mihelc	Virmaše	15
Vilfan Michl	Strovc	Sv. Duh	22	_____	Erbežnik'va kajža	Virmaše	16
Erbežnik Johann	Valanč	Sv. Duh	23	Miller Martin	Jergovc	Virmaše	17
Schiffner Johann	Kekelč	Sv. Duh	24	Bernik Matevž	Blažovc	Virmaše	18
Ziherl Anton	Keklova kajža	Sv. Duh	25	Bernik Michl	Punčar	Virmaše	19
Ziherl Anton	Kekel	Sv. Duh	26	Žontar Franc	Erbiz Tinc	Virmaše	20
Triler Franc	Jekc	Sv. Duh	27	_____	isto	Virmaše	21
Pintar Franc	Godec	Sv. Duh	28	Pevc Johann	Košanc	Virmaše	22
_____	Tinc Ješterl	Sv. Duh	29	Kuralt Blaž	Šmer	Virmaše	23
Žontar Andrej	Lukec	Sv. Duh	30	Porenta Jožef	Kekel	Virmaše	24
Frelih? Michl	Luk'va kajža	Sv. Duh	31	isto	isto	Virmaše	25
Krek Jakob	Potacal'va kajža	Sv. Duh	32	Porenta Sebastjan	Benč	Virmaše	26
Jamnik Matevž	Bernovsk	Sv. Duh	33	Kajzer Primož	Javh	Virmaše	27
_____	Kramer	Sv. Duh	34	Masterl Anton	Mežnar	Crngrob	2
Porenta Franc	Anškovec	Sv. Duh	35	Selak Anton	Francon	Crngrob	3
Žagar Johann	Štefan	Sv. Duh	36	Masterl Georg	Pušavnik	Crngrob	4
Ahčin Valentin	Frangrat Ballant	Sv. Duh	37	Porenta Peter	Štibernik	Crngrob	5
Erbežnik Johann	Verbanček	Sv. Duh	38	_____	Mihc	Crngrob	6
Kovačič Jakob	Mežnar	Sv. Duh	39	Fik Franc	Babnik	Crngrob	7
Žontar Primož	Jakel	Sv. Duh	40	_____	Markovec	Crngrob	8
Kuralt Primož	Kruhar	Sv. Duh	41	Masterl Gašper	Gašper	Crngrob	9
_____	Šara	Sv. Duh	42	Hartman Jakob	Martinček	Forme	1
Jankovič Matevž	Lesičnik	Sv. Duh	43	Hartman Johann	Jurenk	Forme	2
Triler Jožef	Šara'va kajža	Sv. Duh	44	Eržen Matevž	Kaižovc	Forme	3
Hartman Johann	Matij'va kajža	Sv. Duh	45	Križner Meta	Strovc	Forme	4
Žontar Jožef	Primož	Sv. Duh	46	Dolinar Simon	Fojkar	Forme	5
Kermel Matjaž	Kolar	Sv. Duh	47	Hafner Johann	Smole	Forme	6
Žontar Simon	Lukec	Sv. Duh	48	Hafner Georg	Fik	Forme	7
Pokorn Johann	Boštjan	Sv. Duh	49	Vodnik Anton	Brojc	Forme	8
Hafner Primož	Sovec	Sv. Duh	50	Kozin? Luka	Pavelč	Forme	9
Logonder Franc	Čude	Sv. Duh	51	Jurčič Valentin	Jošt	Forme	10
Porenta Primož	Mohar'va kajža	Sv. Duh	52	Vilfan Franc	Boštjan	Dorfarje	1
Jenko _____	Blaže	Sv. Duh	53	Košenina Jožef	Vandrovše	Dorfarje	2
_____	Povek'va kajža	Sv. Duh	54	Cof Martin	Jak	Dorfarje	3
Triler Jožef	Mrak	Virmaše	1	Bogataj Franc	Černivc	Dorfarje	4
Hafner Mihael	Lukovec	Virmaše	2	Langerholc Valentin	Per Jernó	Dorfarje	5
Hribernik Franc	Zidanc	Virmaše	3	Berčič Johann	Štingelc	Dorfarje	6
Rihteršič Jožef	Buh	Virmaše	4	Kuralt Marija	Pajštovca	Dorfarje	7
Žontar Peter	Hostnik	Virmaše	5	Cegnar Blaž	Češnar	Dorfarje	8
Hartman Gregor	Ortman	Virmaše	6	Berčič Michl	Jamnik	Dorfarje	9
Vodnik Martin	Mohar	Virmaše	7	Cof Johann	Brojan'va kajža	Dorfarje	10
Jerlih Johann	Triler	Virmaše	8	Cof Johann	Brojan	Dorfarje	11
Triler Bartolomej	Žajgel	Virmaše	9	_____	Dolinar'va kajža	Dorfarje	12
Jenko Jožef	Jugovc	Virmaše	10	podrto		Dorfarje	13

Hafner Matjaž	Lukove	Dorfarje	14	Schiffrer Jožef	Rahunč	Žabnica	15
Hafner Martin	Štrancar	Dorfarje	15	Pokorn Martin	Rahol	Žabnica	16
Cof Luka	Berbič	Dorfarje	16	Oman Andrej	Lenc	Žabnica	17
Projč Matevž	Šimnovc	Dorfarje	17	Schiffrer Luka	Anžic	Žabnica	18
Hafner Franc	Proj	Dorfarje	18	_____	isto	Žabnica	19
Kopač Helena	Dolinar	Dorfarje	19	Strenner Krenner? Franc	Bolcel	Žabnica	20
Hafner Blaž	Lukove'va kajža	Dorfarje	20	Hafner Johann	Groge	Žabnica	21
Ločnikar Florian	Gorjanc	Dorfarje	21	Kuralt Franc	Jernač	Žabnica	22
Eržen Michl	Kuševnik	Dorfarje	22	_____	Jernačeva kajža	Žabnica	23
Triler Jakob	Bendač	Dorfarje	23	Lužan Matjaž	Maticel	Žabnica	24
Hafner Matevž	Matavšek	Dorfarje	24	_____	Kmetelcova kajža	Žabnica	25
Pokorn Andrej	Petričk	Dorfarje	25	Sch Johann	Kmetelc	Žabnica	26
Ravniher Franc	Cule	Dorfarje	26	Lužan Franc	Kmet	Žabnica	27
Hartman Franc	Proj'va kajža	Dorfarje	27	Dolinar Johann	Sluga	Žabnica	28
Hafner Matevž	Lukove'va druga kajža	Dorfarje	28	Hafner Johann	Matavže	Žabnica	29
Jenko Matevž	Štrovc	Dorfarje	28	Dolinar Jožef	Tomaž	Žabnica	30
Miller Georg	Lenc	Dorfarje	29	Cegnar Lovrenc	Arar	Žabnica	31
Bernik Jakob	Žbale	Dorfarje	30	Homann Jožef	Fik	Žabnica	32
Miller Pavel	Isto kajža	Dorfarje	31	Bernik Johann	Jurka	Žabnica	33
Golob Jakob	Anž'k	Dorfarje	32	Vilfan Andrej	Mežnia	Žabnica	34
Žontar Gregor	Lukove	Dorfarje	33	Porenta Matjaž	Porenta	Žabnica	35
Šink Valentin	Hrastnik	Dorfarje	34	Kuralt Lovrenc	Černe	Žabnica	36
Kajzer Valentin	Ješterl	Dorfarje	35	Berčič Luka	Mihic	Žabnica	37
Porenta Georg	Pauliš	Dorfarje	36	Lužan Blaž	Muzel	Žabnica	38
_____	Pavle	Dorfarje	37	Kuralt Johann	Podlipnik	Žabnica	39
Berčič Mihael	Blejc	Dorfarje	38	Mueller Johann	Jergelc	Žabnica	40
Berčič Ana	Plašnjak	Dorfarje	39	Kuralt Johann	Verbančik	Žabnica	41
Triler Mina	Rotar	Dorfarje	40	Dolinar Anton	Bankovše	Žabnica	43
_____	Žajgel'va kajža	Dorfarje	41	Pokorn Jakob	Pokorn	Žabnica	44
Triler Georg	Lužar	Dorfarje	42	Schiffrer Franc	Grogorč	Žabnica	45
Vidmar Franc	Konjar	Dorfarje	43	Dolinar Johann	Doliner	Žabnica	46
Logonder Martin	Franck	Dorfarje	44	Mueller Urban	Polenc	Žabnica	47
Arher Peter	Peter	Dorfarje	45	Schiffrer Johann	Tajne	Žabnica	49
Triler _____	Rotarjov Šoštar	Dorfarje	40	Jugovic Johann	Baižel	Žabnica	50
Dolenc Georg	Rot	Žabnica	1	Omejc Anton	Dolinarjeva kajža	Žabnica	51
Novak Andrej	Tončk	Žabnica	2	Schiffrer Franc	Gregorčeva kajža	Žabnica	52
Lužan Martin	Brojan	Žabnica	3	Pokorn matevž	Slekar	Žabnica	53
Schiffrer Johann	Šifrer	Žabnica	4	_____	Farovš	Žabnica	54
Kuralt Johann	Miklavž	Žabnica	5	Polenc Primož	Fortunc	Žabnica	55
Logonder Johann	Jerga	Žabnica	6	Kuralt Jožef	Janček	Žabnica	56
Fik Jernej	Mert	Žabnica	7	Lužan Blaž	Muzelnova kajža	Žabnica	57
Porenta Johann	Jurca	Žabnica	8	Lužan Matevž	Peršenk	Šutna	1
Hafner Jurij	Povelc	Žabnica	9	Benedik Jakob	Štebale	Šutna	2
Schiffrer Martin	Urbančk	Žabnica	10	Hafner Johann	Matuvžova kajža	Šutna	3
Kuralt Matevž	Leben	Žabnica	11	Fik Johann	Bena	Šutna	4
Kuralt Peter	Kert	Žabnica	12	Berčič Franc	Lačnik	Šutna	5
Schiffrer Matevž	Jamnik	Žabnica	13	Vodnik Johann	Brojan	Šutna	6
Kuralt Johann	Križaj	Žabnica	14	Oman Luka	Oman	Šutna	7

Ravniher Matevž	Mlečenk	Šutna	8	Wohlgemuth Tomaž	Fortuna	Bitnje	19
_____	Hostnik	Šutna	9	Eržen Martin	Bajžel	Bitnje	20
Likar? Valentin	Peterca	Šutna	10	Rahunc? Matevž	Gabernik	Bitnje	21
Triler Lovrenc	Soršek	Šutna	11	_____	Mlinarjova kajža	Bitnje	23
Pikuš? Sebastjan	Boštjan	Šutna	12	Križner Georg	Jurčik	Bitnje	24
Kmet Georg	Krivie	Šutna	13	_____	Slekar	Bitnje	25
Kuralt Urban	Jernač	Šutna	14	Gasar Simon	Sončar	Bitnje	26
Jauh Gašper	Batink	Šutna	15	_____	Starhinc	Bitnje	27
Oman Jožef	Šerčel	Šutna	16	Hafner Urban	Jurčikova kajža	Bitnje	28
Pokorn Johann	Kmetelc	Šutna	17	Wohlgemuth Jakob	Ančenk	Grenc	1
Kuralt Michl	Leben	Šutna	18	Triler Bartolomej	Mihel	Grenc	2
Porenta Johann	Fortuna	Šutna	19	_____	Javh	Grenc	3
Cegnar Urban	Cegnar	Šutna	20	Triler Tomaž	Čik	Grenc	4
Vilfan Andrej	Šuštar	Šutna	21	Langerholc Luka	Šbale	Grenc	5
Pokorn Martin	Bolcel	Šutna	22	Pevc Johann	Matevžek	Grenc	6
_____	Rozman	Šutna	23	Mahoven? Marko	Kopač	Grenc	7
Jenko Blaž	Martinc	Šutna	24	Jugovic Anton	Urban	Grenc	8
Homan Matjaž	Podlesnik Lebena	Šutna	25	Jugovic Peter	Johan	Grenc	9
Arer Gregor	Arar	Šutna	26	Triler Georg	Maslar	Grenc	10
Potočnik Georg	Kolenc	Šutna	26	Hafner Lovrenc	Sokš	Grenc	11
Križnar Franc	Strovc	Šutna	27	Triler Mihl	Oratar Martinčk	Grenc	12
Stupnikar? Andrej	Kajžove	Šutna	28	Telban Urban	Marti	Grenc	13
_____	Jamnik	Šutna	29	Demšar Franc	Hobjan	Grenc	14
Eržen Johann	Močnik	Šutna	30	Hafner Mihl	Kušterman	Grenc	15
_____	Turk	Šutna	31	Hafner Georg	Jur	Grenc	16
Fik _____	Brive	Šutna	32	Vilfan Martin	Jurman	Križna Gora	1
Vindišer Lovrenc	Primštal	Šutna	33	Rauniher Matevž	Andrejčik	Križna Gora	2
Ambrožič Uršula	Trajbar	Šutna	34	Završnik? Jožef	Andrejčkova kajža	Križna Gora	3
Rakovic? Simon	Kramar	Šutna	35	Završnik Jožef	Mežnar	Križna Gora	4
Berčič _____	Andreičik	Šutna	36	Pintar? Johann	Alovc	Križna Gora	5
Pokorn Franc	Francon	Šutna	37	Vilfan Johann	Joženk	Križna Gora	6
Ziherl Lovrenc	Mlinar	Bitnje	1	Okorn? Mihael	Luskovc	Križna Gora	7
Pečnik Anton	Borštnik	Bitnje	2	Rant Lovrenc	Lorenc	Križna Gora	8
Kuralt Johann	Sok	Bitnje	3	Kokalj Štefan	Jakelj	Križna Gora	9
Hren? Aleš	Jakovc	Bitnje	4	Vilfan Andrej	Andrej	Križna Gora	10
Žontar Gašper	Jur	Bitnje	5	Pogačnik Franc	v Bercah	Križna Gora	11
Žagar Andrej	Miklaus	Bitnje	6	Jurčič Johann	Oratar	Križna Gora	12
Hirschenfelder Franc	Goizel	Bitnje	7	Rauniher Matevž	Kalan	Križna Gora	13
Novak? Helena	Bolč	Bitnje	8	Rauniher Johann	Srednik	Križna Gora	14
_____	Borštenca	Bitnje	9	Rauniher Georg	Srednikova kajža	Križna Gora	15
Jenko Johann	Mežnar	Bitnje	10	Završnik Martin	Šuštar	Križna Gora	16
Triler Andrej	Capun	Bitnje	11	Brelj Andrej	Tominc	Križna Gora	17
Rajgelj Matevž	Rožanc	Bitnje	12	Peternel Martin	Natrati	Križna Gora	18
Porenta Luka	Bilban	Bitnje	13	Dolar? Andrej	Muja	Planica	1
_____	Repnikova kajža	Bitnje	14	Košir Primož	Berčnik	Planica	2
Porenta Tomaž	Bende	Bitnje	16	Valentinčič Anton	Jakopc	Planica	3
Kokalj Gašper	Repnik	Bitnje	17	Valančič Johann	Jamnik	Planica	4
Križner Johann	Gregar	Bitnje	18	Rant Luka	Mežnar	Planica	5

Prevnik? Matevž	Šoštar	Planica	6
Križaj Matevž	Blažik	Moškrin	1
Langerholc Jakob	Šteis	Moškrin	2
Jenko Johann	Martin	Moškrin	3
Križnar Georg	Pauličik	Moškrin	4
Demšar? Primož	Nabrezove	Moškrin	5
—————	Jošt	Moškrin	6
Porenta Andrej	Francek	Pevno	1
Langerholc Peter	Gregorč	Pevno	2
Bozovičar Martin	Maslar	Pevno	3
Alič Gregor	Alič	Pevno	4
Proj Mihael	Proj	Pevno	5
Porenta Georg	Mežnar	Pevno	6
Proj Valentin	Tone	Pevno	7
Jenko Luka	Mihelovec	Pevno	8
Kalan Martin	Oman	Pevno	9
Kalan Johann	Štine	Pevno	10
Porenta Valentin	Matjaž	Pevno	11
Vilfan Uršula	Kajža	Pevno	12
Logonder Peter	Fortuna	Pevno	13
Pečnik? Jožef	Franček	Pevno	14
Žagar Georg	Tinče v Popirnc	Pevno	15
—————	Projova kajža	Pevno	16
Jamnik Peter	Gorjanc	Stari Dvor	1
Križnar Matevž	Tajne	Stari Dvor	2
Telban Štefan	Hobjan	Stari Dvor	3
Vilfan Tomaž	Maškon	Stari Dvor	4
Rupar Georg	Jurkovec	Stari Dvor	5
Triler Andrej	Jernejčk	Stari Dvor	6
Zakotnik Mihael	Anzelc	Stari Dvor	7
Krek Georg	Krek	Stari Dvor	8
Koenig Johann	Kinh	Stari Dvor	9
Triler Lovrenc	Jakopč Golob	Stari Dvor	10
Triler Valentin	Kovaček	Stari Dvor	11
Triler Mihael	Matecel	Stari Dvor	12
Triler Jakob	France	Stari Dvor	13
—————	Krekova kajža	Stari Dvor	14
Triler Valentin	Matecel'va kajža	Stari Dvor	15
Zakotnik Mihael	Anzelc'va kajža	Stari Dvor	16

Rodbine na Stari Vrhniki

Emma Goričan

Ko sem pred desetimi leti pri sorodniku videla njegov rodovnik, sem se odločila, da ga naredim še zase. Delo me je pritegnilo bolj kot sem pričakovala. V nekaj letih sem raziskala svoje sorodstvo v globino in širino in pri tem spoznala, kako resnična je posplošena izjava, da smo si itak vsi v sorodu. Sorodstvene povezanosti med mojimi predniki in njihovimi potomci so se razraščale in kaj kmalu sem spoznala, da je temeljita raziskava najbolj učinkovita, če sistematično obdelam vse za raziskano področje razpoložljivo arhivsko gradivo. S tem mislim predvsem na matične knjige in popise župljanov.

Na ta način sem obdelala večino tistih župnij, kjer je bilo največ mojih prednikov in sorodnikov. Posebej pa sem se posvetila svojemu rodnemu kraju – Stari Vrhniki, kjer sem doma in poznam vse sosede in vsak kotiček v kraju in okolici.

Ko sem začela svoje rodoslovno delo, nisem slutila, da me bo radovednost zapeljala še v raziskovanje zgodovine hiš in hišnih lastnikov.

Najprej sem se prepričala, da imam za vsak rod iz vsake domačije dokaj popoln rodovnik. Velika večina mojih sosedov ima zdaj v moji evidenci dovolj podatkov, da jim lahko na preprost način natisnem njihov rodovnik za pet do deset generacij. Ravno tako pa lahko izdelam pregled vseh potomcev vsakega najstarejšega znanega začetnika nekega rodu.

Ko sem se o tem prepričala, sem se odločila, da to pridobitev predstavim prebivalcem kraja in vsem drugim, ki bi jih to lahko zanimalo. Spomladi 2007 sem pregled domačij v Stari Vrhniki javno predstavila. Gradivo imam tudi v pisni obliki, nisem pa ga še uredila za objavo. Tudi nisem prepričana, da ga bom.

Zaradi prepletenosti rodovnikov tudi ni lahko izbrati načina predstavitve, s katerim bi se izognila mnogim večkratnim prekrivanjem.

Osnovni namen moje evidence je preglednost sorodstva in možnost izdelave poljubnega rodovnika. Poljubnega po obsegu, vsebini in obliki. Poleg tega pa so zbrani podatki uporabni še za kaj drugega. Možne so različne statistike in, kar je morda še bolj uporabno, primerjave med podobno obdelanimi drugimi področji. Zbrano gradivo je torej lahko uporabno tudi za strokovno obdelavo. S tem hočem poudariti, da je moje delo ljubiteljsko, saj nisem zasledovala znanstveno-raziskovalnih ciljev.

V tej predstavitvi bom svoje delo predstavila le v bistvenih sestavinah. Podrobnejšo predstavitev še vedno urejam. Interesentom pa sem kadarkoli pripravljena postreči z vsem, kar vem.

Kaj je torej tisto, kar se mi je pri raziskovalnem delu nabralo? Predvsem zbirka imen in priimkov, Datumov in krajev rojstva, poroke in smrti. In kar vse to poveže v rodovnik: njihove sorodstvene povezave – razvidnost družin in rodov. Ob tem temeljnem gradivu vsakega rodovnika pa sem zapisovala še marsikaj takega, kar te osnovne podatke dodatno osvetljuje. To so npr. poklici ali dejavnosti, vzroki smrti, pripetljaji, opombe, premoženjske posebnosti in krajše ali daljše zgodbe. Ker so prebivalci neke domačije bolj poznani po hišnem imenu kot po priimku, sem skušala vsaki osebi dodati tudi ta važni atribut. Hišno ime ohranijo člani družine navadno vse življenje. Pogosto tudi v primeru, da se odselijo iz rodne domačije. Le poredko nisem imela lahke odločitve pri določitvi hišnega imena.

Na splošno prevladuje prepričanje, da se imena, priimki, krajevna in hišna imena ne spreminjajo. To ni res. Težko bi rekla, katera so bolj obstojna, vendar se spreminjajo tudi hišna imena. Kljub temu sem se odločila, da bom predstavitev svojega dela podala po hišnih imenih.

Spisek hišnih imen in njihovih lastnikov podajam po tistem spisku, ki je nastal po obdelavi ohranjenega gradiva ob popisu prebivalstva iz srede 18. stoletja. Prvo ljudsko štetje je bilo v naši deželi po letu 1750. Odredila ga je cesarica Marija Terezija. Vrhnika je ena izmed župnij, kjer so se še ohranile listine tega štetja. Stara Vrhnika je leta 1754 imela 62 družin, ter 353 prebivalcev; 173 moških in 180 žensk. Od tega je bilo otrok od 1 do 15 leta 163. Čeprav zgodovinska opisuje to štetje za ne najbolj točno zaradi novačenja v vojsko in davkov. Leta 1880 je bilo 448 prebivalcev, to je 105 več v 126 letih. Glede na štetje v letu 1860 in 1880 pa 4 manj. Verjetno zaradi velike umrljivosti, nalezljivih boleznih, slabih življenjskih pogojev, odhodi od doma s trebuhom za kruhom. Tudi Amerika je sprejela kar nekaj naših vaščanov, posebno Vrhničanov.

Kar velikokrat mi je bil dobrodošel ta popis prebivalstva, da sem lahko preverila ali potrdila gospodarje po hišah in število otrok.

Danes, v letu 2008, imamo na vasi več kot 160 hišnih števil, 662 prebivalcev, od tega okrog 135 otrok do polnoletnosti.

V spodnjem spisku torej podajam po zaporedju hišnih števil hišna imena, lastnike ob popisu in ponekod nekaj dodatnih informacij. Današnji prevladujoči obliki hišnega imena dodajam v oklepaju ime kot je zapisano v popisu.

- 1 Bančar (Banzhar) – Martin Jurca 26 let z ženo Nežo Naglič, rojena 1793 in 3 otroci.
- 2 Ježenčan (Jesenzhan) – Jakob Kenk rojen 1774, z ženo Uršulo Lenaršič 48 let, otroci.
- 3 Blažovc (Blashouz) – Štefan Popit, ventulus 50 let z ženo Heleno Smrtnik 48 let.
- 4 Mihelč (Mihelzh) – Janez Slabe, rojen 1791, žena Marija Rode, otroci.

- 5 Krajnc (Krainz) – Jakob Caserman 48 let, žena Uršula 38 let, otroci.
- 6 Skrotnik (Skrutnig) – Lovrenc Homovc, žena Helena Novak, rojena 1789.
- 7 Kokal (Kokail) – Blaž Mikš 48 let, žena Barbara Borštnik 49 let, sin Gregor rojen 1811.
- 8 Apnenčar (kasneje Markove- op.p.) – Matija Skrotnik rojen 1781, žena Marija Čuk, otroci.
- 9 Verbič (Verbz) – Janez Grom 29 let, sam vpisan 2. Križaj Tomaž 1797, žena Jerica Logar, Zaplana 10.
- 10 Kobala– Lovrenc Ogrin iz Ligojne, vdovec (vpisan sam)
- 11 Jurčovš (Jurzesh) – Helena Nagode 58 let (vpisana sama)
- 12 Jelovšek (Jelloushek) (kasneje Špikelj na vasi) – Jakob Rode rojen 1787, žena Helena Grom, otroci.
- 13 Mertene – Jakob Leskovec 58 let, z ženo Heleno Skrotnik 38 let.
- 14 _____
- 15 Komar – Gašper Novak vdovec 62 let
- 16 Sluga – Jurij Jelovšek ventulus - 52 let...
- 18 Lakanc (Lukanz) – Gregor Kozjek rojen 1787, z ženo Nežo Novak 34 let, otroci...
- 19 Čuk (Zhuk) – Jožef Bratina 33 let z
- 20 Povše (Pouse) (kasneje Abraht - op.p.) Marija Abraht vdova 48 let s sinom Valentinom
- 22 Bizjak (Besiak - Johan Novak rojen 1797 z družino....
- 23 Andrečkovec (Andrejzhek) – Simon Skubel, rojen 1780 z družino
- 24 Jelenovc (Jelenouz) (kasneje Alojvec) – Tomaž Grom, rojen 1787 z
- 25 Lavr (Loure) – Anton Petkovšek, rojen 1777 z družino....
- 26 Jereb – Mihael Grom, rojen 1784, družina...
- 27 Hribc (Hribz) – Jakob Rode, rojen 1787, družina...
- 28 Trevn (Trevn) (danes Lukovcova Francka) Primož Grom, rojen 1779
- 29 Kink – Mihael Kenk 58 let.
- 30 _____
- 31 Pogoznik – Blaž Sternad 54 let z
- 32 Černe-Ceme (Zherne) – Matevž Petkovšek – PS, umrl in prečrtano.
- 33 Kirn – Elizabeta Perko, vdova 46 let, Luka Trček 29 let
- 34 Žakel (Shakel) – Marija Zorc vdova z
- 35 Kocjan (Kozian) (danes Jakc) – Valentin Kenk 38 let
- 36 Klama – Gašper Terpin, rojen 1791, družina
- 37 Andrec (Andreizhek) – Matija Ogrin, rojen 1799 z ...
- 38 Mesc (Mssz) – Anton Ogrin 1793...
- 39 Grom (danes Dežel) – Lovrenc Grom, rojen 1796 ...
- 41 Hladnik – Simon Rode, rojen 1782

- 42 Špan (Shepan) - Martinn Nagode 26 let
 43 Srnel - Jernej Ogrin 65 let
 44 Dežela (Dushela) (danes Gom) - Jurij Pečnik 78 let.
 45 Španova pestota - ____
 46 Pavlet - Pavel Kenk, rojen 1775....
 47 Klobasa (danes pri Luk) - Matevž Podlipec, rojen 1780.
 48 Podguselnkova pestota - Jakob Jurca 48 let.
 49 Plon, Plane (Plon) - Nikolaj Zorn, rojen 1779, žena Helena Ogrin 35 let...
 50 Tišler (Tishler) - Gregor Mesec, rojen 1777, žena Helena Ogrin 44 let z ...
 51 Klobas (Klobous) - Blaž Podlipec, vdovec 73 let, sin Jakob rojen 1797
 52 Lukovc (Lukouz) - Anton Grom, rojen 1798.
 53 Špikel (Shpikel) - Mihael Skrotnik rojen 1784 z...
 54 Španova pestota - Martin Sorc (Žaklov), 54 let z dužino...
 55 Kovač (danes pri Maravc) - Tomaž Novak (Bizjakov) z ženo Nežo Potrebuješ.
 56 Škantel (Shkantel) - Matija Čelešnik, rojen 1780, z ženo Uršulo Zorc...
 57 Škupnik (Shkupnik) - Matevž Rode 73 let, z ženo Uršulo Verbič 67 let in družino.
 58 Rode - Gašper Rode 54 let, žena Marija Kenk 50 let in družino.
 59 Malnar - Lovrenc Kenk rojen 1792, žena Helena 32 let.
 60 Figar - Jurij Slabe, rojen 1787 z Jerico Trček 31 let in družino.
 61 Štefk - Matevž Gabrovšek, rojen 1785, z ženo Elizabeto Šušteršič 30 let in otroci
 62 Varšk (Varšeg) - Valentin Slabe rojen 1780, žena Apolonija Celarc 38 let.
 63 Grum - Johan Slabe rojen 1777, žena Apolonija Celarc 38 let
 64 Corn (Zorn) - Jurij Corn 54 let, žena Helena Alič 44 let in otroci.
 65 Rode pod Čelom (pod Zhelom) - Simon Rode in otroci.

V uvodu sem povedala, da je moja rodoslovna datoteka močno prepletena, saj je povsem normalno, da so se zakoni skleпали pretežno v okviru domače župnije. Zato tudi prihaja do sklepanja zakonskih zvez med sorodniki. Le poredko gre pri tem za poroko med bratrancem in sestrično. Če sta že bila ženin in nevesta kakorkoli v sorodu, je bilo to že toliko oddaljeno, da se zanj niti vedelo ni več.

Ko sem spremljala prisotnost priimka pri posamezni domačiji, se je pokazalo, da se je priimek skoraj pri vsaki domačiji vsaj enkrat spremenil, pri nekaterih večkrat, samo pri Kenk pa je v vsem proučevanem obdobju ostal nespremenjen.

Z rodoslovnimi programi zlahka izdelamo spisek potomcev katerekoli izhodiščne osebe. Ne poznam pa programske rešitve, ki bi bila sposobna spremljati družine, ki so živele na določeni domačiji. To je treba narediti 'pol ročno'. Meni tudi to delo ni jemalo preveč časa, saj sem dobra poznavalka kraja in ljudi, dokaj dobro pa se mi je pri mojem delu razkrila tudi zgodovina.

Če na primeru pokažem, kako lahko za vsako osebo zlahka iztiskam rodovnik, bom izbrala enega za primer. Franc Caserman, rojen leta 1938 ima svoje evidentirane prednike prikazane na zgoščen način po sistemu, kjer ima vsaka oseba svojo ahnentafel številko. Ta sistem oštevilčenja dodeljuje izhodiščni osebi številko 1, moški predniki v naslednji generaciji dobijo številko, ki je dvakrat večja, torej $X*2$, matere pa $X+2+1$

1, Franc Caserman, 14.11.1938, Stara Vrhnika 5 (16)

Druga generacija

- 2, Franc Caserman, 09.02.1897, Stara Vrhnika 5
- 3, Franciška Ogrin, 30.05.1901, Stara Vrhnika 56

Tretja generacija

- 4, Franc Caserman, 04.10.1867, Stara Vrhnika 5
- 5, Marija Slabe, 09.08.1870, Stara Vrhnika 60
- 6, Martin Ogrin, 11.11.1869, Stara Vrhnika 23
- 7, Franciška Suhadolnik, 24.03.1872, Stara Vrhnika št.8

Četrta generacija

- 8, Martin Caserman, 26.10.1837, Stara Vrhnika 5
- 9, Apolonija Voljč, 03.02.1842, Vrhnika 76
- 10, Jurij Slabe, 24.12.1826, Stara Vrhnika 60
- 11, Franciška Sedej, 30.10.1843, Rovte
- 12, Gašper Ogrin, 30.12. 1836, Stara Vrhnika 23
- 13, Helena Trček, 02.05.1842, Stara Vrhnika 33
- 14, Tomaž Suhadolnik, 18.12.1840, Stara Vrhnika 8
- 15, Franciška Furlan, 26.01.1845, Verd 23

Peta generacija

- 16, Primož Caserman, 08.06.1800, Stara Vrhnika 5
- 17, Marija Strnad, 25.05.1803, Stara Vrhnika 31
- 18, Luka Voljč, 06.10.1803, Vrhnika 76
- 19, Marija Šušteršič, 30.03.1808, Vrhnika 189, Breg
- 20, Jurij Slabe, 23.04.1787, Stara Vrhnika 60
- 21, Jerica Trček, 05.03.1788, Smrečje 8
- 22, ____ Sedej, ~ 1814, Rovte
- 23, Neža Modrijan, 20.12.1814, Stara Vrhnika 60
- 24, Luka Ogrin, 04.10.1805, Velika Ligojna 17. 32
- 25, Marija Skubelj, 21.01.1811, Stara Vrhnika 23
- 26, Valentin Trček, 14.02.1789, Zaplana 3
- 27, Jerica Perko, ____ 1809, Stara Vrhnika 33
- 28, Marko Suhadolnik, 30.03.1813, Blatna Brezovica 29
- 29, Elizabeta Skrotnik, ____ 1809, Stara Vrhnika 8
- 30, Tomaž Furlan, 04.12.1816, Verd 23
- 31, Helena Petkovšek, ~ 1822, Verd 8

Šesta generacija

- 32, Jakob Caserman, 03.07.1778, Stara Vrhnika 5
- 33, Uršula Jereb, ~ 1776, Rovte 55
- 34, Blaž Strnad, 02.02. 1771, Stara Vrhnika 31
- 35, Margareta Kenk, 19.03.1769, Stara Vrhnika
- 36, Anton Voljč, ~ 1765, Vrhnika 76
- 37, Uršula Korenčan, ____ 1778, ____

- 38, Jurij Šušteršič, 03.04.1776, Vrhnika 80, Betajnova
 39, Marija Borštnik, 24.06.1782, Bistra 1, Vrhnika
 40, Valentin Slabe, __. __.1754, Stara Vrhnika
 41, Margareta Oman, ~ 1746, Stara Vrhnika
 42, Janez Trček, ~ 1760, Smrečje
 43, Maruša Treven, ~ 1760, Smrečje
 48, Boštjan Ogrin, 13.01.1780, Velika Ligojna 18
 49, Barbara Logar, __. __.1781, Trst
 50, Simon Skubelj, 23.10.1780, Stara Vrhnika 23
 51, Magdalena Prošnik, 13.07.1772, Podlipa 18
 52, Martin Trček, ~ 1760, Zaplana 3
 53, Helena Petkovšek, ~ 1760, ____
 54, Luka Perko, ~ 1787, Stara Vrhnika 33
 55, Elizabeta Novak, 23.10.1770 NI, Stara Vrhnika 22
 56, Valentin Suhadolnik, ~ 1780, ____
 57, Magdalena Makovec, ~ 1780, ____
 58, Matija Skrotnik, 24.02.1781, Stara Vrhnika 8
 59, Marija Čuk, ~ 1780, ____
 60, Martin Furlan, ~ 1790, ____
 61, Elizabeta Mihevc, ~ 1790, ____
 62, Jožef Petkovšek, 22.02.1789, Vas 41
 63, Marija Tavčar, ~ 1793, Verd 24

Sedma generacija

- 64, Jakob Caserman, ~ 1750, Stara Vrhnika
 65, Elizabeta Ogrin, 12.11.1749, Stara Vrhnika 3
 68, Jernej Strnad, 15.08.1740, Stara Vrhnika
 69, Jerica ____, ~ 1746, ____
 70, Jurij Kenk, 10.04.1736, Stara Vrhnika
 71, Uršula Ogrin, 01.10.1736, Ligojna
 76, Luka Šušteršič, ~ 1745, Žažar ?
 77, Marija Mesec, 14.08.1753, Breg, Vrhnika 80
 78, Tomaž Borštnik, ~ 1750, Rovte
 79, Margareta Kokalj, ~ 1750, Vrhnika, Mirke 4
 80, Jožef Slabe, 14.03.1709, Stara Vrhnika
 81, Uršula ____, ~ 1710, ____
 82, Jurij Oman, ~ 1712, ____
 83, Margareta ____, ~ 1726, ____
 96, Primož Ogrin, 06.05.1722, Ligojna
 97, Marija Urh, ~ 1740, ____
 98, ____ Logar, ~ 1750, ____
 99, ____, ~ 1750, ____
 100, Matevž Skubelj, ~ 1747, Podlipa 10
 101, Uršula Kenk, ~ 1740, Stara Vrhnika
 116, Boštjan Skrotnik, 18.01.1738, Stara Vrhnika
 117, Uršula Čelešnik, ~ 1750, Stara Vrhnika 25
 124, Andrej Petkovšek, ~ 1750, Vrhnika 21
 125, Marija Petrič, ~ 1765, Verd

Osma generacija

- 128, Mihael Caserman, 26.08.1719, Vrhnika, Vas
 129, Barbara Krajnc, 26.11.1719, Stara Vrhnika
 130, Blaž Ogrin, 29.01.1709, Ligojna
 131, Marjeta Mavsar, 12.07.1712, Ligojna
 136, Andrej Strnad, 23.11.1714, Stara Vrhnika
 137, Barbara ____, ~ 1715, ____
 140, Mihael Kenk, 11.09.1710, Stara Vrhnika
 141, Katarina ____, ~ 1712, ____
 142, Janez Ogrin, 26.05.1712, Sap
 143, Neža ____, ~ 1710, ____
 152, Tomaž Šušteršič, 09.12.1734, Žažar 26
 153, Helena, ~ 1735, ____
 154, Martin Mesec, 31.10.1721, Breg
 155, Uršula Dobenc, 19.09.1723, Hrib, Vrhnika
 158, Janez Kokalj, 25.05.1713, Razor

- 159, ____ Alič, ~ 1715, ____
 160, Jurij Slabe, ~ 1680, ____
 161, Marija ____, ~ 1680, ____
 192, Janez Ogrin, 17.12.1688, Mala Ligojna
 193, Neža ____, ~ 1690, ____
 194, Jurij Urh, ~ 1710, Velika Ligojna
 195, ____, ~ 1715, ____
 200, Luka Skubelj, ~ 1720, Podlipa 10
 201, ____, ~ 1720, ____
 202, Andrej Kenk, 01.09.1699, Stara Vrhnika
 203, Jerica Vitez, ~ 1682, ____
 232, Marko Skrotnik, 22.03.1700, Stara Vrhnika
 233, Uršula Lukanc, ~ 1700, Stara Vrhnika
 234, Janez Čelešnik, ~ 1715, ____
 235, Neža ____, ~ 1709, ____

Deveta generacija

- 256, Andrej Caserman, 16.11.1678, Vrhnika, Vas
 258, Martin Krajnc, 22.10.1692, Stara Vrhnika
 259, Neža Mervec, ~ 1697, ____
 260, Jurij Ogrin, __.04.1676, Breg
 261, Neža ____, ~ 1680, ____
 262, Janez Mavsar, ~ 1685, Velika Ligojna
 263, ____, ~ 1685, ____
 272, Mihael Strnad, ~ 1690, Stara Vrhnika
 273, Doroteja ____, ~ 1690, ____
 280, Gregor Kenk, 18.01.1679, Stara Vrhnika
 281, Helena Nagode, ~ 1687, Ravnik
 284, Jakob Ogrin, 10.06.1666, Ligojna
 285, Elizabeta Simon, 01.11.1675, Sap
 304, Marko Šušteršič, ~ 1710, Žažar?
 305, Barbara Govekar, __. __.17 __, ____
 308, Jožef Mesec, ~ 1679, ____
 309, Jerica ____, ~ 1690, ____
 310, Štefan Dobenc, 22.12.1668, Vrhnika, Breg
 311, Barbara Konic, ~ 1697, Hrib
 384, Mihael Ogrin, ~ 1650, Mala Ligojna
 385, Elizabeta ____, ~ 1655, ____
 404, Jakob Kenk, 23.07.1668, Stara Vrhnika
 405, Marija Celarc, ~ 1670, Žažar
 406, Janez Vitez, ~ 1655, ____
 407, ____, ~ 1655, ____
 464, Jakob Skrotnik, 22.07.1655, Stara Vrhnika
 465, Marija ____, ~ 1670, ____
 466, Štefan Lukanc, 23.12.1658, Rovte
 467, Katarina, 1660, ____

Deseta generacija

- 512, Janez Caserman, 11.12.1647, Vrhnika, Vas
 513, Elizabeta ____, ~ 1650, ____
 516, Matija Krajnc, 26.06.1669, Stara Vrhnika
 517, Uršula ____, ~ 1665, ____
 520, Štefan Ogrin, ~ 1620, Ligojna
 521, Katarina ____, ~ 1620, ____
 560, Jakob Kenk, 03.06.1644, Stara Vrhnika
 561, Neža Šubec, 04.03.1646, Vrhnika, Vas
 568, Janez Ogrin, ~ 1625, Ligojna
 569, Marija ____, ~ 1625, ____
 570, Matija Simon, ~ 1650, Sap
 571, ____, ~ 1650, ____
 620, Jurij Dobenc, ~ 1600, ____
 621, Katarina Caserman, ~ 1610, Vrhnika
 622, Andrej Konic, ~ 1670, ____
 623, ____, ~ 1670, ____

- 808, Gregor Kenk, 28.02.1646, Stara Vrhnika
 809, Marija _____, ~ 1650, _____
 928, Jakob Skrotnik, ~ 1625, Stara Vrhnika
 929, Ana _____, ~ 1625, _____
 932, Jurij Lukanc, ~ 1620, Rovte
 933, Marjeta Grom, ~ 1620, Stara Vrhnika, Podčelo

Enajsta generacija

- 1024, Jurij Caserman, ~ 1620, Vrhnika, Vas
 1025, Katarina _____, ~ 1620, _____
 1032, Mihael Krajnc, ~ 1640, _____
 1033, Marija Sulc, ~ 1640, _____
 1120, Martin Kenk, ~ 1620, Stara Vrhnika
 1121, Eva _____, _____, _____
 1122, Martin Šubec, ~ 1610, Vrhnika
 1123, Marija _____, ~ 1610, _____
 1242, Matija Caserman, ~ 1580, _____
 1243, _____, ~ 1580, _____
 1616, Matija Kenk, ~ 1620, Stara Vrhnika
 1617, Elizabeta _____, ~ 1620, _____

Za vsako domačijo podajam tudi kratek zgodovinski oris:
 Npr. Pr' Krajnc: Domače ime po prvem znanem priimku

Krajnc. Na tej kmetiji prevladujeta samo dva priimka v 400 letih. Krajnc 4 rodove in Caserman 7 rodov. Priimka Krajnc ni več na Stari Vrhniki. Imajo pa Krajncovi zanimivo zgodbo z Blažovcevimi. Prvi znani Mihael Caserman sej poročil leta 1768 z Barbaro Krajnc, imela sta tri otroke. Barbara je pri 50. letih umrla. Pri Blažovc pa je umrl gospodar Blaž Ogrin pri 56 letih. Tako sta se Blažovcova vdova in 19 letna hči poročili pri Krajnc z gospodarjem vdovcem Mihaelom in 18 letnim sinom Mihaelom. Vsi danes živeči Casermani na Vrhniki izhajajo iz tega doma. Blažovcovi so me vprašali, kaj so imeli v preteklosti skupnega, da vsa polja mejijo z Krajncovimi. Verjetno je povezava tu s temi porokami. Priimek Caserman obstaja pri hiši 240 let. Sedanji gospodar je Franc r. 1938, z ženo Frančiško imata tudi 4 sinove in hči. Na vrtu si je Franc postavil novo hišo.

Za vzorec podajam še evidentirane potomce najstarejšega znanega Krajnc.

Na podoben način lahko prikažem rodovnike prednikov in potomcev še za vse druge živeče in nekdanje prebivalce Stare Vrhnike.

Potomci Mihaela Krajnc:

- 1 Mihael Krajnc * ~ 1640 + _____, 16__ = 28.10.1668 Marija Sulc * ~ 1640 + _____
 2 Matija Krajnc * 26.06.1669 + _____ = < 1692 Uršula _____ * ~ 1665 + _____
 3 Martin Krajnc * 22.10.1692 = 25.01.1719 Neža Mervec * ~ 1697
 4 Barbara Krajnc * 26.11.1719 + < 1768 = 21.02.1748 Mihael Caserman * 26.08.1719 + 10.04.1789
 5 Jakob Caserman * ~ 1750 + 20.05.1783 = 10.02.1768 Elizabeta Ogrin * 12.11.1749 + 29.11.1823
 6 Elizabeta Caserman * 29.10.1774 + _____, 18__
 = ~ 1804 Andrej Krašovec * ~ 1770
 7 Blaž Caserman * 29.01.1795
 7 Matevž Krašovec * 27.08.1804
 7 Elizabeta Krašovec * 27.10.1809 + 29.01.1813
 6 Jakob Caserman * 03.07.1778 + 16.12.1826 = 28.01.1799 Uršula Jereb * ~ 1776 + 23.06.1825
 = 10.10.1825 Apolonija Klemenčič * ~ 1780 + 10.07.1836
 7 Primož Caserman * 08.06.1800 + 20.01.1865 = 18.07.1827 Marija Rode * 06.08.1798 + 13.07.1836
 = 14.11.1836 Marija Strnad * 25.05.1803 + 06.01.1862
 8 Peter Caserman * 29.06.1828
 8 Nikolaj Caserman * 06.12.1830 = 03.03.1862 Marija Gutnik * ~ 1830
 8 Jakob Caserman * 14.06.1833 + 01.09.1834
 8 Martin Caserman * 26.10.1837 + 06.10.1902 = 09.02.1863 Apolonija Voljč * 03.02.1842 + 30.08.1915
 9 Tomaž Caserman * 20.12.1863 + 14.06.1865
 9 Marija Caserman * 24.09.1865
 9 Franc Caserman * 04.10.1867 + 11.05.1955 = 20.01.1896 Marija Slabe * 09.08.1870 + 19.11.1958
 10 Franc Caserman * 09.02.1897 + _____, 19__ = 12.04.1931 Frančiška Ogrin * 30.05.1901 + _____, 19__
 11 Janez Caserman
 11 Minka Caserman
 11 Franc Caserman * 14.11.1938 = Frančiška Mušič * _____, 1943
 12 Janez Caserman * _____, _____
 12 Marija Caserman * _____, _____
 12 Simon Caserman * _____, _____
 12 Mateja Caserman * _____, _____
 12 Mihael Caserman * _____, _____
 11 Gašper Caserman
 11 Pavel Caserman
 10 Marija Caserman * 09.05.1898 = 16.02.1925 Janez Novak * ~ 1898
 10 Jožef Caserman * 27.03.1901
 10 Ana Caserman * 04.08.1902
 10 Janez Caserman * 25.01.1904 + 28.07.1904
 10 Frančiška Caserman * 21.02.1905 + 29.08.1905

- 10 Ivan Caserman * 13.04.1906
 10 Andrej Caserman * 07.11.1907 = _____.1935 Frančiška Nagode * ~ 1910
 11 Andreja Caserman * ~ 1945 = ~ 1960 ____ Stanislav Caserman * _____.1940
 12 Borut Caserman * _____.1963
 12 Blaž Caserman * _____.1968
 10 Frančiška Caserman * 23.07.1909 + 03.11.1923
 9 Janez Caserman * 12.11.1869 = 08.05.1904 Marija Turk * 07.07.1879
 10 Marija Caserman * 10.03.1905
 9 Andrej Caserman * 14.11.1871
 9 Frančiška Caserman * 28.02.1875 = 24.06.1896 Jakob Žitko * 07.07.1869
 9 Helena Caserman * 13.04.1877 = 23.09.1912 Ivan Jazbec * 29.05.1871
 9 Matevž Caserman * 09.09.1879 = ~ 1980 Albina Bricelj * 01.03.1880
 9 Martin Caserman * 26.9.1881 + 23.03.1883
 9 Jožef Caserman * 28.03.1884
 9 Marija Caserman * 03.11.1886
 8 Simon Caserman * 25.10.1839 + 05.03.1916 = 01.07.1861 Neža Marolt * 20.01.1840 + 15.11.1904
 = 13.05.1906 Marija Nagode * ~ 1838
 9 Marija Caserman * 22.08.1862 + 22.01.1863
 9 Uršula Caserman * 11.10.1863 + 18.07.1918 = Franc Križaj * 27.01.1845 + 18.03.1919
 10 Peter Caserman * 14.01.1897 + 19.02.1897
 9 Neža Caserman * 02.01.1867 + 26.05.1867
 9 Janez Caserman * 21.06.1868
 9 Ignacij Caserman * 30.07.1871
 9 Marija Caserman * 28.05.1876
 9 Franc Caserman * 03.12.1878
 9 Marjeta Caserman * 14.12.1883 + JUL 1902
 9 Jakob Caserman * 25.07.1886
 8 Anton Caserman * _____.1842
 8 Marija Caserman * 31.03.1842 + 06.01.1905 = _____.1865 Janez Smrtnik * 30.12.1840 + 05.09.1891
 9 Janez Smrtnik * 07.05.1865 = 01.02.1892 Frančiška Žitko * 06.05.1869
 10 Marija Smrtnik * 17.11.1892 + 17.02.1895
 10 Frančiška Smrtnik * 03.12.1894 = 05.02.1923 Franc Bradeško * ~ 1894
 10 Marija Smrtnik * 13.01.1897
 = 16.09.1928 Franc Trček * ~ 1897
 11 Felicita Smrtnik * 26.04.1919
 10 Janez Smrtnik * 22.11.1898 = 28.02.1929 Ivana Mole * ~ 1900
 10 Anton Smrtnik * 23.05.1901 = 22.01.1033 Ana Gantar * ~ 1900
 10 Terezija Smrtnik * 04.10.1903 = 10.02.1925 Janez Ogrin * 07.02.1895
 11 Leon Ogrin * 18.04.1927 + 26.01.2000 = Amalija Osredkar * _____.1937
 12 Erika Ogrin * _____.1962 = _____. Vrhovec
 13 Sanja Vrhovec * _____.
 13 Tina Vrhovec * _____.
 12 Jana Ogrin * ~ 1966 = _____. Novak
 13 Mateja Novak * _____.
 13 Maruša Novak * _____.
 11 Ivanka Ogrin * 11.11.1925 + 04.08.,1997 = ~ 1953 Jernej Kovač * 21.08.1928
 12 Stanislava Kovač * NOV 1946 = Kavčič Franc * ~ 1946
 13 Borut Kavčič * 26.02.1961 = Maja Škerl * _____.
 14 Maša Kavčič * 05.10.1998
 14 Andraž Kavčič * 05.10.1998
 13 Tanja Kavčič * 15.05.1979
 12 Helena Kovač * 09.08. 1953 = Anton Hudolin * CCA18.12.1950
 13 Helena Hudolin * 17.06.1972 = Sandi Svalina * 13.09.1969
 14 Otilija Svalina * 26.04.2001
 13 Andrej Hudolin * 10.07.1977
 12 Andreja Kovač * 06.04.1960 = Latif Mulalič * 23.09.1958
 13 Damir Mulalič * 18.10.1981
 13 Alen Mulalič * 07.04.1987
 12 Vinko Kovač * 29.12.1963 = Marija Bradeško * 23.01.1966
 13 Ema Kovač * 02.03.1990
 13 Nika Kovač * 31.03.1993
 11 Mihaela Ogrin * 05.08.1932 = Jože Ogrin * 17.07.1930
 12 Dušan Ogrin * 20.11.1960 = Jelka Podlipec * 26.12.1962
 13 Aleš Ogrin * ~ 1982

- 13 Urška Ogrin * ~ 1985
 13 Jernej Ogrin * 26.01.1996
 13 Ajda Ogrin * 26.01.1996
 12 Magdi Ogrin * 31.03.1965
 12 Mateja Ogrin * 27.02.1969 = Pavle Velkavrh
 13 Špela Velkavrh * . 11.1990
 13 Janez Velkavrh * 27.01.1993
 13 Blaž Velkavrh * 21.08.1997
 11 Barbara Ogrin * 17.04.1935 = Pavel Gerbec * 18.06.1933
 12 Uroš Gerbec * 04.07.1966 = .11.1991 Marija Možina * 28.04.1967
 13 Petra Gerbec * 18.01.1992
 13 Jan Gerbec * 30.08.1995
 12 Mojca Gerbec * 22.05.1970 = Danijel Mivšek * __.__.1965
 13 Žan Mivšek * 14.07.1995
 13 Anže Mivšek * 11.04.1999
 10 Ivana Smrtnik * 15.11.1905
 10 Antonija Smrtnik * 14.05.1908
 10 Angela Smrtnik * 09.02.1910 = 27.06.1937 Karel Leskovec * 26.10.1904
 10 Stanislav Smrtnik * 06.11.1913
 9 Marija Smrtnik * 29.12.1867 = 03.01.1888 Anton Žitko * 11.01.1856
 8 Primož Caserman * 08.07.1847
 8 Pavel Caserman * 21.01.1844 + 22.01.1844
 7 Boštjan Caserman * 19.01.1804 + 06.03.1867 = 05.05.1832 Magdalena Voljč * 22.07.1801 + 21.02.1874
 8 Janez Caserman * 27.12.1832 = 02.06.1862 Margareta Kenk * 08.07.1821
 = 14.05.1893 Ana Pavlin * ~ 1834
 = 18.08.,1907 Marjeta Ogrin * 12.07.1866 + 12.06.1911
 8 Jerica Caserman * 24.01.1836 + 18.10.1861 = 21.05.1860 _____ Filipič * _____
 = 13.02.1865 Andrej Kuclar * __.__.1838 + 29.11.1894
 9 Marija Filipič * 08.11.1861
 9 Luka Kuclar * 09.10.1867
 9 Elizabeta Kuclar * 16.11.1869
 9 Ivana Kuclar * 30.08.1874
 9 Frančiška Kuclar * 23.08.1877
 9 Jurij Kuclar * 23.04.1880
 8 Margareta Caserman * 05.07.1839 + 15.06.1916 = 26.01.1862 Jurij Gregorka * 27.03.1825 + 08.05.1901
 9 Ivana Gregorka * 28.08.1865 + __.__.19__ = 31.05.1886 Janez Grom * 13.05.1859
 10 Ivana Grom * 28.08.1887
 10 Marija Grom * 01.05.1889 + 21.12.1967 = 22.04.1912 Franc Grom * 11.01.1883 + 13.03.1968
 11 Marija Grom * 11.09.1913 + 11.06.1914
 11 Frančišek Grom * 21.03.1915 = Frančiška Trček * 02.12.1913
 12 Frančišek Grom * __.__.1940 = ~ 1970 Mateja Grom * __.__.1943
 13 Tomislav Zoran Grom * ~ 1970 = ~ 1995 Katarina ____ * ~ 1970
 12 Bogdan Grom * .2.1945 = Meta * ~ 1945
 12 Albina Grom * ~ 1947
 11 Marjeta Grom * 09.02.1919
 11 Frančiška Grom * 29.11.1920 + 26.03.1998
 11 Janez Grom * 12.10.1922 + 09.08.1924
 11 Minka Grom * 26.05.1930 + 22.03.1978
 10 Frančiška Grom * 03.12.1893 + 01.11.1914
 8 Andrej Caserman * 26.10.1842 + 23.02.1913 = 03.02.1868 Uršula Petkovšek * 19.10.1843 + 26.04.1913
 9 Jerica Caserman * 21.03.1869 + 26.03.1874
 9 Marija Caserman * 13.10.1875
 9 Janez Caserman * 23.12.1879 + 04.10.1955 = 29.10.1906 Marija Mesec * 14.08.1888 + 28.12.1960
 10 Marija Caserman * 09.11.1907
 10 Frančiška Caserman * 28.02.1909 + 02.03.1909
 10 Matilda Caserman * 26.11.1910
 10 Ivana Caserman * 09.04.1912 + 04.04.1924
 10 Rok Caserman * 15.08.1913
 10 Pavla Caserman * 25.01.1915
 10 Frančišek Caserman * 30.10.1918
 10 Štefanija Caserman * 12.12.1919
 11 Stanislav Caserman * __.__.1940 = Andreja Caserman * ~ 1945
 12 Borut Caserman * __.__.1963
 12 Blaž Caserman * __.__.1968

- 10 Janez Caserman * 23.06.1921
 9 Apolonija Caserman * 08.02.1882 + _____.1911
 9 Frančiška Caserman * 23.01.1884 + 04.05.1887
 8 Anton Caserman * 13.01.1846
 7 Marija Caserman * 28.11.1807 + 05.12.1807
 7 Marija Caserman * ~07.09.1811 + 07.09.1811
 7 Tomaž Caserman * 18.12.1812 + 01.04.1816
 7 Jurij Caserman * 18.04.1816 = 20.02.1843 Helena Smrtnik * ~ 1815
 8 Ivana Caserman * 09.06.1847
 7 Uršula Caserman * 15.09.1822 + 25.08.1885 = 04.02.1849 Janez Leskovec * 04.04.1815
 8 Antonija Leskovec * 24.05.1850 + 02.06.1914 = 26.05.1873 Franc Križaj * 27.01.1845 + 18.03.1919
 9 Marija Juvanc * _____.1885
 8 Janez Leskovec * 29.08.1856 + 15.06.1911 = 10.05.1880 Ana Novak * 27.04.1857
 = 08.02.1886 Marija Križaj * 29.06.1852 + 24.01.1905
 = 27.05.1906 Marija Marolt * 09.11.1859 + 12.05.1922
 9 Marija Leskovec * 20.05.1881 + 04.03.1883
 9 Frančiška Leskovec * 10.01.1884 + 26.10.1901
 9 Marija Leskovec * 05.08.1885 + 23.08.1885
 9 Marija Leskovec * 04.07.1887
 9 Frančišek Leskovec * 04.12.1889
 9 Apolonija Leskovec * 07.02.1893
 9 Matija Leskovec * 16. 01. 1895 + 13.12.1898
 7 Matevž Caserman * 15.09.1822
 7 Neža Caserman * _____.1819 + 23.08.1823
 7 Marija Caserman * _____.1827
 6 Jerica Caserman * 06.03.1781 + 18.10.1783
 5 Marija Caserman * ~.1754 + 05.09.1756
 5 Mihael Caserman * 23.08.1754 + 24.08.1754

Prešernova sorodovina

Peter Hawlina

Tako je župnik Tomaž Zupan naslovil prvi obsežnejši rodovnik družine Prešeren. Tomaž, znan tudi kot Tomo, je bil pesnikov sorodnik v sedmem kolenu. Njegova mati je bila pesnikova druga sestrična. Prešernov rodovnik so raziskovali še mnogi drugi. V Slovenskem rodoslovnem društvu smo razpoložljive podatke združili in opravili še nekaj dodatnih raziskav. Vseh tako ali drugače sorodstveno povezanih oseb v tem rodovniku je zdaj 1461. Za prikaz tako velikega rodovnika tule ni prostora. Če koga zanima, si ga lahko ogleda na spletni strani:

<http://www.hawlina.com/ghtout/ghtindex.htm>.

Priimek Prešeren je v Sloveniji razmeroma pogost. V registru prebivalstva je v letu 2006 po navedbah Statističnega urada Republike Slovenije 336 oseb s tem priimkom in 206 oseb s priimkom Prešern. Leta 2001 je znani slovenski imenoslovec Janez Keber v svojem referatu med drugim povedal naslednje: *Zanimiv je vsem Slovencem znani priimek Prešeren. Izvor tega priimka sem v Sloveniji že pojasnil (gl. časopis Slovenija 1995, št. 4). Primerjava starejših in najnovejših statističnih podatkov pa odkriva nekaj zanimivih ugotovitev. Pogostost priimka Prešeren in različic dokazujejo podatki Centralnega registra prebivalcev Republike Slovenije: Prešeren (leta 2000: 372 oseb, tj. 195 moških in 177 ženskih), Prešern (2000: 228 oseb, tj. 130 moških in 98*

ženskih). Skupno je torej v Sloveniji po najnovejših podatkih 600 Prešernov. Po drugi svetovni vojni je obstajala še različica Preširen, kar dokazujejo statistični podatki konec leta 1997 (5 oseb), vendar njena odsotnost konec leta 2000 dokazuje, da so redki nosilci priimka Preširen ali pomrli ali se preimenovali v Prešeren ali Prešern. Zanimiva je še primerjava z letom 1971: Prešeren (397 oseb), Prešern (106 oseb). Ta kaže, da je število vseh Prešernov do leta 2000 zelo poraslo. To velja za različico Prešern, ki se je več kot podvojila, medtem ko je različica Prešeren celo rahlo upadla. Domnevamo lahko, da se je kar precej nosilcev priimka Prešeren preimenovalo v Prešern, in sicer morda tudi zaradi razlikovanja od slavnega pesnika Franceta Prešerna.

Težko bo kdaj kdo poskusil ugotoviti, koliko so nosilci tega priimka med seboj v sorodu. Najbolj zanesljiva primerjava bi bila genetska primerjava. Ta pa je danes še vedno razmeroma draga, kar je najbrž glavni razlog za to, da take primerjave še vsaj kakih deset let ne bomo dočakali.

Gotovo imajo mnogi današnji Prešerni skupnega prednika s pesnikom Francetom Prešernom. Zanimivo pa je, da v omenjeni datoteki ni nobenega danes živečega Prešerna. Očitno bi bilo treba raziskavi Prešernove sorodovine posvetiti še precej več časa, da bi povezali številne druge evidentirane sklope Prešernov. V referenčni datoteki Slovenskega rodoslovnega društva je namreč okrog 30 nepovezanih družinskih sklopov Prešernov.

Če že po dokončanih rodoslovnih raziskavah današnji Prešerni ne morejo dokazovati svojega sorodstva s pesnikom

pa je nekaj deset drugih priimkov takih, katerih nosilci ga lahko dokazujejo. Od sedmih otrok Šimna Prešerna in njegove žene Mine Svetina, je brat Jože mlad umrl, brat Jurij pa je bil kot duhovnik brez potomcev. Najstarejša sestra Jera se je poročila s Primožem Ambrožičem. Njen rodovnik (še) ni raziskan. Sestri Katarina, Urša in Lenka niso imele družine, imela pa jo je Mina, ki je z Jožefom Vovkom imela devet otrok. Vseh njunih evidentiranih potomcev je v šestih generacijah 471. Priimki teh oseb so: Agnese, Ambrožič, Arh, Arko, Avsenik, Baar, Bertoncelj, Bojc, Bolčina, Borovnik, Božeglav, Brajnik, Brejc, Buček, Burlačenko, Davidović, Debeljak, Dolar, Dular, Dvoržak, Čebular, Erlah, Črne, Eržen, Čuden, Favadore, Ferčej, Fertin, Finžgar, Fister, Gašperin, Globočnik, Godec, Gogala, Gojkovič, Golmajer, Gregore, Grom, Gruden, Howard, Hribar, Hubad, Hüll, Jakopič, Jan, Jančar, Jelovšek, Jeraj, Jugovic, Justin, Juvan, Kajdiž, Karba, Kaserovič, Kastelic, Kežzar, Kirn, Kokalj, Kos, Kosi, Kotnik, Kralj, Krive, Krničar, Legat, Leskovar, Ličof, Lorenčič, Luznar, Mandelj, Markelj, Markočič, Mavrič, Medved, Mekina, Memić, Mencinger, Mertelj, Milič, Mohor, Mrak, Noč, Novak, Panzanović, Papler, Pavlin, Pazlar, Pečenko, Perkins, Piber, Pogačar, Pogačnik, Por, Poshar, Potočnik, Pozaršek, Poznik, Prevoršek, Prešeren, Prijatelj, Rajhman, Rebolj, Resman, Reš, Rihtar, Rog, Roškar, Slavič, Smolej, Šimenc, Škerjanc, Škrjanc, Šoberl, Šolar, Šulin, Smolnikar, Sok, Srebrenjak, Strojnik, Svetina, Tajnikar, Tassi, Tavčar, Terlikar, Tipping, Torkar, Triplat, Tušar, Udovič, Valjavec, Varl, Vehar, Velikonja, Verbič, Verhek, Vidic, Vičič, Vogelnic, Voje, Volk, Volkar, Vovk, Vozel, Vozelj, Vremšak, Vrhunc, Worms, Zabukovec, Zajc, Zavrtnik, Zgonc, Zima, Zupan, Zupančič, Šebat, Žemlja, Žemva in Žibert.

dved, Meier, Mekina, Memić, Mencinger, Mertelj, Meterc, Mežan, Mežek, Mihelčič, Miketič, Milič, Mohor, Morelli, Mrak, Muhovec, Mulej, Murko, Murnik, Nagode, Nastran, Nemec, Noč, Novak, Okrožnik, Ovsenik, Ozebek, Palcar, Palušnik, Panzanović, Papler, Pavlin, Pavlovič, Pazlar, Pečenko, Pegam, Perkins, Peterlin, Peternel, Pezdic, Piber, Pogačar, Pogačnik, Poglajn, Pohar, Poklukar, Por, Poshar, Potočnik, Pozaršek, Poznik, Prestere, Pretnar, Prevoršek, Prešeren, Prijatelj, Pristov, Puntar, Raček, Rajhman, Rakar, Razinger, Rebolj, Repe, Resman, Reš, Rihtar, Rodič, Rog, Rozman, Rožič, Roškar, Schuppli, Sedovnik, Sirc, Skomave, Skuber, Slamnik, Slavič, Slivnik, Smolej, Smolnikar, Sodja, Sok, Srebrenjak, Straus, Strojnik, Svetina, Šimenc, Šiška, Škerjanc, Škrjanc, Šlibar, Šoberl, Šolar, Špin, Šulin, Šumi, Tajnikar, Tampuš, Tassi, Tavčar, Terlikar, Tipping, Toman, Tomšič, Torkar, Tosič, Triplat, Turchetto, Tušar, Udovič, Urh, Valant, Valjavec, Valte, Varl, Vehar, Velikonja, Verbič, Verhek, Vidic, Vičič, Vogelnic, Voje, Volk, Volkar, Vovk, Vozel, Vozelj, Vremšak, Vrhunc, Worms, Zabukovec, Zajc, Zavrtnik, Zgonc, Zima, Zupan, Zupančič, Šebat, Žemlja, Žemva in Žibert.

Rodovnik je predstavljen na:

<http://www.hawlina.com/Rodovniki/France/>

Raziskovanje rodovnikov se nikoli ne konča. Morda bo tudi ta objava koga pritegnila, da bo s svojimi raziskavami dopolnil dosedanje.

Po objavi tega prispevka v Gorenjskem glasu v začetku februarja 2008, je prišlo do nekaterih dopolnitev. Med zdaj znanimi potomci pesnikove sestre je zdaj vpisanih 545 oseb s priimki: Agnese, Ambrožič, Anderl, Arh, Arko, Avsenik, Ažman, Baar, Baloh, Berce, Berčon, Bergant, Bernard, Berner, Bernik, Bertoncelj, Bevc, Bešter, Bizjak, Blaznik, Bohinc, Bojc, Bolčina, Borovnik, Božeglav, Brajnik, Bratina, Brejc, Brglez, Brimelow, Brle, Brun, Buček, Bukovec, Bunc, Burlačenko, Cajhen, Davidović, Debelak, Debeljak, Demšar, Dežman, Dolar, Dolohar, Dornik, Dular, Dvoržak, Čarman, Čebular, Černe, Česen, Čibašek, Emeršič, Entor, Čop, Erlah, Črne, Eržen, Čuden, Čufar, Čufer, Fabijan, Favadore, Ferčej, Ferjan, Fertin, Finžgar, Fister, Frčej, Frtin, Gašperin, Gašperšič, Globočnik, Godec, Gogala, Gojkovič, Golec, Golmajer, Goričan, Gregore, Grom, Gruden, Hašimovič, Hlebanja, Horvat, Howard, Hribar, Hubad, Hüll, Iskra, Jakopič, Jalen, Jan, Jančar, Jelovšek, Jeraj, Jesenko, Jugovic, Jurgele, Justin, Juvan, Kaiser, Kajdiž, Karba, Kaserovič, Kastelic, Kavčič, Kežzar, Kersnik, Kirn, Klančar, Klinar, Kokalj, Kolarič, Koman, Koprivec, Kos, Koselj, Kosi, Kosmač, Kotnik, Kózjek, Košir, Kralj, Kreč, Krive, Krivic, Krničar, Krsnik, Lah, Langus, Legat, Leskovar, Lichtenegger, Ličof, Lipovec, Lorenčič, Luznar, Mandelj, Mandelj, Markelj, Markič, Markočič, Matič, Mavrič, Me-

Od Očenaša do Pizdine Pomen slovenskih krajevnih imen

Bernard Nežmah v Mladini, 9. december 2006

Z največjim poznavalcem krajevnih imen slovenskega zahoda, akademikom, skladateljem in toponomastom dr. Pavlom Merkušem smo se potapljali več kot tisočletje v zgodovino starih Slovencev, v pozabljene navade in izgubljene besede, v krajevna imena, ki hranijo spomin na izumrle živali, v šaljiva imena potokov ter načine poimenovanja dolin, hribov, prelazov, gozdov, izvirov, travnikov, naselij, ki jih podrobno opisuje v pravkar izdani knjigi Krajevno imenoslovje na slovenskem zahodu.

Kaj za vruga pomeni Kapčja dolina?

Izvira iz besede *kapec*, ki je bila kraški narečni izraz, a je izginila že pred nekaj sto leti in je pomenila vola z rogovi, uperjenimi najprej navzdol in nato naprej. Našel sem ga v dokumentih iz 16. stoletja v tržaški okolici, a tudi kot priimek Kapec. Izvor pojma Kapčja dolina je iskati v smislu doline, ki je bila nekoč last nekega Kapca.

V knjigi opisujete imena zaselkov, potokov, vzpetin, mlak, dolin, jam, gričev, kali, logov in poti. Lahko rečete, katera so najstarejša?

Težko. Gotovo so zelo hitro dobile imena tekoče vede, kot so reke, in tudi jezera, ker so bila gospodarsko zelo pomembna, veliko bolj od hribov. Ti so lahko dobili imena

dosti pozneje. Za določanje starosti krajevnih imen imamo zelo malo metodoloških študij. Lažje kot absolutno starost določimo vrstni red: katera imena so bila zelo stara in katera so bila tu že pred prihodom alpskih Slovanov. Alpski Slovani, ki so bili nomadi, so imena, ki jo jih uporabljali Langobardi in ljudstva pred njimi, samo prilagodili: to sta Tolmin in Postojna. Po nastanku slovenščine po letu 800 nastanejo imena, kot so Bazovica, Brestovica, Devin, Repen, ki so nastala iz praslovanske baze, a že s sredstvi modernega jezika.

Od kod ime kraja v Kanalski dolini Naborjet?

To je zelo preprosto, to naselje nastane v dolini, ki je bila last bamberskih škofov, kot *Bambergetum*, "vas Bamberžanov". Pozneje ji ime spremenijo v razumljivejši *Bonborghetto*, "prijazna mala vas". Ko so Benečani leta 1368 vas uničili, so ime spremenili v *Malborghetto*, "nesrečna mala vas". Slovensko ime Naborjet je nastalo kot jezikovna prilagoditev. Vsak kraj ima svojo zgodovino. V dnevniku Delo mi v jezikovnem kotičku očitajo, da vztrajam pri izreki *Kanauska dolina*. Če poznaš zgodovino, veš, da je bila v rabi povsod po Kanalski dolini in po vsej Benečiji v pomenu *kanau* kot "dolina". Ko jo branim, branim zgodovino. In diftong *-au* je tudi estetsko lepši in bolj slovenski kot učeni spaček *-al*, saj slovenščina spada med redke slovanske jezike, ki so bogati z diftongi.

Dvojni -lj v Ljubljani je redek pojav. Kako je današnja prestolnica dobila ime?

Etimologi so nekoč razlagali, da je nastalo iz substratnega imena *leubgh*, ki je označeval lobanjo, in to po obliki hriba, na katerem stoji ljubljanski grad. Danes vem, da lingvisti kot Silvo Torkar iščejo nove razlage.

Kako se lotite pojasnjevanja, vzemiva, ko ste naleteli na krajevno ime Prazna miza?

Ne zadošča, da ga analiziraš samo v kabinetu ali po arhivih, moraš tudi med domačine, od njih pa sem izvedel, da je to ime občinskega vinograda v okolici Trsta, ki nikoli ni dal dobre letine. Petdeset let sem hodil naokoli in se pogovarjal z domačini. Nikoli nisem šel na počitnice na Sejše, ampak vedno v Benečijo. Zame je bilo pomembneje stokrat oditi v isto vasico kot hoditi v čudovita mesta po svetu. To so bile moje počitnice, z družino vred.

Pri krajevnih imenih ste mikroskopsko natančni, ko zapisujete celo imena klancev in vzpetin; ena teh nosi ime Počivalo. Je bila mar tako dolga, da je moral potnik na njej počivati?

Ne, ime je lahko razložiti. Ko so nosili iz doline mrliča na pokopališče blizu cerkve na hribu, niso mogli nositi nenehno, pa so imeli kraj, kjer so odložili krsto in se odpočili. Isto velja za senen tovor, ki so ga moški nosili na ramah s težo do 50 kilogramov, pa so imeli na hribu posebna počivala. Teh je v Alpah ogromno.

So stari Slovenci imeli veliko smisla za ironijo, če so dali nekemu potoku ime Požar?

So, ampak potoku niso dali ime Požar, ker bi voda gorela, ampak zato, ker je Požar lahko ime njive, na kateri so najprej z ognjem uničili prvotno rastje. Če čez to njivo teče potok, ga lahko imenujejo tudi Požar. Včasih se zelo čudimo poimenovanju. Ali veste, kateremu imenu sem se najbolj čudil? - *Ta pod sentflorjanovo krasju*. Kako lahko v Terski dolini slavijo svetega Florjana, saj je to svetnik, ki so ga slavili samo pod Habsburžani. Terska dolina pa je spadala pod patriarhat in pod Beneško republiko. Zakaj je tam cerkev posvečena temu svetniku? Zakaj ta kraj, ki leži pod cerkvijo, že toliko stoletij nosi ime "habsburškega" svetnika? Zelo verjetna razlaga, a je ne bi upal zapisati, je ta, da so bile nekoč meje kot leopardova koža, ko je bil znotraj patriarhata kos zemlje, ki je bil last goriških škofov, ti pa so predstavljali Habsburžane. K tej razlagi se nagibam, samo za zdaj nimam dovolj argumentov, da bi prepričal druge toponomaste.

Ravnate kot kartograf, ki poskuša najti ime poslednjemu kraju in poslednjemu gozdu. Kakšna imena nosijo gozdovi?

Pri Bazovici je ime gozda Srnjak v pomenu "kraj, kjer žive srne". Nekoč so me prosili, da pojasnim ime Igouca za gozd. Našel sem, da je *igo* v kraškem narečju izraz za drevo "salix", iva ali vrba, in tako je Igouca vrbov gozd in ne ilovnat teren, kot bi kdo pomislil na prvi pogled. Pri tem se posvetujem z botaniki, zakaj rastline imajo v vsakem narečju drugo ime. Narcisa ima na primer v slovenščini 60 imen. Zdaj vedi, ali si rabil pravega! Kdo bo razumel, da je Lopatarica v Terski dolini "narcisa"?

Kaj pa Pizdina?

To je metafora zaradi smradu. Ime travnika pri Barkovljah, za katerega mi je povedala domačinka, ki raziskuje kot botaničarka. Iz tega terena puhti smrad. Danes mu seveda ne rečejo več Pizdina, sem pa govoril s starejšimi domačini, ki še vedo, da so ga še v začetku 20. stoletja tako imenovali njihovi starši.

Imamo krajevne table z imeni vasi, gora, rek, kje celo poti. Tabel, ki bi nosile imena pašnikov in travnikov, ni?

Na žalost jih ni, to izveš samo pri domačinih. Zato sem se v isti kraj vračal stokrat, vsakokrat sem srečal koga, ki ga nisem prej. Ko sem začel, sredi šestdesetih let, sem našel človeka, ki je imel devetdeset let in ta je znal ogromno. Ta generacija je umrla, potem sem iskal ljudi, ki so bili dvajset let starejši od mene. Potem so pomrli ti ...

Krajevna imena pričajo, do so tod živeli različni ptiči in gozdne živali, imenskih sledi medveda v zahodni Sloveniji ne najdemo.

V moji knjigi ga res ne najdete. Ker so se medveda bali, je možno, da so ga imenovali v dialektih z drugačnimi imeni, da bi se mu ognili. To so tabuji, kakor je tabu za medveda priimek Erjavec, kar pomeni medved po značaju ali po fizičnih značilnostih, medvedji človek. Tabu, saj veste: ne kliči zlodja, ki se ga bojiš.

Ko sliši človek očenaš, takoj pomisli na molitev.

Kaj je v vašem leksikonu Očenaš?

To je ime kostanjevega gozda, ki leži južno od cerkve v Fejplanu.

Krajevna imena često izhajajo iz imen lastnikov gozdov, pašnikov ... Kaj pa vodna imena: ali imajo vode kdaj lastnika?

Ne verjamem, tega še nisem zasledil. Ne smemo pozabiti, da imajo tekoče vode šele zdaj stalne struge. Prej so tekle enkrat tod, enkrat drugod. Se spominjam Bele, preden se priključi Termentu, kolikokrat nisem mogel naprej, ker je voda pobrala cesto. Včasih ugotoviš, da je voda tekla drugje prav zaradi imena kraja, ki danes ni nobena voda.

Če bi laik potoval po tržaški okolici in naletel na kraj Sarajevo, bi ne pomišljal, da ga poveže z bosanskim Sarajevom. Kaj vas zadržuje?

Zelo lahko je tvegati razlago za del obale z imenom Afrika pod Nabrežino: je v zavetju pred vetrom, skala absorbira sončne žarke hitreje in tam je vse leto toplo. Sem vprašal domačine, zakaj, in vsi so razlagali tako. Imaš pa majhen toponim Sarajevo, ki mu nisem kos, nimam starega gradiva, lahko samo ugibam. Registriram pa, da obstaja. Včasih obstajajo analogije, v hribih najdeš skale, ki imajo obliko človeške ali živalske glave. Na severu Sardinije, blizu morja, je skala v obliki De Gaullove glave in ji rečejo De Gaulle. Kolikokrat sem šel mimo De Gaulla z vojaško kapo!

Šli ste tudi mimo Ledenice, votline blizu Trsta. Njeno ime pripoveduje zgodovino gospodarstva izpred stoletja.

Na Krasu so bile jame, kjer so vse leto hranili led in ga z vozovi spravljali v Trst do gostiln in lokalov. Tega se živo spominjam do druge svetovne vojske. Podoben spomin hrani predel, ki se mu reče Klonecja, ki izvira iz besede *klonek*, "ptičja past". Do šestdesetih let so še smeli loviti ptiče, zdaj je to prepovedano. Posebno Furlani so bili spretni in je ostalo veliko furlanskih imen za lovljenje ptičev.

Nekoč ste stopili v kraj, ki ga ni bilo več.

Velikokrat sem bral v srednjeveških arhivih o opuščnem kraju Brda, za katerega pa nisem ugotovil, kje je. Nekega dne me povabi prijatelj Stanko Flego, ki je arheolog: "Pokazal ti bom kraj, ki ga ne boš nikoli več videl." Kilometer od Bolunca je bil zaraščen kraj, na katerem sva videla še ostanke stare posode in razvaline hiš. Kraj, o katerem sem toliko bral, sem videl zadnji. Potem so prišli gradbeniki in čez potegnili cesto.

Zakaj je kraj propadel?

Ohranjenega ni nič razen priimkov v bližnjem Boluncu, ki so enaki, kot so bili v Brdah, kar pomeni, da so se prebivalci odselili tja. Morala se je zgoditi morija, najverjetneje kakšna epidemija, zaradi katere so se preživeli izselili.

Zakaj kraja iz istega pojma dobita dve obliki, kot sta Lipa in Lipica?

Lipica nastane kasneje, po prvem tisočletju. Poimenovanje po drevesnih imenih nastane proti koncu prvega tisočletja, ko so radi poimenovali kraje po rastlinskih imenih: Lipa,

Robida na primer. Kasneje ustvarjajo imena, ki so že izvedena iz drevesnega imena, s pomočjo sufiksov, iz lipe poleg Lipice tako nastanejo Lipovo selo, Lipovica.

Ljudje tako samoumevno sprejemamo imena krajev, da sploh ne pomislimo, zakaj je Ribnica Ribnica.

Tam so gojili ribe, ob potoku so imeli še stalno vodo, kot je bazen, kal ali jezerce, kjer so držali žive ribe, in tako je bil kraj bogat z ribami.

V ušesa bode ime Razbojnik?

Ne vem, zakaj. Na državni cesti Trst-Ljubljana je pri Postojni Ravbarkomanda. Razbojniki so nekoč vedno prežali ob cesti. To je poklic, ki se je krajevno preselil: danes jih najdete v političnih stavbah.

Iščete imena velikih in tudi skoraj neopaznih geografskih pojmov. Kaj je najmanjša enota?

Rečem ji mikrotoponim, to je najmanjši možen kraj, lahko je rob ceste, ki ima drugačne značilnosti kakor njiva, ki sledi.

Kakšen je odnos domačinov do teh starih imen iz njihovih krajev?

Preprosti ljudje so ponosni in tudi ljubosumni na svoja krajevna imena. Če pa jim razlagaš, da je ime iz njihove bližine čudovito in zelo staro, so presrečni. Tudi radi kupujejo knjige, ki jih pišem.

So vam radi izdajali stara imena ali ste jih morali kdaj od njih celo izvabiti, skorajda ukrasti?

Ne zaradi krajevnega imenoslovja, to se je včasih dogajalo iz političnega razloga. Posebno v Reziji in Teru sem moral govoriti tamkajšnja narečja. Ko so me vprašali, od kod sem, in sem rekel, da iz Trsta, so postali pri priči nezaupljivi. V takratnih razmerah je bil kdorkoli, ki je prihajal k njim vohat - vohun! Za menoj so včasih hodili karabinjerji, policaji, ki pa niso ustavljali mene, ampak so zasliševali po hišah, kjer sem bil: kdo je bil, kaj je hotel? Temu se je nekoč pravilo ustrahovanje.

Kje je skrajna zahodna meja, do koder so se naselili stari Slovenci?

To je zaselek Ouša v furlanski občini Montenara, danes v njem ne najdeš niti enega Slovenca. *Ouša* v pomenu "jelša", se pravi kraj, ki je nastal najpozneje v desetem stoletju.

Ali nove prebivalce teh krajev zanimajo ta stara imena?

Ne, so kot Ljubljanci na Krasu, ki jih nič ne zanima. Ljubljanski prebivalci kraške vasi *S'tu* pravijo, da živijo v Svetem: "Sveto, Svetega, Svetem". Izmalčijo vse, to je uso- jezika tudi v časopisih, ko jezik postaja revnejši, čedalje bolj v kalupu.

Slovenci sebe ponavadi predstavljajo kot žrtve potujčevanja. Ste naleteli tudi na nasproten proces?

Po vojni, ko je del Istre ostal naš, smo si izmislili poslovenjeno ime Sečovlje. Mi je žal, to je prilagoditev italijanskega mesta *Sicciole* na tak način, da bi vsak mislil, da gre za staro slovansko ime.

NA ZALOGI IMAMO ŠE IZVODE PRETEKLIH ŠTEVILK ČASOPISA.
 ZINTERESIRANI JIH DOBITE NA DRUŠTVENIH SREČANJIH ALI NA UREDNIŠTVU.